

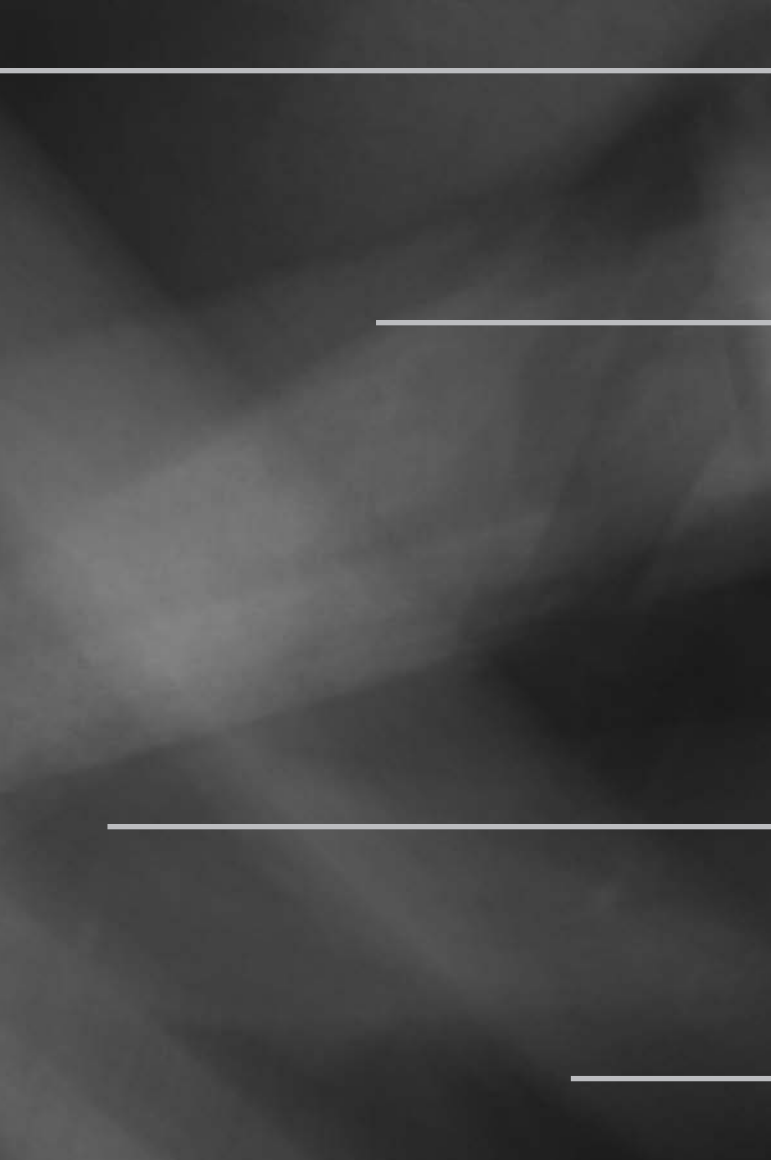
VÍTR

Václav Kahuda

TMA

PŘÍTOMNOST

DRUHÉ MĚSTO

VÍTR

PŘÍTOMNOST

TMA

...vyprávění...

© Václav Kahuda, 2014
Illustrations © Bedřich Vémola, 2014
© Druhé město – Martin Reiner, 2014

ISBN 978-80-7227-676-9

...ptáček sedí v hnízdě, v hlubokém lese mezi vesmíry. Vysoko v korunách, na hladině stromů, hledí do dálky. Zjasněné nebe nad obzorem. Noční vítr mu čeří pírka na křídlech, pomalu se houpe v moři větví.

Privírá oči, snad spí. Na chvíli, mezi nadechnutím a výdechem, přicházejí sny... Když líná mohutná vlna zašumí v listí a zvedne tu horu prašticího, dutě vrzajícího dřeva do výšky, na okamžik – který trvá snad tisíc let – jsou vidět hluboká údolí, nezměrné říční rokle a další a další zvlněná pohoří vzepjatých černých stromů.

V bledé záři světů duhové stíny se chvějí a třepotavě utíkají do tmy, dolů po větvích. Ptáček otevřel oči a – v paprscích, v osamělých záblescích, v pomalých žlutých hvězdách, vzdálených galaktických rojích a jejich modravém jiskření, v té vanoucí průzračné tmě... ty bezedné krůpěje se třpytí, snad už od počátku časů.

Muj

Sedím v autobuse 213, krouživě protíná křižovatku u Koh-i-nooru, přejíždí železný most nad posunovacím nádražím a stoupá na Bohdalec. Nechávám za sebou kouřnaté dno vršovického údolí a oddávám se myšlenkám.

Jak je to jiný čas, úplně – až do morku kostí, do buněk, v molekulárních strukturách žiju jiný, další život. Deset let čekám na kamaráda smrt, a on nepřichází. V dětství jsem mu párkrát pohlédl do očí a teď vidím – že musím žít. Nebráním tomu. Možná to je dluh za tu krásu, tady v těch místech za nádražím, v Přípotoční ulici, se mi rozsvěcel život a já sál vůně této jarní a podzimní planety.

Chodil jsem k tetě a strýčkovi dívat se z okna. A potom coby mladík zamotaný v pohlavních zmatcích kráčel za šera parkem Grébovkou a doprovázel o několik let starší dívky, uhrovitý kavalír, vraceli jsme se z kurzů kreslení. Jejich hlasy a krásu, ta jejich oslovení, na která jsem neuměl odpovědět než svým dětstvím... Tu vůni života jsem si odnášel do samoty a za nocí z ní žil a pomalu rostl v zárodečném tichu.

A možná tento současný vyšedlý stav ducha je dar za léta úzkosti a zvířecího míjení s lidmi. Huba mi už léta jede sama, v krámě, s bábou v trafice, v tramvaji. Jako všichni ostatní vytvářím kolem sebe mumlavý, dýchavičný stan malých každodenních chtění, nejsem sám...

Harmonika číslo 213 bručí a sjíždí z kopce dolů ke křižovatce, stávala tam hospoda – dechovka, tancovačky, cikání ráj. Naproti přes ulici, za zdí plynárny, se tyčil mohutný plynojem. Když kodrcající dřevěnou tramvají ujížděl jsem k městu, v roce 1969 – gigantická rezavá stavba plynojemu rostla do výšky a jindy zas klesala, jak hladina svítiplynu zvedala tu upoutanou plechovou vzducholod' v železné kleci. A zapadající slunce barvilo svou krví ryšavé pláty plechu a boubelaté nýty pomalu obrůstaly psím vínem a bezinkami. Za letních večerů...

Jindy zas, na roztřepeném okraji paměti, přijeli za podzimních dnů komedianti a postavili svůj malý cirkus a střelnice na pláni uprostřed sídliště... Provazochodci na lanech napjatých mezi vysokými

stožáry chodili s rudou světlicí, se sršícími pochodněmi v rukou... Vyrostl tam též prapodivný, kulovitý Glóbus smrti... Když večerní mraky pomalu zatahovaly obzor a rozsvěcely se pouliční lampy, zařvala do šera silná motorka a platicí divák mohl zblízka a malý usmrkanec, když podlezl šňůru, mohli oba s otevřenými chleběnami zírat na vyjící motor v kleci a na Muže smrti, který v kožené kukle jezdil jak velká masařka v dýmu a rachotu v železné kouli sem a tam. Sem a hlavou dolů. Jawa – hyena.

Nyní, jářku, mohutné letní slunce táhne stíny tyčí, držadel a lidí, rozsvěcí útroby autobusu a z okna vidím, že stoupáme na Chodov, tam je můj dnešní cíl.

Zachytil jsem nějaký pohyb na okraji zorného pole, pomalu otáčím hlavu a hledím na muže, postarší šedesátník, cosi mumlá do pysku, a teď dokonce vidím, že se mu ústa protahují jako takové jó-jo, tak nějak u toho vyplazuje jazyk. Vše se to odehrává potichu a jen s občasným zaševelením. Nenápadně sleduji jeho utkvělý zrak. V přední části busu se houfuje skupinka školáků. Takoví ti smradi oblečení jako batolata, s rozkrokem u kolen a s golfovou čepičkou připlácnutou na ucho. Též jsou mezi nimi dívky, ty se díky hormonům dříve probuzeným zdají starší a taky mají pruhy odbarvených vlasů, jako to za mého mládí nosily staré ženské... Ani moc nehlučí. Jsou zaujati dráty v uších a každý zírá na svůj osudový displej v telefonu.

Muž je sleduje utkvělým pohledem, a tu shledávám, že synchronizuje práci svých úst s pohyby rtů a s grimasami dívek. Pubertálně protahuje ústa, jakoby nedbale přežvykuje slova, mazlivě vrtí hlavou a špulí samolibou hubičku. Je z něj „zlobidlo“, „potvůrka“, „vopice“. Nemůžu si pomoci, ale v odrazech protějších oken sleduju, jak jeho ústa mazlivě artikulují „ty píííčooó“. Dokonce v rambajzu motoru slyším protáhlé „čóóó“, po chvíli „ééé, co blbnéééššš...“. Po očku hledím na mužův horní ret, je tam cosi, v těch rysech nebetyčně, nelidsky dobrotivého, jakási artistní láska, paušální přihrátý cit k lidem. Hluboká osamělost je znát na pozadí, pod tím chvěním, pod tou posunčinou... Zelenošedé ještěří oči, nehybně zírající za skly brýlí, dodávají tomu chlápkovy zjev laskavého velitele koncentrační-

ho tábora. Chasa mladých vystupuje, šedesátník je pozoruje z okna, autobus se rozjíždí, brýle z chirurgické oceli sledují zvláště jednoho štíhlého, vytáhlého mladíka, jenž cosi hekticky volá a mává rukou na své kamarády. Bus chrochtá na kruhovém objezdu, horní pysk se protahuje jak ovčí tlama a do rachotu automatické převodovky se ozve tlumené „mmméééé...!“.

Náhorní plošina. Pláň dříve zarostlá poléhavou travou, s dolíky a výmoly zapomenutých stavebních jam, kde lopuch a kopřivy ukryly do svých dusných, zapařených porostů kdejakou chamrad' a neřád. Jílovité kaluže a rákosím zarostlé strouhy. Země nikoho, kde smečky dočasně zvlčilých chlapců hrály pravěké hry v dřevěných špulkách od tlustých, jak krk příšery silných kabelů. Území křovisek a průhledů do daleka na město, za zády krajina polí a lesů na obzoru. Mohl jsi svobodně srát, hlavu vystrčenou z husté lebedy, mohutně prdět a dívat se, jak v dáli visí v odpoledním horku prezidentská vlajka na Hradě.

To bylo tenkrát. Nyní všude okolo hučí estakády a přivaděče. Horký vzduch se chvěje v rozpáleném betonu sídlišť. Ubytovna Košík, svého času hotel podivných existencí, pracujících na pražském metru, lomoživá haluzna tesco baráků a unimo buněk, při výplatě halekala do tmy. Za krále Klacka.

Velká, pozvolná vlna nevolnosti mi stoupá ke chřtánu, celé tekuté pohoří úzkosti se dalo do pohybu, hnuly se tektonické vrstvy v podloží mé duše. Pomalu se snažím zpracovat neklid a racionalizovat, ukostřit to mravenčení v útrobách.

Už je to dobré, pomalu klesám z kopce dolů, z vrcholu krize. Vzpomněl jsem svých dospělých let, chytil jsem se svého života a vytáhl své vědomí z bahna vzpomínek. Gravitace těch let je pořád ukrytá v základech mé bytosti.

Celá ta masa smutku si sedá a klesá, už jsem na zemi... Stojím před Národním archivem. Za mými zády brousí dělníci silnici, cikáni snědí kopou výkop v poledním horku.

Budova archivu je slepenec skla a betonových hal. Za pár křovisky je chladivá šerá tlama hlavního vchodu. Jdu tam, vnitřní oprávně- nec, odvaha – nebo snad chudoba, ano... chudoba cti netratí. Za sklem vrátnice nazální, úřední baba, jak se patří na centrální úřad. Stařa s trvalou a brýlemi. Víím, že na ni bude platit chladná byrokratická zdvořilost. „Ano prosím, děkuji, zajisté... Badatelský průkaz nemám. Občanský ano...“

Jsem – veřejnost. Badatel, to je víc než žadatel, pícus chtivý vě- dění. Štoural. Mrdka chlap.

Setmělá, příjemně chladná dvorana vede do útrob rozlehlé bu- dovy, na dveřích jmenovky jednotlivých archivů... jako bych stál na rozcestníku ve vyhledávači, v nějakém 3D webu a díval se na vstupy do jednotlivých vesmírů.

Svatá prostoto! Zajisté... uvnitř je pult, za ním slečny, ženy a po- čítače. Samozřejmě... Už mě to zas bere, zase je tu vír pocitů a před- stav, jako bych už tady stál a teď jsem se po deseti tisíci letech vrátil.

U centrálního výdeje archiválií sedí tlustá velká slečna s hezkou, laskavou tváří. Vědoucne se na mě usmívá a zve mne k sobě pokýv- nutím a celou svou ochotnou postavou. Moje paranoia jede na plné obrátky, ohledávám zběsile terén svou rentgenovou hlavou a proza- řuju podlahy a celý prostor kobaltovými zášlehy podezření a hle- dám náznaky, pouhé možnosti, zámysly úkladu.

Slečna se stále tváří laskavě a se sklopenými zraky se mnou ko- munikuje svým biskupem! Hromský ďas... To jsem se zas zaplet, sám sebe zamotal do okolností. Úřední laskavá starší dívka, zdá se abatyše této archivní řehole, mne zvednutím mírných očí a elektri- zující vlnou ze své ptačí, slepičí, pící kostrče zve k opultí, ke hraze- ní. Cítím, jak mi její nitkovitá nervová chapadla ohledávají paměťo- vé registry. Ano, předem ví, co budu požadovat, už to možná sama předobjednala ze skladu...

Podle její lehce povadlé ženské pokožky na tváři, podle širokých boků usuzuji, že má velké bílé hýždě, líné na povrchu, tvarohovitě hrbolaté, a stejně měkké pŕlky zadnice, dlouho uchovávací záružo- věle otisky spodního prádla. Ale ten biskup! Ten teple lahodný, měk- ce ženský dotek na mozku, když skenuje své okolí a... Úplně ho vi-

dim, cítím v hubě toho zmuchlaného, ústříčnatého nemodlence. Tu paprč!

„Prosím vás, hledám nějaké informace, vlastně cokoli o mém dědečkovi, víte, za protektorátu byl opakovaně vyslýchán nějakou německou bezpečnostní složkou, snad gestapem. A jednoho dne roku 1939 se vrátil z týden trvajících výslechů – snad měl být v Drážďanech, vrátil se v noci, ulehl a druhý den ráno vstal z postele a zemřel...“

Potichu blekotám svou prosbu a starší dívka s nehybnou, laskavě vědoucí tváří naslouchá. Okolo chodí historikové, jejich obličej znám z televizní obrazovky, šediví i mladí, zkušeně vypisují žádanky a bryskně si odnášejí do studovny veliké šanony a složky, archivní krabice. Všichni jsou navlečení, ruce mají v látkových bílých rukavičkách.

Ptačice, abatyše hovoří – tichým šepotem mi sděluje, že výslechové protokoly gestapa jsou rozesety po různých archivech, některé jsou zmrazené po povodni, která postihla armádní archiv, další materiály má ministerstvo vnitra a část by měla být snad v Archivu bezpečnostních složek. Pomáhá mi zapisovat adresy a jména jednotlivých pracovníků, syje ze sebe s laskavou dikcí kontaktní webové adresy, sama mi vypisuje žádanku na archiv bývalých protifašistických bojovníků. Jména, telefonní čísla, mám toho plný list, čeká mě rachota, desítky dotazů, desítky žádanek, měsíce čekání...

Zadává do databáze nacionále a data o narození a smrti mého děda a říká, šeptá: „Nejdříve se podívejte do policejních archivů první republiky a protektorátu, tam bývá vždycky něco, alespoň cestovní pas a jiné žádosti...“

Dají mi vědět. Ať jsem trpělivý, jsou toho kilometry nezpracovaných dokumentů, ale ty policejní archivy, to bude do pár týdnů, šeptá bělořitná.

Odjíždím, v hubě sladkou pachutí po tom jejím neodbytném frajtrovi, musel jsem ho vyjmout z mozkových plen, to kladélko zastrčených úmyslů, tu kukačku volající z dálky, za kuropění: „Ošukej mě... ošukej!“ Vzpěchoval se. Neznaboh.

Orvanej ohledy a zdvořilou mluvou s institucemi, vracím se v ta místa zhruba po měsíci čekání. Napsal jsem tou dobou tucet žádostí, oslovil několik archivů. Zjištění hrozné – archiválie se měří na „badatelské metry...“.

Velká dívka už je chladně zdvořilá, je zadána postaršímu vousatému profesionálnímu historikovi, právě jí cosi brumendem šeptá (v archivech, ve studovnách se všude a vždy – šeptá). Ona, visíc na něm pohledem, má ho před očima (úplně to cítím ve vzduchu, tu její ruměnou, vysezenou chtivost, tu její překrvenou – úřednickou řeholí stále připravenou žízeň), myslí na jeho žilnatý vytaháný pytel, představuje si zajisté slastné pokoření – kdy musí sát koule, rty od vybláskaných chlupů... útočící šourek.

Má toho plná ústa, a tak mě předává strohé kolegyni, takovému menšímu ženskému strejcovi, takové tetě v modrém dílenském plášti a bílých rukavicích. Nejprve mě tato přinutí koupit stejné bílé taneční rukavice a pak mně předává – proti podpisu – tenké desky, štos velkých sešitů v mramorovaných pevných deskách a starou modrou dopisní obálku, vše opatřené velkými černými číslicemi.

Ženský strejc má ve tváři tak odpovědný výraz jako prodavač v železářství – docela bych se od té vážné dívky nechal ošukat policejním obuškem do prdele... Říčet bych u toho jako kvíčala, kувíkal coby rozduřená „hvíždala“. Nakonec by si mě ujec v sukních položil naznak na zaprášené kartonáží krabice – a pevnou ručkou v bílé rukavičce by nesmlouvavě „vydojil“ tu páchnoucí starou flaksu.

Ach, takovéhle myšlenky mě napadají vždy, když jsem přítomen nějakému úřednímu řízení. Mám důvodné obavy, že s postupujícím věkem ztrácím sebemenší zábrany. Docela mě zajímá, který oficiální nešťastník si z osudí života vytáhne „černého Petra“ a já mu před auditoriem noblesních diváků navleču na hlavu svoje posraný trenky... Možná zajdu na nějaký předvolební mítink a vyberu si nějakou mediální filcku. Televizního „slimáka“. Říká se tomu – mediální strategie, penetrace trhu cílenou reklamou, bla-bla-bla.

Jsou to všechno vidiny, stejné jako haluze svatého Jeronýma, flash backy svatého Benedikta. Hejno Belzebubů, černých zuřících masařek bubnuje na okna: „Za hov-nem! Le-tí-me za hov-nem!“ Set-

nina Masaryků na bílých koníčkách jim hrozí pěstí. Mao – coby usmívající se těžká hlava na tankovém podvozku, jezdí sem a tam. Chaplin a Hitler šlapou na dvojkole... Sýkorka klove zmrzlý lůj a převírá jedno očko. Hrome! To je slavný Džugašvili – teolog a řeckořímský zápasník! Zápasí s „Černou maskou“, chlupatá namaštěná těla po sobě lezou, hekají, dávají si dvojité nebo jednoduché nelsony, roztahují si navzájem pŕlky, chmatají po čurácích... Prasata!

Jedna z těch černých masařek má plešatou bledou hlavičku a knír, má moji tvář! Teď uvízla v pavučině v rohu okna, kde bubnuje svůj vzkaz lidstvu. Morseovka úderů říká: „Salááá-áám! Salááá-áám!“ Vířím prach na okenních parapetech, zuřivě třeštím... a teď: „Bzííí. Bzííí.“ Lepkává síť obaluje má křídla. Mohutná křižáčice ožila v pavučinovém hnízdě, pavoučí samička – mě, nebožačku – popadla do svých silných nohou a mohutnými kusadly teď saje z mého chlupatého těla život. Samička! (Samičky mě pronásledují celý život, jsem před nimi bezmocný – už na základní škole si chtěly pořád hrát na doktora, na svatbu – to jim zůstalo i do dospělého věku, kdy jim tam dole narostl hustý „loupežnický“ plnovous – kolikrát přijdou neoholené, mají tam týden staré strniště, a to tak šustíííí, šustíííí-ííí!) Ach – a už je po mně. Spadla lžička do kafička, udělala báb!

Policejní spisovna – zní nápis na deskách. Uvnitř, na zažloutlých listech, jsou průběžně za sebou seřazené žádosti mého dědečka o cestovní pasy, na formulářích jsou vyjádření jednotlivých oddělení, malá červená razítka: *StB I*, *StB II* – není záznam, nemá námitek, rozmáchlé podpisy fialovým inkoustem... Systém, to se ukázal po Rakousku-Uhersku převzatý systém státní kontroly. Už tehdy pracovaný, po druhé válce a nyní dotažený do nadlidské podoby.

Držím v prstech lístek s úřední správou o ohledání mrtvého těla mého děda. Pár oficiálních, běžných vět.

V modrošedé obálce nacházím prošlé cestovní pasy a poslední, v roce '39 platný, z pozůstalosti zesnulého. Dívám se do tváře toho světlovlasého mírného inženýra, hledím do jeho velkých očí, já, nedobrý vnuk – nyní již o několik let starší než můj děd. Fotografie je

opatřena nýtem přes pevné desky pasu, rez prožrala a prosákla skrz papír.

Dívám se na razítka pasových kontrol. Za protektorátu byly přechody hranic v Litoměřicích, v Chomutově... Hluboko uvnitř státu. Hledám data blízka době úmrtí dědečka. Srpen 1939. Žádné razítko o přechodu hranic se nekryje s tou dobou. Ale je možné, že byl buď vyslýchán na našem území, anebo – pokud ho vozili úředním vozem gestapa nebo Sicherheitsdienstu, nebo snad Abwehru?... tak mu prostě při přejezdu hranic nebudou dávat razítko do pasu a spokojí se s odznakem či legitimací příslušné německé bestie.

Vše jsem si ofotil (bez blesku – samozřejmě), roztřesenou rukou vrátil dokumenty, naposled spočinul na dívce – tučné rusálce (měla volno, s očima schovanými za pokleslými víčky byla soustředěna na svůj život, dříve se říkalo děloze život či dokonce – matka, byla tedy soustředěna na svoji matku, celá ponořena ve svých útrobách zažívala historikovu ektoplazmu, až sem byla cítit rybinou, pozřela kus jeho prokouřeného ega, a teď po hadím způsobu trávila).

Nosem jsem zafrkal na rozloučenou, plným starého zaprášeného papíru. V prstech molekuly dědečkova potu, jenž ulpěl na deskách cestovního pasu, odjíždím bručícím busem dolů do města, sedadla jsou obsazena pěkně letně oblečenými důchodci a unavenými ženami, držím se madel v zatáčkách a ta starodávná sůl z pokolení dávného a mého, ta starodávná lidská sůl vzala za své v zamaštěné přehoušli mazu a špinavých žravých bakterií, v novém – dnešním výpotku současných generací.

V paměťové kartě mám pár megabajtů informací a před očima šedivé letní nebe nad městem.

— — —

Už řadu let jsem přemýšlel nad náhlou a podivnou smrtí mého dědečka. Postupem času rostly a hromadily se informace, až to dostávalo obrysy úkladného činu, jedna z mnoha nenápadných tragédií na hlubokém a temném pozadí války.

Babička, když zestárlá a slaboučká dožívala svůj vysoký věk, a já — její vnuk na prahu dospělosti, trávil jsem s ní letní prázdninové dny na chatě u Jizery, ohříval jídlo navařené na týden dopředu mými rodiči, dohlížel jsem na stařenku... Sama se ještě obstarala, ale ztrácela pojem o čase, byla takřka neustále u svých mladých let, byla v nich zanořená a jen občas komunikovala se mnou o věcech tady a teď. Už nabírala vítr, už zvedala křídla a nechávala vzduch zpívat ve svých perutích... Stará velká labuť se chystala na svoji poslední pouť.

Za těchto chvil, kdy seděla na lavičce v odpoledním slunci a nahřívala své vráscité ruce, když nastavovala světlu svou tvář a ruměncem se poznenáhlu rozléval po bledé pleti na lících... tehdy se otevírala brána času a ona se mnou komunikovala jako mladá dívka, jako kamarádka z přelomu století. Svět kočárů hrčících po dláždění, psů štěkajících v zahradách, bratrů uličníků milých, pak nápadníci, uchazeči o její ženství, pak mladý manžel, jeho práce a jejich děti, v řadě za sebou, válka první a druhá, hlad a strach, nízké řádění lůzy na konci v květnu '45, ti stejní — co předtím sloužili nacistům, sloužili udáním nebo jen vlaječkami a hajlováním. A smrt jejího muže v předvečer války, za protektorátu, okolo té temné průrvy v jejím životě kroužily a pořád se vracely její vzpomínky. Tři děti stály a dívaly se jí tázavě do očí a čtvrté, můj otec — měla v břiše. Dostala vdovský a její děti sirotčí důchod, toť vše. Z kanceláře Českomoravská Kolben-Daněk si mohla odnést manželovy věci, kružítko a tužky, dostala též — jeho stůl... Tento speciální montážní stůl stojí dodnes uprostřed kuchyně, natřený na bílo, celá rodina se u něj scházela po léta.

Malá černá muška žije a krouží nad tím stolem, občas znehybní na lampě, na skleněném zvonu, za léta nechaly zde tiché generace věnec z mušinců. Slunilka pokojová.

Tak, vybaven vzpomínkou na daleké letní dny, kdy válka ke mně přicházela ve vzpomínkách staré babičky, když prošly roky a loňského léta zemřel jeden z jejích synů, minulost opět přišla ke mně a počala vyprávět svůj nedokončený příběh.

Toho podletí, kdy náhle zesnul můj takřka osmdesátiletý strýc. Ten kulometný střelec ze střemhlavého bombardéru Šturmovik,

tento pohledný muž, po němž prahly ženy všech generací – černovlasý Fanfán Tulipán, musel být vnitřně silným člověkem. Rok před svým odchodem dal nám zasklený obrázek, rád maloval – měl talent, na útesu nad mořem, v záhonech květin na terase, stojí pohledná italská vilka pod modrým nebem. Dal obraz řka: „Abyste měli na mě nějakou vzpomínku...“ Nikdo to tehdy nekomentoval, jen já jsem si uchoval tu tichou větu. Po roce ho pozvali na malou laparoskopickou operaci žlázek v krku, a když se mu podívali do těla, zjistili, že je prorostlý rakovinou. Do týdne zemřel. Musel již nejméně rok pociťovat potíže, ale nikomu ani slovo, nejméně své milované hysterické manželce.

Stáli jsme tam, před obřadní síní na hřbitově, v prudkém poledním slunci. Strýc – zesnulého bratra bělovlasé dvojče. Tento vědec-matematik s hořkostí v hlase, zkroucený nějakou vnitřní bolestí (babička mi vyprávěla, že bráškové-dvojčata hovořili mezi sebou až do svých osmi let nějakou soukromou, cizím nesrozumitelnou řečí...), tento živý a inteligentní strýček stál teď opřený o zeď a říkal, že snad dovnitř ani nepůjde, že bude na vzduchu. Jeho žal byl neosobní, ale o to víc hluboký, trhání – odluka v mase, v buňkách. Oddělení, roztětí.

Seděli jsme po pohřbu v besídce, na zahradě u tety. Černě oděná nohatá vdova, podivuhodně čiperná – nosila stále další a další občerstvení. Strýc s ještě živým smutkem v očích hovořil s námi na všelijaká témata. Od věků se rodinné srazy odehrávaly tak, že po jídle se mužská a ženská společnost samovolně oddělily, a chlapi a kluci začali vést hovory na politická a vědecká témata, s přihlédnutím k praktickým poznámkám o motorech a stavebnictví. Ženy se sesedly a v hovoru se odebraly ke svým dětem, vnoučatům a nebožtíkům.

Tehdy, za této pohřební hostiny – pohoštění. Kdy věk všech sourozenců se blížil osmdesátce, anebo ji už překročil, tehdy bělovlasý strýc začal vyprávět příběh svého otce, konstruktéra ČKD, člověka v soukolí blížící se války...

František Kratochvíl byl inženýr strojař, konstruoval důlní věže a výtahy, mohutná převodová soustrojí pro elektrárny a motorové

stanice. Někdy v polovině třicátých let byl přizván do týmu konstruktérů, kteří dostali za úkol vyprojektovat a zhotovit funkční prototyp lehkého, plovoucího tanku. Práce se po počátečních nutných obtížích podařila a někdy v letech '38-'39 stály ve vývojových dílnách dva prototypy obojživelníka, jeden rozpracovaný, druhý připraven již k funkčním zkouškám. Do toho přišel protektorát...

Dědečka si začalo všímat gestapo, utajená složka německé moci si pro něj jezdila a vozila ho někam, na neznámé místo k výsledkům. Protože se vše dělo pod záminkou vyšetřování ze špionáže proti Říši, ale on přitom nebyl zatčen, usuzuje se – tak se i vyjadřoval děd, že ho lámali ke spolupráci. Chtěli ho prostě přetáhnout na svoji stranu a využít ke svým účelům. Cenu měl pro ně jako odborník ve vývoji tanků, ale zřejmě i jako součást zpravodajských her, proto ty utajené, pod vymyšlenou záminkou skutečněné výsledky mimo Prahu...

Strýc se odmlčel, podržel si ruku na žebrech a chvíli naslouchal útrobám. „Ta tatínkova náhlá smrt, to – jak říkali doktoři – selhání srdce, to není pravda. To je kec, aby se to tehdy zaretušovalo... Otec měl dobrý srdce, nikdy si na nic nestěžoval, kouřil, pil kafe... Snažili se ho získat, a když se jim to nepodařilo, tak už věděl tolik o nich a o jejich záměrech, že ho nemohli nechat jen tak běhat po světě.

V šedesátech letech jsem dělal výpočty pro jednoho doktora na Bulovce, byl to náš přední odborník na rakovinný bujení, měl tam v laboratoři na policích všude Petriho misky a v nich tisíce rakovinných tkání, živil ty vzorky živným roztokem a ty v tom prostředí prospívaly léta. No a on jezdil po pražskejch pitevnách a bral vzorky tkání z obětí autonehod a jinejch neštěstí. Zjistil, že asi třetina populace onemocní zhoubným bujením, vůbec o tom neví, nemá žádný obtíže, a ta rakovina se v nich – z neznámejch příčin – zastaví, zapouzdří, vstřebá a nakonec zmizí a nechá jenom charakteristický stopy na kostech a ve tkáních, a ty lidi nakonec zemřou na něco úplně jiného...

Potřeboval ten doktor na ty své záznamy o tisících a desítkách tisíc případů nějaký systém, vypracovat algoritmy pro výpočet statistik a spoustu dílčích, specifickejch charakteristik. Potřeboval to

prostě spočítat. Dělal jsem tenkrát na tom sálovém počítači v ústavu v Jilský, byl to bejvalej klášter, zůstal tam jeden staříckej bratr řeholník, vždycky když jsem měl noční měření, tak jsem se díval, jak se setmělou chodbou o půlnoci šoural v takový noční čepičce, se svíčkou v ruce, šel se modlit do kostela, malinký stařeček...

Tak jsem tomu doktorovi napsal program a proháněl ty data počítačem, všechno se to muselo nejdřív naťukat, naperforovat do děrnejch štítků...

Když jsem mu předával ty výsledky, přišla řeč na smrt tatínka. Ten doktor před válkou byl na studiích v Německu, vyprávěl mi, jak na ústavu přidruženým k jejich fakultě, na nějakým sloučeným, speciálním pracovišti analyzovali tenkrát skupiny chemiků přírodní jedy získaný z výprav do Afriky, z Konga... Byly to ty slavný šípový jedy a vůbec všechny možný látky, který domorodci v těch krajích používají k životu v pralese.

Podářilo se jim analyzovat skupinu látek, která po určitý době, kdy se v organismu dotvořila a sloučila s jinými prvky, vyvolávala efekt zástavy srdce nebo mozkový smrti a byla posléze v těle nezjistitelná, stačila se rozložit na nevinný sloučeniny a prvky. Začalo se tomu říkat – mrtvicovej jed, a okamžitě se ten další výzkum stal utajovanej. Pak bylo ticho, ale za války se množily zprávy o náhlejších úmrtích do té doby zdравějších osob, a vždycky, nebo většinou, se jednalo o někoho Třetí říši nepohodlnýho. Vždycky se jako příčina smrti určil srdeční infarkt nebo mozková mrtvice... Asi se jim ten jed podařilo syntetizovat, anebo uměli sehnat ty přírodní komponenty na jeho výrobu..."

Strýc se odmlčel a všichni, my, jeho posluchači, jsme setrvali v zamyšlení. Od druhého stolu, od ženského chumlu zazněl do ticha veselý smích a útržky opakovaně přeříkávané historky o nějakém chytrém batoletu.

„Po válce, po osmačtyřicátým, jsem nastoupil do učení na nástrojaře v ČKD. Na školu mě už tehdy, z kádrovějších důvodů, nevzali, nedostal jsem doporučení uličního výboru..."

Chodil jsem tam občas podívat se do konstrukce, do kanceláří, kde před válkou pracoval tatínek, znal jsem tam některý jeho kole-

gy, co tam zůstali přes válku. Jednou mi povídal... jak se jenom jmenoval... jak jenom bylo to jeho jméno... inženýr... No prostě, já si pak vzpomenu... vzal si mě stranou a povídá mi – ať sem už nechodím, že to tady pro mě není bezpečný, pořád tu pracujou lidi, co maj na svědomí mého tatínka, že by se mi taky něco mohlo stát, ty lidi se boje a maj teď některý z nich funkce, boje se mě, představuju pro ně riziko, mohl jsem tenkrát před válkou něco zaslechnout, nevědí, co vím. Otec mi moh před smrtí něco říct a oni prostě mají strach, a budou ochotný udělat cokoli, abych je nemoh ohrozit. Byly padesátý léta, jejich začátek, tam šlo opravdu o život...

Tak jsem dokončil učení a hned jsem si podal žádost na leteckou strojní průmyslovku do Mladý Boleslavi. Udělal jsem přijímačky a zmizel z Prahy a z ČKD..."

Teď už dokonce i dcery a vnučky naslouchaly se zaujetím, tohle se dotýkalo hlavně bělovlasé tety, byla z té čtveřice sourozenců nejstarší, pomáhala babičce s nejmladším dítětem, mimino si brávala – sama už dospívající dívka, v kočárku na dvůr a spolu s kamarádkami se učily na mém otci převlékat kabátky a čepečky a – dodává můj otec, jemu se to líbilo... Smál se, šťastné dítě uprostřed války...

Teta se ptá svého bratra: „Opravdu, takhle se to stalo tatínkovi? Dyť se říkalo, že umřel na srdce... Opravdu, a proč si nám to tenkrát neřek?“

„To nešlo, tenkrát to nešlo, bylo to moc nebezpečný. Ty lidi se mohli mstít, kdyby se to prozradilo, mstít, kdyby je to ohrozilo, měli kariéry... tenkrát byly všude ty procesy... Nešlo to.“

mlčení. Ticho se rozšířilo na celou společnost. Tohle bylo něco jiného. Tahle dávná smrt, zavrstvená desítkami let jejich osobních životů, příběhů a manželství. Pod tou vrstvou bylo však jejich dávné mládí a v něm jak maják – smrt jejich otce, nezahojená, jenom zasklá rána, zdánlivě zajizvená, ta rána se opět po letech – v jejich vlastním stáří – znovu otevřela tímhle překvapivým způsobem, touhle nenadálou informací...

Strýc, takřka osmdesátiletá čilá bytost, necháváje poznenáhlu za sebou tu dávnou, smutnou historii, a dokonce i nedávnou, čerstvou smrt svého bratra, povídá vesele: „Tenkrát v tý Boleslavi, to

bylo vo fous... To moh bejt jednapadesátej rok a my, s klukama z průmyslovky, jsme našli u traťovýho domku vedle kolejí, u takový výhybkárny, našli jsme tam kýbl mazutu, natírali tím ty hejblata, ty páky a převody ve výhybkách. Jeden z nás to vzal, já vim kdo, ale nebudu ho jmenovat... Prostě vzali jsme ten kýbl a ještě takový špinavý koště a tam ve svahu, jak za nádražím stoupaj ty železniční koleje, tak tam jsme jednu tu kolej pořádně namazali... No hrůza, za to tenkrát dávali dvacet let. Za sabotáž... Některý to namastili, jiný se jenom dívali, ale tak jsme byli chytrý, že jsme pak křovím prolezli okolo nádraží pryč, šli jsme pěšky až do Kosmonos a zase z druhé strany zpátky, obešli jsme celou Boleslav... No, šli jsme se jako podívat na zámek a z těch ochozů byl výhled dolů na nádraží. Tam se to hemžilo uniformami, určitě vyhlásili pohotovost, policajti, strážný, vojáci... Dvě spřažený lokomotivy se rozjížděly a snažily se dostat do svahu, po tý mazlavý koleji... To byl zvuk, kouřilo se z nich, to byly ještě tenkrát parní lokomotivy na uhlí... teď se jim začaly protáčet kola, ječelo to a bzučelo, strojvůdci vztekle řvali... Jo, my měli, jak se říká, pořádně staženej zadek... Ale nepřišlo se na to!“

Vrtíme a potřásáme hlavami. Nejdříve mladí, pak i starší se smějí a ti nejbližší obdivně poplácávají strýce po ramenou. Hovor a řeči se rozvrstvily po věku a zájmech... Tu strýc, když si notně zaval šňupacího tabáku, červený letitý balonek s hubičkou z lékařského kapátka, tento svůj vynález – aplikátor byl s ním nerozlučně spjat... když kýchl, povídá: „Se mnou ve třídě na průmyslovce seděl jeden, teď to meno nemám v hlavě, ale byl odsouzen v tom procesu se skupinou Mašinů, dostal chudák provaz. Jeden z těch Mašinů, jak zavraždili toho inkasistu – co vezl vejplaty... Ten Mašin, co ho zastřelil, dal tu pistoli tomu pitomcovi a ten si ji samozřejmě nechal. Když se časem při vyšetřování přišlo tady na toho kluka, když rozkryli tu skupinu a tamtěm vrahům se podařilo utéct... tak u toho mýho spolužáka našli na půdě tu pistoli, udělali zkoušky na otisk hlavně na kulce – protože kulku měli z toho mrtvýho, otisk komory a zápalníku na hilzně – tu taky měli, všechno jim sedělo, a tak ten kluk, snad byl čerstvě plnoletej, nevím... ale dostal provaz a oběsili ho, chudáka, bez milosti... A vůbec tomu soudu nevadilo, že ten kluk byl

v okamžiku vraždy někde úplně jinde. Neuznal jeho svědky. Prostě – dostal to sežrat za jiný. Za skutečný vrahy.“

Studená hrůza té doby natekla poznenáhlu mezi nás, jako by někde poblíž byl kus ledu, jako by se převrhla nádoba s tekutým dusíkem, a on teď tekla travou mezi námi a vše zmrtvil a znehybnil... Opět byla smrt mezi námi. Před hodinou jsme přeci přišli ze hřbitova...

Tu můj veselý otec, nejmladší ze sourozenců, povídá, obraceje se na nás mladší: „Vláďa (to byl právě pohřbený strýc) uměl nejlíp z nás utíkat. A když za války nebylo co jíst a my byli s máti na chatě, protože tady na venku se ještě něco málo dalo sehnat... Tak když na poli byly brambory, tak se Vláďa převlík za holku, vzal si sukni a červenej šátek si uvázal na hlavu a šel krást... Kolikrát ho ty vesnický uviděli a hnali se s křikem za ním na pole... A on si jen podkasal sukni, brambory dal do pytle a pytel na ramena, a než ten dědek ho doběh, tak vystartoval takovým tempem, že ho nikdy nikdo nedohonil... A to kolikrát za ním poslali i mladý... Zaběh do lesa, tam shodil ze sebe šátek, sukni... Všechno schoval spolu s bramborama pod větvě do mlází a obešel vesnici a z druhý strany se jakoby nic vrátil domů. Za tmy pak šel do tý lesní skryše pro svý věci a druhej den udělala máti bramborový placky se švestkovejma povidlama, pečený rovnou na kamnech... Sypaný cukrem a skořicí... K tomu sme pili meltový kafe... Po vesnici se pak vyprávělo, že tu řádí nějaká rychlá holka, co umí neuvěřitelně běhat, asi z Čihadel nebo z jiný vesnice... Vládík – rychlá holka...”

Řehtáme se a smějem o překot. Všichni, staří i mladí, i ženské se přidaly. Vidina nebožtíka, jenž jako rychlá dívka mizí v sukni a červeném šátku za obzorem... Smějem se až k slzám.

F-IV-H, lehký obojživelný tank. Někde v bytě, v zadním pokoji, někde v těch skříních, možná v tom prádelníku musí být ta stará nazeleňalá fotka. Najdu ji, musím ji najít, nedávno získané informace

o okolnostech smrti Ing. Kratochvíla oživily a probarvily tu starou rodinnou relikvii, jež byla pořízena za podivných okolností. V dětství jsem ji vídal, když za příbuzenských srazů, za babiččiných narozenin, se celá široká rodina sešla a my, mladí bratřenci, jsme mohli trochu kramařit v šerém zadním pokoji. Bylo to takové staré, vyrudlé album, které spolu s vánočními ozdobami, s černými a rudými čerty ze štětinatých drátků, s letadélky z vybledlých skleněných perel spočívalo v některé z hlubokých šuplat toho prachstarého prádelníku. Později nad těmito artefakty potichu zvítězila černovlasá dlouhonohá panna – modelka, měla přes vyvinutá prsa přehozenou rudou šerpu s nápisem *Miss Hong Kong 1956*.

V těchto dnech, kdy jsem obeslal různé ústavy a instituce dotazy na mého děda, žádostiv najít alespoň kus, záblesk zprávy z těch dávných válečných časů. Útržek reality, který by potvrdil nebo naznačil – co se to tehdy stalo, že mírný, blondatý inženýr s velkýma bezelstnými očima musel umřít...

V těchto větrných dnech, kdy náhlé podletní deště zatáhly na týdny oblohu, jsem zahrnul z průjezdu a tu do mne málem vrazil rychle se řítící invalidní vozík. Z něho se na mě rozmazaně smála zhroucená paní a zpoza ní na mě začal přátelsky krákorat veselý drobný mužík. Obličej mladého kluka má při bližším pohledu složen z tisíců drobných vrásek, značnou část tváře ukrývají velké sluneční brýle, mám podezření, že jsou to okuláry dámské, někdy v sedmdesátých letech jsem je vídával na jedné televizní zpěvačce...

To je Karel Brůžků, pětaosmdesátiletý čiperný mladík. Stará se o tu nemohoucí paní, vdovu po jeho bratrovi. Denně je vídávám na nábrežní stezce podél řeky. Za horka i za zimního nečasu, každý den tlačí pan Brůžek invalidní vozík a je z toho opálený a má větrem ošlehanou zdravou tvář.

Stojí tu naproti mně ve velikých tropických kraťasech, v jakési nepravděpodobné vestičce, a podává mi pevnou, přátelskou ruku. Přistupuje až ke mně, paní se kinklá hlava, směje se na mě a cosi šťastně mumlá... pan Brůžek mi hledí zdola do tváře, zaklání hlavu

a hlaholí: „Dobrý den, pane Kratochvíl, tak jak to jde? Jak se máte? Co? Musí to jít? Co?“ „Ale to víte, pane Brůžek, nějak bylo a nějak bude... Musíme se s tím poprat, nedá se nic dělat, nikdo to za nás neudělá!“ nutím se do podobně zběsilého štěstí, ale v mém podání to zní neuměle a chabě. „Ha, ha, hááá!“ křičí pan Brůžek a paní se v kočárku kymácí, až málem přepadává... „Ha, hááá! To máte pravdu, pane Kratochvíl! Musíme to pevně držet v pazourách!“ To ti věřím, myslím si, ty to teda budeš držet fest, ty jo, veselej dědku. „A jaký to bude, co myslíte, pane Kratochvíl, jaký to letos bude ve světě? Co? Jakej zas neřád na nás nachystaj?“

Už mě to zmáhá, šklebit se jak zmatenej orangutan, na něj – na starýho Brůžka nemám, rok od roku je veselejší a zdravější. Pamatuju se, jak před lety, když jsem co malý chlapec pobíhal o Vánocích vonícím babiččiným bytem, přicházel tento tehdy bledý, v těch šedesátých letech asi čtyřicetiletý pan Brůžek a měl vánoční melancho-lii, smutek mu temněl oči a světla elektrických svíčiček, lesklé skleněné ozdoby z vánočního stromku se mu odrážely v těch hlubokých, úzkostí stažených zřítelnicích. Strýc mu tehdy rozmlouval sebevražednou náladu. „Hele, Karle, neblbni, normálně až se vrátíš domů...“ Karel Brůžků ho přerušil: „Ale já doma nikoho nemám, máma už dávno umřela, brácha je ženatej a bydlí jinde, táta, jak víš, je taky už na pravdě... ženskou žádnou nemám, jsem doma sám...“ Strýc opo-
noval, sám ve svých bezmála pětáctyřiceti teprve čerstvě ženatý, vědec zanořený do své dobrodružné práce, vyvracel mu existenciální smutek, vymlouval mu, pravda neobratně, ale upřímně, rozmlouval mu jeho chladný strach: „Hele, Karle, neblbni, neudělej nějakou pitominu. Dej si ještě tady ten čaj s rumem, pak budeš domů – pustíš si rádio, budou hrát koledy a ty si dáš večeři, máš ještě kapra a salát? Máš? Jo? Tak se najež a di brzo spát. A zejtra vstaneš, nasnídáš se a půjdeš se projít, jsou Vánoce, na Boží hod jdi do kostela, jdi se podívat na Hrad, do Svatýho Víta. A odpoledne zajdi k nám, víš, kde teď bydlím? Byl jsi tam už na svatební hostině, pamatuješ přeci? Tak hlavně, Karle, žádnou blbinu...“

Hledím do té pětáosmdesátileté tváře veselého pana Brůžka a tu pojednou prolétl mi hlavou nápad: „Pozdravuje vás Milan. Je teď přes

prázdniny na chatě. Ještě pořád učí na tý vysoký škole, nechtěj ho pustit, to víte – líbí se jim, že umí všechno spravit, tu matiku a strojírenství umí vysvětlit, a hlavně je to důchodce, takže ho nemusej platit jako plnou pracovní sílu...“ Pan Brůžek zvažní a je vidět, jak se mu přeladuje mozek na jinou hladinu fungování... minulost, strýc Milan – dobrý vrstevník. Povídám: „Právě nedávno, když měl pohřeb Vláďa, to víte, že umřel?“ Vidím úlek a překvapení v jeho tváři, tohle nečekal, to je blízko, strýc Vládík byl též jeho vrstevník, z dvojčat byl ten mlčenlivý a uhlazený Fanfán Tulipán. „Vláďa už nežije? To je smutný. Tak to vidíte... Tak to je teda...“ Rychle kuju železo, dokud je žhavé, zároveň mi z oka vyjela jedna soustrastná slza: „Jo, už to má za sebou, bylo to rychlý...“ Pan Brůžek oponuje matně: „Ale on byl přeci nadanej keramik, studoval nějakou uměleckou školu...“ Rychle ho odkláním od tématu a povídám: „No, a na tom pohřbu Vladimíra nám Milan vyprávěl, jak gestapo nebo kdo, jak Němci vozili jejich tatínka na výslechy do rajchu, jak byl pryč třeba celej tejden, jak potom divně rychle umřel. Snad ho otrávil něčím, nebo že by to byl infarkt, to jsme si léta mysleli, srdce nebo mozek...“

Pan Brůžek přistoupil až ke mně, zaklonil hlavu a dívaje se mi do očí přes ryšavé sluneční brýle, počal důrazně a věcně hovořit: „Tak, pane Kratochvíl, váš tatínek, teda vlastně Milanův tatínek, váš to byl dědeček, on se kamarádil s mým tatínkem a chodil se mu svěřovat a radil se s ním, co má dělat v těch dnech... Oni ty Němci měli na něm zájem už v roce třicet osm. Zvali ho na jejich velvyslanectví a tam mu nabízeli německý občanství. Prej by byl říšskej Němec, uznali by mu titul inženýra, mohl by si udělat doktorát a měl by všechny výhody, děti a manželka by to občanství získaly automaticky spolu s ním... Tatínek mu říkal: Hele, neber to, je to nebezpečný, nevíš, co se stane. On to teda opakovaně odmítal, pořád si ho zvali a zvyšovali ty nabídky... Moc o něj stáli,“ polkl a utřel si lehce potřísněné rty. „Ale proč, pane Brůžek?“ povídám. „Vždyť byl inženýrem v Českomoravský, já vím, dělal na tom plovoucím tanku, ale to byl přeci tým odborníků, to nemoh dělat sám... Proč si vybrali zrovna jeho? Mohli přeci nakrásně zkusit lámat nějakýho kolegu?“ Černé zornice se mi zpod kouřového skla zařezávají do očí, šlachovitá ruka

mě bere jemně za lóket: „Pane Kratochvíl, to taky určitě udělali, ale jim na vašem dědečkovi záleželo nejen proto, že dělal na tom plovoucím tanku a že uměl plynně německy, že tam léta jezdil — do Rakouska i do Říše — dělat ty důlní výtahy a soustrojí pro elektrárny. On to byl velmi nadanej matematickej mozek, uměl si představit spoustu navzájem provázaných technickejch náležitostí, že ta výsledná konstrukce byla vždycky funkční a pevná, a přitom nebyla těžkopádná a nákladná. Byl to technickej talent, to o něm říkal můj tatínek, a on byl taky strojař, takže věděl, co mluví.“

Cítím v nose železitý, temný pach historie. Uhelné sloje, jimiž vane průvan, kdesi v dálce bouchají dveře uvolněné z pantů... Povídám: „Asi ho někdo udal, možná, nebo na tom pracovišti měli nějakýho informátora...“ Pan Brůžek maně pošoupnul vozíkem a paní hned přepadla hlava na druhou stranu a ona vypadala, že není na světě nic zajímavějšího než kolo od jejího vozíku, soustředěně na něj zírala. „Pane Kratochvíl!“ začal pan Brůžek nahlas šeptat, vzal do štipců košili na mé hrudi a přiblížil svou tvář takřka na doraz: „To není jenom ten tank, zaslechl jsem, jednou večer to povídal váš dědeček mému tatínkovi, říkal něco o raketovém výzkumu, žádal tatínka, aby to nikomu neříkal... konstrukce, rádiový navádění a tak dál. Nerozuměl jsem všemu, a můj tatínek mi o tom nikdy nic neřek, ale zaslechl jsem ten večer od inženýra Kratochvíla, že byl v pracovním kontaktu s tím německým inženýrem, co ho zavraždilo to komando ve Štěchovicích... Šlo o rakety, o jejich rádiový navádění a řízení, o konstrukce vysílačů, nevím... vím nevím, opravdu!“

Průjezdem vane puch od popelnic a já zírám překvapeně na pana Brůžka: „Formis, ten inženýr, kterej utek z Německa a organizoval nějaký protihitlerovský vysílání?“ „Jo! Ten to byl! Oni ho pak Němci nechali zavraždit a váš dědeček se od té doby stal objektem jejich zájmu. Byl v tom taky nějaký německej továrník, pro kterého dělal váš dědeček ty důlní věže a převodový soustrojí, ten je prej dal s Formisem dohromady...“

Jsem zticha a nechávám ty informace, aby si je systém zpracoval a zařadil. Je to pravda? Je to alespoň pravděpodobné? Kde všude budu muset hledat, abych zachytil jenom kousek potvrzení nebo

vyvrácení těchto tvrzení... Vždyť je to víc jak osmdesátiletý člověk, ještě při smyslech, trochu excentrik, ale nikdy jsem ho nepřistihl při nějakém bájení... Celý život pracoval jako technik, má střední strojařské vzdělání... Exaktní byl v hovoru vždy. Jenom ta nezbrzděná klukovská emocionalita mu občas utekla...

Brána do minulosti se zavřela. Hledím, jak se panu Brůžkovi zatahují očka slepičí blanou a on se přetěluje do jiné roviny vnímání a myšlení. Skřehotavě zahlaholí: „Tak, pane Kratochvíl, všechny pozdravuju, všechny – celou vaši rodinu! Tak nashle! Nazdar!“ Mává a roztlačuje celým tělem vozík, paní vypadá, že mezitím usnula... Teď se překvapeně rozhlíží a vzápětí upadá opět do limbu. Štěrť vrže pod kaučukem.

Uběhlo pár dní, možná týden. Potkal jsem opět v průjezdu... ta hromská díra v bloku domů, kudy vane věčný průvan, stává se mi osudnou. Opět se něco vyřítilo proti mně, pravda – bylo to pomalé, šouravé, o to méně spontánní, spíš cíhavě zistné, hledící si zásady vyždímat z kamene písek, když nepoteče voda. Stařena s chodítkem, ano, s vozíkem o dvou řídítkách s bovdenovými brzdami, stařena-účetní odvedle, známe se z komunikace ohledně popelnic v průjezdu, měla naše bytová společenstva mezi sebou různá řízení, z nichž vzešly „bilaterální“ dohody o umístění páchnoucích kontejnerů...

Šedivá se blíží a s vychytralým úsměvem mě zdraví, už na tváři je vidět, jak se z ní dere delší řeč. Klábosím s ní a je zajímavé, jaká jsem děvka, před lety bych něco zamumlal a rychle odešel, ale dnes se na starobu usmívám a kráčím vedle ní, náhle změniv směr a záměr dnešního dopoledne. Kývu hlavou a vypouštím druhým uchem ven její řeč o nějakých daňových vyhláškách a novelách. Nechám stařenu skuhrat o spletitých finančních peripetiích jejich spolku nájemníků a chystám si na ni otázky. Připadám si, jako bych kráčet vedle velkého šedého papouška, jehož intelligence je od jiných zvířat rozpoznatelná a zajímavě vysoká na pernatce, ale přeci je to zvíře jiného druhu, než jsem já... Není člověk. Je to rozeschlá... letos hodně sešla... rozeschlá stará kalkulačka.

Teď se zastavila a nabírá, lapá po dechu, jehož se jí právem nedostává. Nejméně půl hodiny mlela v jednom kuse pantem. Povídám: „Prosím vás, paní Mazlavá (budiž má tohle jméno, skutečné jsem dávno zapomněl, a možná jsem ho nikdy nevěděl), nevíte, kdo z vašeho domu háže na chodník ta rajčata? Pokrájená rajská jablka na plátky? Jindy zas nějaká polévka, před časem tam dokonce vychrstnul někdo nějaký olej, dodnes to je na chodníku znát. Nevíte?“

Bylo vidět, že otázkou pookrála, byloť to tedy téma pro ni živé. Zastavila se, bovdeny brzd pevně zmáčkla – až jí klouby zbělely, a zčerstva povídá, hledíc mi šedivými panenkami do očí: „Ale pane Kratochvíl, to je přeci náš Karel Brůžků. To nevíte, co my s ním máme trápení. On nám lije olej pod dveře do bytů, čůrá nám na rohožky. Tohle trvá už léta... A není od toho pomožení. On to dělá v noci, tajně, nikdo ho při tom nechytil, ale všichni víme, že to dělá jedině on. Už ho kolikrát obvinili lidi z baráku, ale úředně není uznanej za blázna, naopak – je opatrovatel, stará se o tu nemohoucí paní na vozejčku, nedá se s ním nic dělat. Když se mu něco řekne, tak naopak on píše dopisy a oznámení úřadům...“

Vlastně se mne zmocnila krátká závrať. Takže já jsem ve svém pátrání po osudech naší rodiny, mého děda, závislý na tomhle skřetovi s laskavým obličejem a zběsilou duší... Kde vzít klíč, abych odlišil pravdu od výmyslu. Co když to v jeho hlavě za ta léta tak navzájem srostlo, bludy i skutečná historie, že už to neoddělí ani on sám?

Loučím se s vrzajícím chodítkem a v hlavě mi vyvstává vzpomínka, jak jedna známá, před lety bydlící s dalšími děvčaty v podnájmu v tomto domě, jak mi při jednom večírku vyprávěla, že zde bydlí takový podivný pán, který je z nějakého důvodu začal nenávidět, a chodí jim teď močit na dveře. Dokáže to skrz klíčovou díрку propašovat až do předsíně. Jindy vylévá olej a též se i vysral na rohožku přede dveřmi. Chodí v noci po domě jak tichý a nepolapitelný démon a obdarovává své nepřátele pravidelným přidělem svých tekutin...

Všechno je to tak divné, jak je realita sestavena v mozku z neaprostých iluzí a víry v nezničitelnost tramvají, stolů a lidských tváří.

Začíná mě to doopravdy zajímat. Tohle už přestává být pietní, soukromá rodinná pátrací akce. Snaha získat poznání o smrti Ing. Kratochvíla pohnula celými úseky reality, obohatila můj mozek informacemi a na základě tohoto pozvolného, ale přeci jistého poznání začínám jednat.

Až v morku kostí jsem pocítil pohyb, skokový nárůst entropie. Horizont možností a pravděpodobných změn pole rozšířil obzor do té míry, že se samovolně prohloubil a začal se ohýbat časoprostor.

Opatřil jsem si tiskárnu a skener. Levně a rychle. Je noc a já zkouším, co to umí. Tiskárna je jasná, tomu rozumím a nechávám vše nastaveno automaticky. Ale skener je hodný soustředěné pozornosti. Vkládám do něj různé obrázky, fotografie a dokumenty, zkouším různá rozlišení a ostrost... Hraju si.

Potom jsem zvážněl, rozevřel jsem knihu Ztracený svět, autoři Augusta-Burian. Od dětství se mi vrací touha po jedné tušové, rozmývané kresbě Zdeňka Buriana. Temné, hluboké moře. Zpěněné hřebeny ostrých mohutných vln. Někde dole, ve stříkající slané pění spolu zápasí dva předvěcí netvoři, jeden má dlouhý krk s malou ozubenou hlavou, další je mohutný mořský krokodýl. Vzduch je plný pterodaktylů...

Vkládám tuhle ilustraci na křídovém papíře, přesně ji ukládám do skeneru a nastavuji hodnoty, škály barev musím dát vysoké — aby vznikla hluboká čern, citlivost dávám na cca 1500 dpi. Mašina chroustá náhled, ano, jdi do toho...

Na monitoru naskočí nádherně ostrý obraz dávného světa. Černá holá skaliska, pochmurné píšťaly ztuhlého čediče trčí z rozvichřených divokých vln. Všechno se to odehrává v místech dnešního Českého středohoří, někde mezi Teplicemi a Ústím nad Labem. Slané mořské masivy narážejí na holé, kolmé stěny skal. Na vrcholcích jsou plošiny pocákané bílým trusem od ptakoještěřů. Vlahý příval větru vane z široké mořské dálky. Obrovitý létající ještěr, nějaký pteranodon, má v povětří nehybně rozepjatá, dvanáct metrů dlouhá

křídla. Krouží ve výšce nad rozbouřenou hladinou a bystrýma očkami sleduje hlubinu pod sebou. Je na lovu...

Dole již skončil boj. Dlouhokrký ještěr prohrál svůj souboj s krokodýlem a jeho hadovitý krk zplihle visí ze soupeřových čelistí... Hejno ptakoještěřů počalo kroužit nízko nad hladinou a hlídalo, zdali zůstanou nějaké zbytky z krvavé hostiny. Mohutná silueta pteranodona několikrát zakroužila v širokých kruzích, vysoko nad křikem a zápolením. Jeho starý zkušený mozek vyhodnotil, že nestojí se rvát o tak malou kořist, a vydal se daleko na moře, ulovit si něco živého.

Slunce na chvíli vystoupilo z cářů mračen a ozářilo mořskou hladinu, rozsvítilo pěnu na hřebtech břidlicově zelených chladných vln... zahrálo odlesky na mokřích stěnách čedičových skal a kolonie ptakoještěřů, kloaku pevně chladem zařatou... roztáhla teď spokojeně a slastně blanitá křídla a nechala své tepny a žíly mohutnět a bytnět teplou, ohřátou krví pod skromnými paprsky světla...

To bylo dávno, pod jiným nebem, za jiného úsvitu časů. Miliony a miliony let uběhly, než na Milešovce, za mlžnatého odpoledne, na spojovacím stanovišti Československé lidové armády přetáhl voják svoji předkožku a stoje na stráži v křoví pod rozhlednou se za vzdálených dívčích hlasů pořádně vystříkal do dálky. Směrem ku Praze.

Je sychravo, blíží se vlhký, zešeřelý podzim... V korytech ulic tečou červenobílé siluety tramvají, hrozny lidí na zastávkách. Dlažba se leskne a první okna a výklady obchodů se rozsvěcí do kalného odpoledne.

Jdu ulicí od Elektrických podniků, zahýbám u kostela, na Strossmayeráku mám sraz s Georgem. V kapse mi zapípá SMS. *Ja budu v t-mobil room, pet minut, G.* Pomalu kráčím přes náměstí a už z dálky vidím zavalitou siluetu Georga v obchodě s telefony. Má na hlavě podivný černý kulich, spíš mitru nějaké koptské nebo jiné africké církve. Takhle ho znám léta, tento v Čechách usazený německý fyzik je znám v okruhu svých přátel naprostou neschopností vnímat svůj

zevnějšek. Jsou známy jeho legendární cyklistické výlety, kdy přijel oblečen do strašlivých „body“, vypadalo to, že je vlastně nahý, růžovo blede trikotové kalhoty měl zaříznuté do rozkroku a vytažené přes vystouplé břicho až k prsním bradavkám. Museli mu tam tehdy vnutit normální plátěné trenýrky – vůbec nechápal, proč to na něm chtějí. Kolikrát jsem ho přišel navštívit do ústavu těžké fyziky a tam, u nějakých generátorů gama záření, za olověnými cihlami, chodil Georg v kalhotách utažených provázkem místo opasku, brýle smontované lepicí páskou, usmíval se a společně jsme nalévali do chladičích aparatur tekutý dusík.

Stojím před prodejnou a dívám se, jak Georg chodí sem a tam, od prodavače za pultíkem kráčí v kulichu, sundal si bundu, a tak jsou vidět kalhoty uvázané provázkem. Něco rozčíleně hledá ve svém notebooku a pořád cosi vykládá. Prodavač i zákazníci ho se zájmem sledují...

Když to už nevydržím, vcházím dovnitř a nenápadně si stoupám ke stěně, jež je plná nových telefonů. Prodejnou se nese Georgův laskavý, měkký hlas, který se nicméně občas mění v prosebně agresivní křik. Stěžuje si na nový modem, že to je nová síť 3G, že mu to nechce spolupracovat s notebookem atd., že nemá dobrou CD mechaniku, že to bude muset celé předělat, dokoupit atd. Prodavač, takový mladý-starý, jednoduchý chlapíček, nevzrušeně pozoruje zoufalý tanec a stereotypně, jako druhý hlas ve zpěvohře, rytmicky zdvořile pronáší refrén „instalační CD k modemu jsme vám dodali a vždy to všem fungovalo a nemáme na to stížnosti, je mi líto, závažná není na naší straně...“

Georg si mě už všimnul, a tak si nemotorně obléká bundu a zavírá laptop. S vlající šálou odchází, držím mu dveře, loučí se laskavě s celou prodejnou, ale má tendenci zopakovat celý svůj problém ještě jednou. Beru ho za loket, přátelsky odvádím jeho pozornost a v družném rozhovoru odcházíme. „Pítr, rozumíš, ja odinstaloval ovladač a asi jsem čistil registry a teď tam mám nul! Nul! A musím si půjčit nebo koupit CD mechanik. Moje stará. Ještěže mám stará modem, tak někdy v noci mám připojení, ale nemůžu skajp, vypadává to...“ Je opravdu nešťastný, ač svým způsobem je autista, tak je

družný a závislý na lidské komunikaci. V Japonsku, na Tchaj-wanu, v Číně, v arabských zemích, na severu Evropy... všude má přátele, ta planetární bytost.

Jdeme k Houbaři. Potřebuju Georga jako překladatele a komunikátora, rodilého mluvčího, s úřady v Německu si píšu už půl roku. Necháám ho mluvit, pokyvuji hlavou a sbírám energii.

Zaplať bůh, u Houbaře mají volný stůl. Sedáme: „Pivo a něco k jídlu?“ „Jasně, určitě.“

Usmívám se na pečený zaječí hřbet obložený špenátem a bramborovým knedlíkem. To je porce! Panečku. Georg vejrá na své objednané špagety, pak sundává brýle a pouští se do jídla. Já mlčky odlopuju dlouhé pruhy masa z páteře, to je masa, asi jak ten zajíc pořád skáče, to je masa... Blaženě převaluji na jazyku lehce zamřelou chuť divočiny. Takhle dobře jsem nejedl, ani nepamatuju.

Během jídla pomalu navozuju téma... V jedné rozhlasové relaci mluvil náš známý lovec nacistů, informoval o sloučených registrech nacistických zločinců, o archivech specializujících se na německé bezpečnostní složky za II. světové války. Tehdy mě napadlo oslovit prostřednictvím Georga, po internetu obeslat tyto instituce a nejprve státní archiv v Drážďanech, protože on by měl mít po válce ve svém držení veškerou agendu státních úřadů... Na internetových fórech jsem zjistil, že Sicherheitsdienst (SD), oddělení pro Čechy, fungoval v Drážďanech ještě za protektorátu, po okupaci se urychleně přesunuly všechny tyto úřadovny do Prahy, gestapo do Pečkárn, SD si našel něco poblíž a rozptýlil se hlavně do svých konspiračních firem a bytů...

Dotáhnul jsem posledním soustem knedlíku zbylou šťávu a odložil příbor v šťastném oblaku, zkonejšen. Vyhojdan.

„Georgu, tak prosím tě, jak jsme dopadli?“ dívám se na brýlatého spolustolovníka, jenž už hodnou chvíli ťuká cosi do svého počítače a zkouší se připojit na wifinu. „No. Pítr, nic, nebo – skoro nic. Koukni (natáčí ke mně monitor), poslal jsem ti to na tvoji adres do mailu.“ Čtu: *Státní zemský archiv Sasko, Drážďany... Vážený pane, na váš dotaz ze dne atd. bylo zjištěno, že jméno Kratochvíl František prošlo*

archivem SD, ale uvedené materiály byly skartovány během války. Nikde jinde, v jiných souborech zpracovaných archiválií, se vámi udané jméno nevyskytuje. Pokud byste chtěl projít zachované materiály a pokusil se najít nějaké pro vás zajímavé skutečnosti, přikládáme sazebník ruční badatelské práce odborného pracovníka atd. Zdvořilé, přehledné, jasné, ale nic. Vlastně ne... věděli zde o něm, zajímali se o jeho jméno, byl v archivu. Zažloutlý kartotéční papír uchoval do tek. I tohle je tedy vodítko, i tohle je informace.

„Georgu, nechceš se teď projít? Pojdme do Stromovky, a pokud chceš, já pak jdu – je to hned vedle, dát na hrob svíčku. Grossfater a grossmutter. Jsou jak se říká Dušičky a na hřbitově je tedy krásně. Jo? Companero.“

G. mlčky kráčí, zešíroka si vykračuje mezi běžkyněmi a pavoukovitými starci, již za klapání turistických hůlek jak čtyřnožci rychle se míhají v šeru smrčin. Psy a kočárky v tomto listopadovém sychravu vidět jen po střídmu.

„Georgu, prosím tě, psal jsi na archiv těch nazi-zločinů, jestli tam něco nemají?“

„Pítr (nasazuje vysvětlovací strojový tón, budu to muset vydržet)... to jsou odsouzená nazi, ty potřebuješ jiná archiv, tohle je Augsburg, ale ty potřebuješ jiny, jiná?“ „Jiný, Georgu, potřebuju, jak říkáš, jiný archiv, ale bohužel nevím jaký... A jestli to má vůbec cenu, to taky nevím...“

Písek nám pod nohama tichounce vrže, spadané listí hořce zavonělo po tabáku, na náspu s duněním přejel rozsvícený vlak.

Pod vysokými stromy je už hluboké šero. „Pojdme,“ povídám, „aby nám hřbitov nezavřeli...“

Jdeme okolo namodralých, zářivkou osvětlených oken hospody na nádraží Praha-Bubeneč. Potom míjíme tunýlek pod tratí, viadukt, za ním je Papírenská ulice a tam je řeka a v dálce hučí čistírna odpadních vod. Zatačíme nahoru okolo Saigonu, hospody, co už tu dvacet let není... A v bráně hřbitova zvolníme, protože je to dobré, máme čas.

Za železnou mříží rudě žhnou jiskry vzdálených svíček a hřbitovních lamp. Poslední žluté, do hněda zralé listy javorů se pomalu a tiše, v kruzích snášejí mezi černé náhrobky. Vysoko v nebi křik vran.

Stojíme u hrobů. Obě větve příbuzenstva, od dědečka i od babičky, zakoupily hroby blízko sebe, jsou k sobě – zády. Tak přecházím od jednoho rovu ke druhému, sbírám listí a rovnám kytice. Na náhrobcích hoří svíce, které tam položily neznámé ruce příbuzných. Některé jistě znám, tety a strýce, ale těch svící je zde tolik... Nějaká mně vzdálená větev příbuzenstva (otec nebo strýc by je jistě identifikovali), přijdu sem jednou za rok, rozsvítím svíci v rudém skle. Už k nim nedohlédnu, k těm životům nepoznaným, už je to lidstvo...

Georg spokojeně prochází mezi hroby: „Tady, Pítr,“ ukazuje na černou blyštivou hrobku, ozářenou velkými, mnohobarevnými světly jako automobil Mercedes. Samozřejmě – nějaký kolotočáři, světští, cikánská honorace přišla uctít nějakého svého medvědáře – usuzuji z vyleptané podobizny, z toho preludu na černé žule. „Muľo...“ vyklouzne mi z úst. Ale beze zloby. Na hřbitově, tady se všechny rozdílly v kořenech, v hlíně rozplynou.

Zakláním hlavu a jako každý rok zahledím se do šedého nebe mezi černými větvemi. Napiju se, loknu si přítomnosti. Té větrné chladivé prázdnoty, tam odešli všichni tehdy živí, umřeli do toho neměrného moře přítomnosti. Všechny jejich časy, jejich světy – touhy a vůně. Všechno to se ztratilo v nebi a těla se spojila s kořeny a snědla je země...

Cítím tu spojitost, to mohutné pouto snu, když v noci uléhám, má mysl se rozpouští v oceánu barevné tmy. Zakouším tisíce podivuhodných příběhů, města, životy, nic si z nich nepamatuji, ale vím, že spát – to znamená držet za ruku krásnou mladou smrt.

A proto se dívám do šerého nebe, v jehož dálkách se ztrácí vzdálený pokřik havranů, mezi proutím a osamělými listy na větvích dotkne se mé tváře pohled mladé babičky, dívky... Cítím to teplo na tváři, ten lesk v jejích očích... někde uvnitř mozku.

Georga hledám mezi stromy a hroby. Už zvonili, že je zavírání hřbitova. G. pochoduje okolo kontejnerů s padaným listím a zvadlými věnci. Babky vracejí konve a kdosi vyplachuje skleněnou vázu,

chrstá voda z kohoutu u betonové kašny. Je takřka tma. Za siluetami stromů, za potemnělým územím hřbitova prosvítá zář pouličních lamp. Zpoza náhrobků se vynořují postavy babiček a pozůstalých návštěvníků, všichni jdou k bráně, zpátky do života. Když stojím u mříží, ohlédnu se – hledím do chladivého jícnu černé a rudé, jiskřící tmy. Zvedá se vítr. Svíce na hrobech zamrkaly.

Za korunami stromů jde rozsvícené letadlo na přistání, na Ruzyň.

Na ulicích je všude večerní ruch, lidé se vracejí z práce. Cinkot tramvají. Kráčíme do kopce, ulicemi a plácky tam někde Na Urale, nahoru do Dejvic, na Kulaťák.

Georg se rozvzpomněl, počal se pojednou rozechřívát. Povídá: „Petr, ty jsi, jak sme napsala ty dopisy stätarchiv a tak, ty nazi-dotaz... tak ja napsal mému učiteli ze stredni škola, on starý bojovník proti nazi. Nó a on mi odepsal takový dlouhý dopis... Tady ti radi, kam maš jit tady u vas, stát- nebo nacionál archiv na Chodove...“ „Georgu, tam jsem už byl dřív, než jsem se začal zajímat o ty Drážďany.“ „No, tak dobře... No, a pak mi napsal, ten můj učitel, že v Německo, tam, kde on pořád uči, na ta škola, pravicový ředitelka, a teď tam jeden žák z našeho ročníku napsal – že byl tehdy, před třiceti peti lety zneužity na nějakým letní kurz, že tam někdo z našich spolužák točil porno s klukama, a že ten jeden starší žák, že byl gay, a že on tedy si myslí, že byl tehdy zneužitý... nó, ja už si to nepamatuju, je to tak dávno, ale nevím, že by tam někdo někomu šahal na pinďoura...“

Ideme přes prostranství na Kulaťáku, na okruzích bručí autobusy plné lidí, řady aut všude kolem. Uprostřed toho ruchu je docela ticho.

Dáváme si v mlíčňáku vlašský salát s rohlíkem. Georg stále vede svou. Dívám se, jak na sklech výkladů se odráží osvětlený vnitřek mléčného bufetu, a za tím – jako druhý plán, je vidět tramvajová zastávka plná lidí, a teď přijíždí rozsvícená tramvaj a rychle se plní. Jen tak se dívat a kývat rohlíkem, pak mu ukousnout špičku a dál, plně soustředěný, nabírat majonézu a hrášek z okraje talířku.

Kráčíme po Prašném mostě nahoru, ke Hradu. Georg, obklopen ru-
chem dopravy, halasí do tmy: „On mi ten učitel psal, že ten, co měl ty
filmy porno točit, ten že už nežije, ale ten padesátiletý z našeho roč-
níku, tak ten se pořád cejtí zneužitý a chce, aby se o tom psalo, aby
se to vyšetřovalo po těch letech, a teď mi napsal zase ten, co si mys-
li, že ho násilnili, abych mu to dosvědčil, a já mu napsal, že bohužel,
nic takovýho nepamatuju a o nějakých film s gay chlapci ja nic ne-
vim, jenom že ten co gay starší, už nežije, a on se tím netajil, měl pře-
ce přítel a všichni to vedeli. To sem mu napsal, a on zase, že vypra-
věl svůj příběh s nějaký novinář, a ten že by se to mělo zverejnit,
a soud a takhle, jó?“ Je to už nesnesitelné, tak Georga přerušuju
a prosebně (vím, že bych se rozčílil) povídám: „Proboha, proč je ně-
kdo taková píča blbá, že v padesáti – to znamená takřka na konci ži-
vota, nebo alespoň sexuálního života, v přechodu, začne pojednou
mít dojem, že ho někdo před takřka čtyřiceti lety zneužil, a teď to
chce medializovat a chce nějaký omluvy, nebo co vlastně ten pytel
hysterickéjch sraček vlastně chce!?“ To už řvu, naštěstí v halasu uli-
ce není nic slyšet.

„Ja névim, co ona chce. On. Asi je osamely, nemá partner, part-
nerka, a vola, chce pomoct s tím. Nó, a teď několik dalších s tím pri-
šlo, že byli taky nějak ubližený, na pindouru nebo tak, ja nevím. No
a ta pravicová reditelka a ten novinář, oni to chtějí rozvirit, aby to
byla kauza, no. Ale on, ten, co mel byt ten gay aktivni na ty kluky, uz
nežije. Tak nemaji toho pachatele... Takže on není šťastná... štááás-
ny.“ (S bezelstným úsměvem sám sebe opravuje. Z jednoho ušního
boltce mu trčí neoholená štětka dlouhých chlupů.)

Směju se hurónsky. Tak jestli na něco dojedem jako civilizace,
tak to bude tohle: neurotická absolutní citlivost u jedněch – a zví-
řecká, automatická žravost a schopnost využít nejmenší slabinu
u druhých.

Prošli jsme Hradem, kroky stráže duní na nádvořích. Katedrála se
ztrácela ve svých věžích a trnech a fiálách a chrlicích příšerách.
Tam nahoře byla plující tma a vrcholky věží a zlatý lev byli zanořeni
v tušových břichách mračen.

Stanuli jsme nad Prahou. Na vyhlídce na Hradčanském náměstí. Prezident čůral na dláždění. Socha – šílenství normality.

Několik osamělých, nocí zasažených turistů mlčky hledělo do údolí. Řeka, přitékající od obzoru, nesla na svém tekutém černém těle odlesky a zář měst a ticho lesů a krajiny, svou minulost...

Město, probořený kráter světla. Zrnící skutečnost protkaná záblesky modrých majáků sanitek. Medové plástve velikých oken paláců a koncertních sálů.

Brýle omotané izolepou, pod černou mitrou – kulichem bez bambule, zelené oči ryšavce hledí na šumící pozadí. Myslím na RAF, na ty mladé lidi ze sedmdesátých a osmdesátých let. Na to Německo, Hamburk, komuny studentů, Georg jezdil při studiu s nákladním taxi. Ten jejich život, tak odlišný, a přeci stejné generace. Jsou dál, cítím to v každém gestu a slově. U sebe a u lidí, co vyrůstali za železnou oponou, registruji větší emocionální tah, vůli... k čemukoli. Na východ se to zvyšuje do naprosté, atavistické žízně po životě.

Georg mi vyprávěl, jak kdysi, když zemřel jeho otec, po letech osamění stala se jeho matka, středoškolská učitelka, druhou ženou jednoho Pákistánce a přestoupila na islám. Podivuhodný svět a podivuhodná naše duše v něm!

„Georgu, co je to magnetismus? Proč jsou věci k sobě přitahovány?“

„To je ten spin... Všechny částice mají stejný spin...“

„No jo, ale co to je – jak se to stane, co to působí, v čem?“

„To ti nikdo neřekne. To žádný fýsik neví...“

Je to nedokončené. Cítím tu nedotaženost v kostech. Musím tu cestu za informacemi, za tím šerým obrazem minulosti, dokončit. Abych se toho zbavil. Ten kus smutného odkazu – ta smrt dědečkova – začal na sebe nabalovat přítomnost. Jako nějaký matečný krystal, nějaká prvotní atomová vazba, počal řetězit příčiny a jemné, takřka nehmatné důsledky téměř nulových hodnot, které ale – díky

svě diskrétní, nicméně hmotné přítomnosti – zasahovaly přímo do mého každodenního života.

Je nutné, teď už to vím, zapojit osobní kontakty. Zkrátit ta bludná toulání s požadavky na byrokratické instituce. Léta bych mohl strávit šustěním papíru v archivech. Skončit jak suchá moucha v pavučině za oknem...

Domluveno pivo se Suříkem. Nikdo už neví, proč se mu tak říká. Před lety si přinesl tu přezdívku z jiných společenství a part. Pracoval v silových složkách, někde uvnitř aparátu vnitra. Specialista. Už léta je z toho venku, alespoň zdá se. U nich nikdy člověk neví. Ale proč si s tím lámat hlavu. Pro mě má cenu především kvůli kontaktům...

Sedíme v Kopretině, hospoda vinohradských píčáků. Za hlaholicím chumlem štamgastů jsou pootevřené dveře. V salonku vzadu je nějaké čtení. Básníci, některé znám, pár tváří známých, některé jsem neviděl léta. Manželský pár nakladatelů, srdečně se zdravím s tichým, široce se usmívajícím černochem Tomášem. Jeho distingovaný, uměřený hlas mě povznáší do „mezinárodních souvislostí“. Jeho si opravdu vážím, ano – kolega. Další poutník krajinou vnitřního světa.

Stárnoucí světoběžník Petr. Vedle něj brýlatý, jako vrána černý, milý iniciátor tohoto večera Pepa. Jeho rodiče odkudsi z podhůří Jizerských hor... Jsem představován, podávám ruce přátelům.

Hovory se proplétají, překrývají a srůstají. Jako před lety. Pivo se pije, nosí se barevné likéry a vína. Nečekané propojení s lidmi – s nimiž je možné mluvit a něco si říct. Jak málo je těchhle setkání. S ubíhajícími lety řídnou, Bože, jednou nastane ticho.

Ale teď hlahol a smích, brumendo mužů a vysoké hlasy žen a partnerek, teď ještě sedíme uvnitř své generace. S pokračujícím večerem se společnost rozdělila do několika hloučků kolem dlouhého stolu. Konečně mám kdy promluvit se Suříkem. Balí si ty své cigarety s filtrem, nevzrušeně, klidně. Na druhém konci stolu haleká falešný

křesťan Prase, s jedním známým si vyčítají účast nebo neúčast na nějaké protirežimní akci před třiceti lety... vidím, jak má zkřivenou, nenávidnou tvář... slýchávám jeho hlas z rádia, je z něj náboženský redaktor na stanici, která je známá jako starobinec bývalých zaměstnanců jedné štvavé vysílačky – zabývající se černou propagandou... Podivně klidným hlasem dělá rozhovory s náboženskými činiteli všech možných církví, někteří jsou blázni, těm lze věřit, jiní jsou taková zombie ztracená ve svých bludech – takoví umakartoví novokřtenci. Nyní pozoruji jeho zkřivenou, rudou tvář a něco mi na jeho siluetě nesedí. Pak mi dochází, že mi o něm někdo před časem říkal, že má rakovinu... pod svetrem má na boku měkký, podivný batůžek, takovou větší ledvinku... to bude asi ten vývod bokem, ano, tak měkce se přeskupuje pod tím svetrem, tekutina v gumové schráně... Odvracím zrak.

Suřík mi dává kontakty, jména a čísla na své lidi v archivech. Klábosíme do noci. Lokál se vyliadnil. Známi se postupně rozloučili a zmizeli do ulic, do rozsvícených tramvají. Rozfoukala je noc. Větrné povětrí nad městem plácá uvolněnými markýzami, dešťové přepřšky prolétnou nad střechami a ťukání okapů, utíkání kapek po drátech a po římsách se rozléhá tichými ulicemi...

Stojíme před hospodou. Povídám: „Stejně je dobrý, když ji má ženská pěkně huňatou, tmavý chlupy, hlubokej les...“

Suřík nesouhlasně vrtí hlavou: „Já mám rád, když to tam je pěkně zastřižený, srovnaný, hladký... jo pak může mít nahoře takovou ryšavou, rzavou štetku...“ Přes to se zase nemohu přenést já: „Hele, ty seš tmavovlasej, tak tobě rozumím, ale já mám ryšavý fousy na hubě, a to teda jediný nemůžu – rzky, s tou jejich mrtvolně bledou pletí... brrr!“ Suřík si balí cigárko a nadechuje se k nesouhlasu. Pak si ale oba uvědomíme, co to plácáme, ve dvě v noci na chodníku, a smířlivě nad tím mávneme rukou.

Jdeme kus po Korunní, a tak mu ještě říkám: „Todle mě opravdu sere, jak to tady vypadá, že v tomhle státě může každé krást a rozkrádat, vždyť se tady nic neprodukuje, jenom se rozkrádají státní prachy, zakázky... veřejný rozpočty dotujou celou generaci lupičů. Proč to nikdo nezastaví? Nejsou tu lidi, není tu jednotící síla uvnitř

státního aparátu? Z toho jednou povstane masakr a lidi budou chtít krev. Už to tady několikrát bylo, kurva! V Rusku se dodneška z toho vzpamatovávají. Nejdřív je hlubokej bordel, chaos, leželo to na zemi, a kdo to zvednul? Ten, kdo to zvednout dokázal, kdo to uviděl... Rusové maj takový pořekadlo: Co se stalo – to se mělo stát... Já říkám jako ty německý filozofové – zrodí se nika, vytvořily se podmínky, aby mohl vzniknout takovej a takovej systém, a takovej a ne jinej predátor do tý niky vleze a od tý doby to jede..." Trochu poznenáhlu znejistěl svým hlasem – slyším sama sebe, jak pronáším soudy. Suřík mlčí, pak říká: „Když jsem dělal na vnitru, tak jsme odtam vyházeli ty bolševiky, co měli ty ruský školy Felixe Dzeržinskýho a tak. No, ale tím pádem tam zůstali ty průměrný z minula, ty odborníci na různý oblasti ve světě odešli, specialisti na orientální jazyky, prostě ty vyšší kádry šly pryč a zůstaly takový ty průměry, a pak samozřejmě technika a sledovačka, to jsou profíci, bez nich by se to nedalo vůbec dělat... Ale ta díra tam byla, v těch odbornostech, pomalu se to zaceluje, ale... Pořád je znát ten deficit.“ Neudrží se: „Kurva, to je smutný, že tam nemáte, nebo jste neměli někoho, kdo mluví persky, ale to se snad dá doplnit lidma ze škol, když je zaplatíš... Ale já mluvím o tý špíně tady, co dělá ekonomická kontra? Existuje taková složka vlastně? Je tam někde uvnitř státního aparátu síla, vůle řešit ty děsivý průsery, co se dějou už léta? Proč se nic neděje, kurva? Vždyť by stačilo pár hajzlů pověsit za koule pro výstrahu. Vyslat signál, a to mi věř, ty svině jsou v podstatě zbabělý, samy by se nabonzovaly, samy, když jim bude o život, samy půjdou a daj si obojek na krk!“ „Tyhle sračky nepůjdou uklidit jen tak, to je jedna celá generace hajzlů se svazáckou knížkou a s pravicovejma kecama. Jsou zarostlí ve státním aparátu, maj kontakty, kurva, dyť by stačilo vyhlásit pár fingovanejch státních zakázek, nasadit provokatéry, a za půl roku bude ta lůza pod zámkem, jedná se o několik tisíc lidí, spíš pár set..." Suřík pojednou začíná bejt nervózní a vrtí hlavou: „Takhle se to nedělá, to by byla válka, musíme mít lidi, který ty hajzly chytanou za ucho a zatřepou, aby už nekradli a nedělali lumpárny, ale nemůžeme tam mít zvířata, který chytanou člověka a..." „...a to ucho mu sežerou... Jenže nakonec přijde doba, kdy se vytvořej podmínky, aby

se tyhle zvířata pustily ze řetězu, a věř mi, že pak bude důležitý, koho se ty běsi budou bát, to jsme zpátky v padesátejch letech, ve středověku, nebo spíš v době kamenný...“ Suřík krčí rameny a je vidět, že tohle téma nechce dál rozvíjet. Je mi to jasné, má rodinu, děti a na rozdíl ode mě byl uvnitř toho aparátu, a tak zná – pachovou stopu, feromony zla, které jsou tam přítomny v každé vteřině... Určitým věcem se nemá jen tak zbůhdarma – dávat jméno. Přijdou pak síly a ten, kdo nemá mandát, kdo nevlastní čisté srdce... Sežerou ho zaživa.

— — —

Za deštivého, šedivého dopoledne – pečlivě volím dobu 10:15 až 10:30, telefonuji na ta Suříkova čísla. Zvedá to tichý, sympatický hlas – nějaký postarší chlapík, asi tak mého věku. Zasněm ho do problematiky stručně, jo, říká – Suřík ho už informoval, že budu volat. Podívá se na to, zavolá mi. Mezitím mám za úkol napsat na webové stránky ústavu e-mailem dotaz, kde mám podrobně uvést všechny skutečnosti, které by mohly vést k identifikaci písemností majících vztah k osobě mého děda nebo k jeho případu. Doporučuje mi, abych si přišel k nim prostudovat objektový svazek ČKD (Českomoravská Kolben-Daněk), mají tam toho několik metrů, tak snad to by mohlo být vodítko. Děkuju mu srdečně a slibuju, že nejpozději pozítří přijdu do té studovny.

Pod zářivkami v tiché studovně, když mi byl přistaven ke stolu vozík s velkou, vybledlou a zároveň zažloutlou hromadou spisů – poznal jsem dopředu, že případný výsledek bude stejně vybledlý a zšedlý jako ten papír ve složkách...

Zdravím se rukoudáním se starým máničkou, mžourá na mě přátelsky za drátěnými brejličkami, je tu vedoucí oddělení. Ostražitě zbystrím, když zahlédnu opálenou, do hněda opečenou ze solária, načerno obarvenou stařenu se zlatými řetězy a prsteny na rukou. V bílém lékařském plášti se tu vyjímá divně. Co ty jseš za strigu? Stará rašple s vychcanýma očima, tak nepatřičná mezi těmi postaršími

dobráckými dětmi v archivu. Moje podezřívavost se mění v jistotu a tu proměňuju v srdečný úsměv a zdravím ji zdvořile. Myslím si přitom: Ty stará kurvo vnitřácká, seš stará štika mezi hodnými rybičkami?... Máš to tady na dohled?... Stará indiánka zašilhala černýma, zvířecíma očima a znejistěle začla štosovat hromádku mikrofiší.

V průhledu několika za sebou otevřených dveří, přes několik kanceláří plných štěbetajících sekretárek, spatřím charakteristický nosatý profil – to je Eunuch! Dvoumetrové hovado čumí do mikrofiše a přitom šilhá kolem sebe. Kašpar s hodnou, tichou ženou, pamatuju, jak chodil v sukních po Praze. Tak i ten tady je, obraz této instituce se vykresluje takovým způsobem, že se musím zastavit v rohu chodby a smích schovat do kapesníku předstíraje – že mám kašel.

Musím si dát majzla, teď tady tomu šéfuje páter Vyklouz, jako náměstka si vzal zadržávajícího absolventa fakulty Rudé žurnalistiky, cvikýře Pažouta... Tahle dvojka má zničující sílu nechtěné grotesky. Musím si dát vééélikej pozor! Jsem na pískovišti a na pískovišti – se nic neodpouští!

Probírám se lejstry, léta po válce, léta padesátá. Konstrukční oddělení a vývojové dílny, seznamy informátorů na pracovištích – krycí jména, čísla osobních svazků. Kontrarozvědná ochrana státně důležitých objektů. Osoby spolehlivé a hlášení na podezřelé skutečnosti a pracovníky. Kladu si otázku: Kdo je osvědčený, připoutaný informátor? Ten, na koho něco mám, kompromateriál. Zároveň – jako státní úřad nabídnout výhody. Ale ta minulost bude klíč. Jestli někdo udal dědečka, nebo byl na něj nasazen jako informátor... tak přežil s největší pravděpodobností válku, a pokud nezmizel za hranice, tak zůstal a je velká pravděpodobnost, že byl přebrán StB. Převerbován a pracoval dál jako informátor. Taky mohl vstoupit do strany a udělat kariéru... Tohle bude moje síto: začátek padesátých let, oddělení konstrukce a vývoje, odbojář nebo osvědčený soudruh, vedoucí oddělení, ideový spolupracovník nebo agent.

Po několika hodinách mám pár nic neříkajících jmen. Doba počátku zaměstnání v ČKD – druhá polovina třicátých let, pracoviště:

konstrukce a vývoj, nebyli totálně nasazení, po válce na pracovišti, u některých odbojová činnost, vstup do KSČ. Krycí jména a čísla mě vedou k osobním svazkům. Vypisuji žádanku a s lehce motající se hlavou odcházím do ulic.

Po týdnů mám pár jmen: *Ing. Kaláb – krycí jméno Salač, konstruktér Vinšovský, vedoucí Shejbal a prom. tech. Troška – krycí jméno Tovar.*

Teď odbojáři, telefonuju staré feně do Národního archivu, ona má na starosti dokumentaci a jmenné seznamy bývalého Svazu protifašistických bojovníků. Zasílám na její přání – oficiální cestou e-mailem jména zjištěných, zdali jsou evidováni jako odbojáři.

Zvláštní, někoho jste ani neviděli, jenom znáte jeho hlas, a už – jako byste četli jeho životopis, jako byste toho člověka znali léta.

Než mi pošlou výsledek pátrání ve jmenných seznamech odbojářů, jdu to obhlédnout do Vojenského historického ústavu. Mám s sebou zvětšeninu, digitálně zpracovanou původní fotografii tanku, tajně pořízenou v libeňské loděnici při úředních zkouškách před německou komisí.

Šlapu po dlouhých schodech na Vítkově, pod Žižkovým památníkem, okolo železničních tunelů. Je tady výhled na Prahu, takový ostroh v zatáčejícím údolí řeky, vymletý miliony let tekoucí mohutnou pravěkou Vltavou... Před Armádním muzeem stojí předválečný, maskovacím nátěrem opatřený tančík. Jakýsi brýlatý, křenící se nadšenec fotí všechny detaily. Přistupuji a prohlížím si čistý průstřel pancíře, zřejmě těžký kulomet, nebo spíš protitanková puška... Zaujatý padesátiletý chlapec leze po pancíři a cvaká digitálním foťáčkem ostošest. Ale vypadá, že by mohl být spojen s touto institucí, když ignoruje nápisy *Nedotýkejte se!* a šmejdí po tanku jako čamrda. Povídám: „Dobrý den, jste, prosím vás, tady od této instituce?“ Hned je v obraně: „A co jako, co vy chcete, jako no...“ Laskavě a přátelsky se usmívám: „Mohl byste mi prosím říct, na koho bych se mohl obrátit ve věci československých tanků v předvečer druhé světové války? Máme doma takovou fotografii a chtěl bych její kopii nabídnout tady muzeu, pokud by měli zájem...“ Trochu se obávám, zdali jsem

ho nevylekal tím slovem – v předvečer –, ale kdepak, je to technický mozek, ihned vyhodnocuje fakta, která uvádím, a hned volá na kolemjdoucího šedovlasého chlapíka: „Prosím tě, Mirku, pán má tady nějaký nález, podívej se mu na to, jo?“ Ukláním se, děkuju srdečně a pospíchám do kanceláří za tím rychlým šedým ježkem. Při pohledu zblízka vidím mladou tvář v podivuhodném kontrastu k těm hustým bělavým vlasům. Jmenuje se Čoch, tak to má na jmenovce dveři. Ale ano! Znáám to jméno, publikuje články a knihy o technice II. světové války. Předkládám mu fotografii, ihned identifikuje typ tanku, sype z hlavy detaily konstrukce, plováky, typ motoru – boxer atd. Dává mi několik čísel časopisu, který vydává jejich ústav, a odkazuje na starší článek, který v tomto periodiku vyšel a zabýval se právě plovoucím tankem. Věnuji mu zvětšeninu a CD, kde jsou v různých formátech uložena podrobná data této fotografie. Děkuje mi a já mu ještě narychlo píšu na zadní stranu té fotky základní údaje o mém dědečkovi. Při loučení mě ještě odkazuje na místní knihovnu, kde najdu různé publikace a články, které by mě mohly přivést dál ve věci konstrukčního týmu z ČKD.

Došla mi odpověď ze Svazu protifašistických bojovníků. Evidování jsou Vinšovský a vedoucí oddělení konstrukce Shejbal, pak je zde nějaký Ing. Broum, ale ten zahynul na začátku padesátých let, auto-nehoda.

Takže tady je shoda, z pracovníků konstrukce jsou dva kusy z odboje, dva konfidenti... Kdo? Který? Všichni, nebo nikdo, a celá věc má kořen někde jinde?

V knihovně Vojenského historického ústavu (když jsem se objednával do studovny, musel jsem se dovolat přes armádní telefonní centrálu) byl uložen separát z podnikového archivu ČKD. Schéma zaměstnanců a oddělení, jednotlivá pracoviště, desítky jmen. V článku od Čocha jsem zjistil jména z konstrukčního týmu. Ano – byl tam uveden i můj dědeček, prom. tech. Ing. František Kratochvíl. Ano, byli tam i konfidenti a též odbojáři a několik dalších, mně neznámých jmen. Schéma se začíná lehce vykreslovat. Kdybych tak měl

výslechové nebo osobní svazky těch agentů gestapa... Takhle jen tápu, je zde shoda jmen z různých databází, ale kde je ukrytý ten skutečný pramen? A hlavně, kdo na tom případu pracoval? A kdo nakonec dal rozhodnutí k likvidaci?...

Nakonec mi v hlavě vyvstala věta, kterou podle jednoho svědectví z šedesátých let pronesl jistý pracovník vojenského ústavu. Ten člověk, ta temná bytost byla za II. světové války v Rusku a pracovala v tamních bezpečnostních složkách. Podle publikovaného svědectví pronesl tento pracovník Kohoutek někdy za brzkého jitra roku 1948, řekl do telefonu tato slova: „Pérák už doskákal.“ Bylo to v den smrti Jana Masaryka.

Dotáhnu to, kam to půjde, i když cítím mezi prsty sypký písek marnosti. Pouštní prach.

Musím zalovit v rodinných vodách, v temné straně příbuzenstva – které jsme se instinktivně štítili a jež byla příčinou rozkolu mezi sourozenci, mezi strýci a tetami na dobrých třicet, nebo spíš čtyřicet let.

Dědeček inženýr měl tři nebo čtyři sestry. On jediný vstoupil do velkého světa, ony zůstaly v rodinné chalupě, divně semknuty – dlouho se nemohly vdát. Myslím, že většina jich zestárla jako staré panny, zůstaly na ocet... Jeho sestra Vlasta, to byla hlavní svině. Po dědečkově smrti přišly za ní jeho děti, zrovna bylo posvěcení, na prknech všude v kuchyni byly koláče. „Já vám nemůžu dát koláče, děti, maminka by se zlobila!“ a strčila každému sáček šumáku a všechny se potom poblily... V prospěch svých sester se vzdal dědeček svého podílu na rodinných pozemcích, na polích. Za války, po jeho smrti, odmítly sestry dát nebo prodat alespoň trochu brambor... Děda za svého života dal přivést několik fůr trámů na rodinnou stodolu, sestry ty trámy odmítly, že mu tam už nic nepatří, tak ať nechá jejich stodolu stodolou... Skončily špatně, staré svině. Každá z nich dochcípala o samotě, zahlušená starobou a nenávistí... Ke stáří se doprošovaly milosrdné, vše špatné zapomínající, vylhané

korespondence. Otec jim odepsal té Vlastě, kterou už žrala smrt, napsal jí pravdu, připomněl jí špínu jejich života, a pak už bylo ticho.

Tuhle emocionální exkurzi, ten výtah do starých časů, kdy mi babička vyprávěla, na konci jejího života a na začátku mé dospělosti, vyprávěla poslední vzpomínky na dávná léta, kdy ve vesnických chalupách stály proti sobě stroje z masa a kostí a vyluzovaly zvuky pomocí hrtanu, průdušnice a plic. Zvířata v oblecích, sukních a botách. Kocouři a lasice, tchoři u stolu...

Tohle sklepení myslí jsem prošel se záměrem vykreslit si jednu z těch dědečkových sester – jmenovala se Důbravka. Divné jméno... Někam tam, do této řady patří tlustá, mnohoploďná Ema. „Emičko, musíš jíst, mamička by se zlobila...“ ozývalo se za poválečných let, takový Jindřich Plachta, takový tupý, hubený dobrák vozil k řece svou dceru, tlustou Emičku-dítě a cpal do ní buchty, jen že se mohla nadechnout, a opět dlabanec! Dávali mu prý, říkalo se o něm, v dětství přemoc odvaru z makovic (když rodina všeka pracovala na poli a kojenec křičel a zlobil, dostal odvar ze zeleného máku a byl ihned klid, byloť to smrkáně ihned v limbu... Ovšem nesmělo se to přehnat, potom byl výsledek nezvratný – huhlající dobrák...). Tak během let vyrostla z Emičky dvoumetrová obryně, vlasatá tlustá rusálka obklopená chumlem dětí a občas nějakým zástupným, kníratým trubcem, školníkem nebo vrátným, takoví to byli nízkolební troglodyti se samčími sekundárními znaky hypertrofovanými samou leností, ba nicneděláním...

To její teta Důbravka zvolila jinou cestu za štěstím. Vzala si majora StB a dělala kantýnskou ve Čkalovce a potom v Kachlíkárně, panečku! V rámci ochoty a služebního postupu vyměnili svůj byt u Královské obory, byt s ústředním topením a s okny nad Střemovkou, s výhledem do dálky za Prahu, vyměnili ho za nějakou díru na Starém Městě, záchod na chodbě, voda na pavlači. Udělali tuto směnu, protože někoho z nadřížených napadlo ten byt použít jako konspirační základnu pro pozorování objektu jednoho velvyslanectví.

Tento major, zajímaje se na popud své ženy takřikajíc nad rámec svých povinností, informoval se o osudu inženýra Kratochvíla

a v rámci svých možností dal svým podřízeným prostudovat materiály gestapa, které byly v držení ministerstva vnitra. Prý, traduje se v rodině, byla zde prokázána nějaká odbojová činnost. Alespoň tak se tahle informace uchovala až do dnešních dnů. Nikdo už z této strany nežije, major zemřel pár let potom, nebylo mu ani padesát, kdoví k čemu přistrčil čumák, jeho žena Důbravka i obryně-rusálka Emička jsou už taky na pravdě.

S tímhle, s tou marností a hnojem já si zvolil, že budu pracovat... Pověsti, vyprávěnky a legendy – to je materiál, kde je uchován odkaz světa, veškerá naše minulost, přístupná nám žijícím v přítomnosti, v našich tělech, na této zemi.

Je tady jeden klon, pojítka do těch časů. Víím, že jedna z mých sestřenic chtěla moc studovat právnickou fakultu, její rodiče proto vstoupili pojednou a náhle do KSČ, přestali jezdit na mše, které se konaly v létě, v srpnu – kdy byl podle starých pověstí svržen z nebe ďábel, a taky zemřel můj děd inženýr. Sestřenice na doporučení kantýnské a majora z MV se dostala na práva. Chodila pak navštěvovat naši babičku, občas si sundala žlutou minisukni (mě v mých třinácti letech nepovažovala za muže), v silonových punčocháčích opékala na pánvi nějaké porce kuřete, vařila nám oběd. Říkala: „Ten Reagan! On s tou svojí neutronovou pumou rozpoutá třetí světovou válku! Ta nemravná puma!“ Díval jsem se na její hýždě v bílých kalhotkách, pevně obepjaté silonem punčocháčů, a kývaje hlavou (před očima houštinu klína, tmící se na vypouklé buchtě, číhající pod hedvábím) – vehementně jsem souhlasil: „Jasně, teda ten Reagan. To je teda...“ Ona obracela ke mně své velké hnědé oči a na tváři jí hořel ruměnec spravedlivého rozhořčení.

Tato sestřenka si posléze vzala „zá muž“, vdala se za takového kudrnáče z jejich městečka. Léta uběhla, ona je teď babičkou, mladou bábrlinou – ještě jí není ani padesát. Je před rozvodem s tím nyní již šedovlasým, proplešlým kudrnáčem. Je v tom jejich kraji, dozvídám se, nějakým policejním radou. Ejhle. Potřebuji vylustrovat pár jmen z těch starých seznamů, pár odbojářských a konfident-

ských jmen, rodiny, bydliště, děti atd. Že bych zvolil tuhle cestu? Ale on není z Prahy, to by snad nemělo vadit. Musí mít přece přístup do registru obyvatel, databáze atd. Policajt.

Pečlivě studuju tuhle možnost, prohlížím si fotografie, rodinné sešlosti za těch let, před a po rozkolu a po opětném sbratření rodinných vazeb... Ne. Pach nedělní slepičí polívky, montování fichtla, za holkama do sousední vesnice... Nejsem „jejich“. Výsledek je jednoznačný. Nikdy jsem s ním prakticky nemluvil, byl bych mu zavázán, kdo ví, zdali by byl vůbec ochoten to pro mě udělat. Vesnické poměry, já tobě – ty mně. Neznáme se. Nechat to tak, to mi říká instinkt...

Pražská krysa bude lepší, lépe se schová. K Bédovi do baru chodí různá sešlost. Snad mi poradí.

Vyšel jsem za noci, kvaki kvak, zakřupal píseček, klapy klap. Trojkou do města za noci měsíčné, proklouznu kolem zdí, pasáží, uličkou V Jámě, turistů houf táhne kolem bordelů Ve Smečkách. Tady v proluce je schodů pár do nočního baru.

Sedám si do šera, Běda o mně dobře ví, neznatelně pokývne, dívá se jinam, sedě v chumlu svých známých, vidím tam tváře postarších psychologů z televizní obrazovky, taky pár fotografií, co je zběžně znám, obličej štamgastů, které požívá noc co noc město, stárnou a nemůžou spát...

Vím, že se Běda za chvíli nepozorovaně odpoutá a přisedne. Jako silová vlna, jako takový posel, předskokan – po servírce mi poslal sklenku Hennessy...

Skláníme potom nad stolkem své dvě stárnoucí hlavy a tichým hlasem probíráme možnosti... Potom se zakloní dvě štoudve, díváme se do dálky nad hlavy hostů, až tam k velkému zrcadlu za barem, až k hlavě madonky, která mezi nejdražšími nápoji, koňaky, whiskami a trtinovými rumy, mezi lahvemi a trochu nad nimi – svítí mnohobarevnou svatozáří z vánočních světélek, má je uvinuté okolo pokorně skloněné hlavy. Madona barevných nocí...

Zhotovil modroočko, stárnoucí světoběžník s očima modře obteťovanými. Vypadá s těma obtaženými očima jako nějaká zavržená,

osudem zničená zpěvačka. Ale má se k světu ten potulný DJ, přehrávač a designér. V subkulturách v Amsterdamu, v L. A., v San Franciscu... všude je doma, jako taková malá, rozčepejřená, melírovaná myš.

Béďa mi radí: „To je jednoduchý, chodí sem pár chlapíků, jsou to bejvalí policajti, maj teď bezpečnostní agentury. Pro ně to je hračka, maj tam pořád kontakty. Nebo počkej, to bude ještě rychlejší, napiš mi ty jména, datum narození, jestli je znáš...“ Zaraduju se, vzrušení z akce: „Jasně, mám, na flešce, můžu k tvému kompu dozadu?“ Proplétáme se sklepními chodbičkami, až ke stropu jsou zde vyrovnány basy plné mattonek a toniků, sudy a kartony... Bludištěm navzájem propojených komor a skladišť jsme došli do malé kanceláře, roury ústředního topení ťukají horkem. „Vedle je kotelna, je tady jak v sauně...“ povídá Béďa. Připojuji se na notebook, tisknu stránku se jmény a daty narození...

Béďa pak zašel za postarším chlapíkem sedícím u jednoho zaplněného stolu. Byli tam samí takoví vyholení, plecíti pořízci. Obálka, do níž Béďa vložil ještě nějakou bankovku, zmizela v kapse. Vzápětí se u nich na stole objevila lahev Jamesona, osazenstvo to pochvalně vymručelo... Díval jsem se zpovzdálí, jak funguje stroj na informace. Staršina vyšel před bar a na schodech bylo vidět, jak telefonuje. Šel jsem schválně ven, abych nepřišel o ten proces. Sedl jsem si naproti do Sport baru, veliká obrazovka nade mnou šlehala do místnosti, že jsem nemohl být vůbec zvenku vidět. Cucal jsem pivo a jen čekal, co bude.

Za chvíli zastavilo a pomalu zacouvalo do proluky policejní auto. Neon nočního baru prozářil kabinu i řidiče krvavě rudou září. Staršina vyšel po schodech, mávli na sebe s tím policajtem a přisedl si k němu na sedadlo spolujezdce. Policajt vzal papír, obálku s penězi zastrčil do kapsy a zapnul příruční laptop, zabudovaný v palubní desce. Naťukal jména, za chvíli mu naběhly na monitoru odpovědi, bylo poznat, jak se sklonily jejich hlavy a teď studují, světlo obrazovky se jim odráží v očích, bedlivě studují zobrazené výsledky. Kývli spokojeně hlavou. Staršina vzal telefon a tím malým fotoaparátem

vyfotil obrazovku, několikrát to zopakoval a vzápětí vystoupil. Kývli na sebe a policejní auto se s tichým zahučením zapojilo do kolemjedoucího provozu. Všechno to trvalo asi pět minut, spíš tři.

Za chvíli přišel Běďa a vedle mého piva položil flešku. „Co jsem dlužen?“ Zavrtěl hlavou, stará vojna: „Dal jsem jim lahev, co mám v kanceláři od jednoho blázna, chce, abych s nim šel do projektu – něco jako thajský masérky a čajovna v jednom, ale já se nechci zničit, nemám už energii se s někým přetlačovat v nějakém podniku. Dělán si za svý, na svým a to mi stačí...“

„Díky, companero...“ Dopíjím pivo a ztrácíme se v hlomozícím šeru mezi opilými Anglány. Běďa se rozplynul, vysublimoval o něco dřív. Ovládá tohle umění, protože žije a pracuje ve středu města, v masomlejně plném očí a ksichtů, a každá ta lidská nestvůra chce na tebe vyzvracet svůj životní příběh, chce si – marná sláva – odlehčit...

Za pár dní mám SMS, Běďa píše: *Zastav se. Jdu hned.* Je dopoledne, bar je zavřený, ze schodiště táhne pach studeného kouře a někde dole cinkají pivní lahve. Jdeme se projít do Františkánské zahrady. „Tady máš bonus, ještě něco se vykakalo z těch jmen,“ povídá potichu a s úsměvem Běďa a podává mi hustě popsané archy papíru. Čtu, jsou to výtahy z bankovních registrů, částky a čísla kont jsou začerněny, ale je tu spousta informací o jednotlivých klientech, jejich platební a úvěrová historie, všechny firmy a živnosti, obchodní rejstřík, dluhy atd. Sídla firem i trvalá bydliště, hypotéky, zaměstnání, pozice. Výše platu je taky začerněna, ale to nevadí... Nikdy bych netušil, kolik toho banky schraňují o svých klientech. Kdo ví, zdali to je legální, filcky jedny!... Musím se smát. Dokonce vidím, že tenhle systém je mezibankovní, banky si prostě navzájem vyměňují informace o klientech.

„Chodí k nám bankéři, chlápci z bank, co jsou všude tady okolo, naučili se k nám – máme prostě fajn holky za barem. Nejsou to žádný unavený čtyřicetiletý servírky. Jsou to všechno brigádnice, u toho studují a tohle je prostě baví. A nejsou to kurvy!“ zdůraznil. Tolik na vysvětlenou, kývneme na sebe s Běďou a mizíme každý za svým

osudem, každý ve svém protiběžném proudu důchodců, maminek s dětmi a feťáků, všech těch osob, které mají rády zahradu uprostřed města, nádvoří Františků...

Zbývá ještě jedna věc. Adresy mám, všichni z ČKD už patrně zemřeli, ale v těch bytech bydlí pořád jejich děti. Děti a vnoučata, dnešní šedesátníci a třicetiletí, plus mínus deset let... Zbývá mi ještě, vlastně to už nepotřebuji nijak nutně, jejich zdraví, jak jsou na tom ti staří a koneckonců i ta šedivějící omladina.

Zavolal jsem Carmen. Je to už postarší chlapík, dělá na ministerské odvolací komisi, je to doktor posudkář. Šajba intelektuální a ostrá buzna. Jsou to tam všichni v té komisi, různí ztroskotanci z lékařské branže, podivíni, alkoholici – osudy smutné a někdy bys zaplakal jak stará sentimentální želva, kdyby i osudy dalších bytostí nebyly stejně plné hoře a smutku a zklamání...

Tohodle, tuhle plačtivou metrákovou kreaturu znám přes syna dalšího známého. Kluk má rád vojenské artefakty, různé uniformy a výstrojní součástky, jednou jsem daroval nějaké lékárníčky z druhé války, byly tam ampule s vyseptalým morfiem a jodové tablety a zatuchlé fáče... taky nějaké křusky, kanady okované floky a kovovou podkůvkou, nějakou helmu americkou – z laminátu, asi jenom na přehlídku, nebo že by už tehdy byly nějaký vlákna jako kevlar. Nicméně kluk byl nadšen, no a jednou při návštěvě v rodině mých přátel byl mi představen tento okatý Hrompac s něžnou duší. Posléze vyplynulo přirozeně, že se pokusil o přihrátý, zkusmý kontakt, a ten byl hned v zárodku jasně pojmenován a odmítnut... až se mu svíjela šišinka, až byl frajtr v mozku zakápnut tekutým heliem pravdy... Jako správná ženská užil si nakonec i tu bolest, jak ho znám... K synovi mých přátel choval platonickou, zdrženlivou lásku a byl mi vděčný, že jsem ho nedemaskoval. Přátelé jsme asi nebyli, ale společné zájmy – svět ve své patologii a iluzorní povaha reality, to nás dalo – jak se říká: vrána k vráně sedá – dalo vedle sebe, na lodi bláznů...

Carmen, bylo to doopravdy k posrání – lnul k nějakému mečivému zpěvákovi, k takové zastydlé, asi opravdu transsexuální bytosti,

kteřá stejně by mohla být ženou či hochem. Zpívalo to, vrtělo se to v jednom varieté na Příkopech nebo U Hybernů... Putovalo to po štacích a angažmá v druhořadých operetách a show. Muzikály zpíčené a jiný tento brak. Miloval to, vrtichvost. A za ním, jako velké štěně s vlajícíma ušiskama, běhal a se řtil... MUDr. Carmen, utíkal za poslintanou, tisíckrát jím ožužlanou hračkou. Miloval ho nezištně, jako každý egoista. „Mám ho rád, protože mě miluje...“ Prase.

Zvedám telefon – volám Carmen. Jdeme o jeho polední přestávce ven – ač ministerský úředník Carmen se hrozně bojí své sekretářky, zdědil tu vrásčitou kuřačku s chraplavým hlasem, vyfasoval ji se svou funkcí, inventář... Když se na něj poprvé zadívala z oblaků kouře, posunula si brýle na nose, chvíli ještě brejlila na to padesátileté zatoulané dítě, okamžitě identifikovala jeho infantilní sexualitu (Hraje si s hochy, ukazují si – „čuráčci“. Maminku by s žádnou ošklivou ženskou „nezradil“.). Stará harapana odfrkla a ironicky, jako odpověď na jeho pozdrav zazpívala skřehotavým hlasem – který začínal v hlubokém asfaltovém altu a končil v dobře identifikovatelném afektovaném fistulkovém mečení: „Dobryýýýííí-ííí-í!...“ Nakonec zašišlala jako pytlůžvejk: „To máme dnes ale sluníčko!“ Měla otrlou psychiku krmiče tygrů. Carmen se chtěl s pláčem otočit ve dveřích a utéct.

Nakonec se to srovnalo, sedlo si to. Výše platu a „leháro“ převážilo. Starý námořník v sukních našel pochopení pro holku v kalhotách – a nakonec se na ministerstvu rozhodlo „štěstí v maštali“.

Jdeme o polední přestávce na nábreží u Palackého náměstí. Rackové křičí vesele a vykružují nálety na turisty a rybáře. V hučivém vzdáleném hlomozu města, v tom vlajícím, plápolajícím čerstvém povětrí. Carmen se odklápí jeho řídká a proklatě dlouhá přehazovačka, obnažuje potem zbrocenou pleš. Vypadá jako orangutan a lunochod, složenec z nějaké stavebnice pro psychotiky. Zachvíval se mu citlivý „knírek důvodů“. Volopich.

Musím mu mazat med okolo huby, chválit ho, jak vypadá, vypo-
slechnout si nářky z mileneckých zákoutí ustrašené duše. Potřebo-
val to „vyndat“.

Konečně počal měnit identitu, přebrodil se do jiné sféry a teď tu poznenáhlu přede mnou stojí věcný, řízný chlap s pronikavou inteligencí a gigantickou zpětnou vazbou v mozkových registrech. Předávám mu list se jmény a daty narození. Chvilí ještě jen tak chodíme, potom vidím, jak začal polykat a náhle ho zachvátil hlad. „Hele, já už musím na oběd, do závodky, nechceš jít taky? To se u nás může.“ Děkuju mu, pospíchám, vymlouvám se, dobře mám před očima jeho prskající mastná ústa, drobky a žmolky do dvou metrů všude okolo. Srkání, jako by sál morek ze stydkých kostí...

V noci mi na obrazovku počítače připlul e-mail odněkud ze Spojených států (možná už brzo rozpojených). Carmen ovládá techniky komputerové konspirace... Byly tam kompletní výpisy zákroků účtovaných zdravotním pojišťovnám, platba předepsaných léků, bylo tam všechno to smutné a bílé, páchnoucí dezinfekcí...

Srovnávání. Nebudeme z toho dělat žádnou vědu. Hledám jen pár jednotlivců. K prognózování vývoje států a celých světových společenských systémů – na tu miliardu proměnných je potřeba hora komputerů a nekonečného softwaru a práce stovek odborníků... Ekonomika, sociologie, politologie, psycho. Nejdražší informace... A stejně, dozvíš se pár alternativ, několik pravděpodobnostních řešení v moři Svaté Entropie.

Jméno, rodné číslo, bydliště, zaměstnání, finanční historie, děti, vnucci, zdravotní stav. Nikdo z nich – konstruktérů a dílenských vývojářů ČKD – už skutečně nežije. Jeden z té dvojice vypadá docela nevinně. Byl to prostě slušný člověk, pokud jsem mohl zachytit, byl evidován jako odborník na problematiku konstrukce tanků a na ochranu státního tajemství, nikoho neudal – alespoň ve spisech nic není.

Další generace... Zůstali dva synové, potomci. Tihle nejpodezřelější měli po jednom dítěti – musím jim dát krycí jména, aby neutekla dušička z hrníčku... Budou to třeba Hymen... He, he. A druhý bu-

diž... Jařmo. Absolutně náhodná, na ničem než na zvukomalebnosti založená jména — nemohou být vodítkem k žádnému provalu.

Už se blížím k závěru, cítím mezi prsty řídký písek marnosti. Chtěl jsem tuhle cestu projít až do konce, tak to mám. Ale jaký je to vlastně konec. S určitostí se nedozvím už nic, ti potomci mi nic neřeknou, dědí se pouze milosrdná lež... Ti nic určitého nevědí.

Ustanovka. Vnitřácké slovo, klon času. Ochranka, ustanovka, „bývalí lidé“...

Identifikoval jsem za pomoci otevřených zdrojů a nelegálních vstupů do státních a soukromých databází, pojmenoval jsem nejvíce podezřelé z toho, že mohli navést říšský aparát na mého děda. Kdo konkrétně, jména německých důstojníků, která složka... nevím. Byla to vražda? Musím přiznat: nevím. Pravděpodobně ano, ale nelze potvrdit...

Jdu na procházku do Dejvic. Adresa, kde bydlel Hymen a kde s rodinou žije jeho syn. Že by Skleňák, ten slavný dům ze třicátých let? Ne, je to pár čísel vedle. Jméno na tlačítku souhlasí. Může to být, podle pozice zvonku, třetí patro. Kolik je? Po desáté, pár minut. Mačkám pár tlačítek, náhodných. Hlasy v mluvítku jdou přes sebe. „Poukázky, reklamy, dobrý den!“ povídám vesele. Ženský hlas se vyptává, jaké reklamy, že žádné nechtějí, ale to už drnčí elektrický zámek a kdosi mě vpouští dovnitř.

Na nástěnce souhlasí třetí patro se jménem na zvonku. Dobrá. Přivolávám výtah a jedu až nahoru. Podle věku má být Hymenovi sedmdesát osm, takže by mohl být doma, anebo někde na nákupech. Je to vdovec. Děti a vnoučata v práci a ve škole. Tichý dopolední dům, jen pár důchodců v bytech. Z nejvyšší podesty pomalu našlapuji dolů po schodech. Jsem připraven sebou šknout a rychle odkráčet, kdyby se otevřely nějaké dveře. Oprašuji staré návyky, před takřka čtyřiceti lety jsem chodil za školu, toulal se po domech, vím, že se musím tvářit samozřejmě a zaměstnaně a normálním tempem pospíchat po schodech...

Naslouchám u dveří, kde podle jmenovky má bydlet Hymen and comp. Vzdálené tiché šramocení a tlumené zvuky rádia... Je doma. Dejme tomu, s největší pravděpodobností on. Sedám o patro výš na schody a čekám, zkusím to chvíli. Na fotce, co měli okopírovanou z občanky na tom bankovním výpisu, je příliš mladý, padesát možná, a ta moje kopie je taky jen obyčejný tisk z tiskárny... Ale nějaký vodičko tam je, samozřejmě...

Slyším zvuky, napřimuji se, připraven pozdravit a nevzrušeně odkráčet do neznáma. Pode mnou klaply dveře a kdosi přivolává výtah. Výhra, když je ten člověk ve výtahu, už mím dveře do kabiny, a než zmáčkne knoflík do přízemí, už jsem o patro pod ním. Potichu vybíhám z domu a opatrně tlumím *Brano – zavírá samo*. Přes matné sklo dveří vidím, jak kabina výtahu přijela do přízemí. Už jsem na ulici a pomalu kráčím na druhý chodník. Ze vchodu vychází mohutný, vykrmený důchodce. Docela zdatně se rozhlíží po nebi, zdali nepříší tragače asi... Vejrá na protější dům, co tam je? Trafika... Aha. Teď se dal do kymácivého pochodu k přechodu, k zebře. Chce se mi blít nudou. Co tady dělám? Koukám se chvíli na čáry, které nechala na nebi těžká čtyřmotorová letadla, vojenské konvoje určitě. Američan si vozí i hajzlpapír a vodu. A zpátky své mrtvolky. Zírám do nebe jako ten dědek. Pak se vzpomatuju, ještě zaskočím do trafiky, stoupám si za Hymena, listuje v několika křížovkářských časopisech, čumí na roháčky jak kráva. Studuju ty vrásky na sloním krku, když se sklání a počítá v dlani drobné... má lehce zvalené řídké bílé vlasy. Košile s límečkem obráceným naruby, svetr, silonová bunda. Slabý závan asi pitralonu... Než schystal Hymen své drobné, kupuji u prodavače cigarety a vycházím do ulic. Nechávám ho štrachat se svým zbytkem života. Ta voda po holení mě dorazila... molekuly doputovaly do mého hadího mozku a vyvolaly z bezedných hloubek, z oceánu lidstva, vylákaly k hladině mé mysli dávné obavy a touhy, vůni mládí a dopolední pach holičství, ty štětky z jezevčí srsti, ty bakelitové misky s mýdlem na holení...

Miliony lidí, lidstvo jako tisíciрукý netvor máchá žiletkou po ránu, oplachuje břit v horké vodě. Pátravé oko zírá do zrcadla...

Na konci času, v ulici prázdné sluncem a dopoledním povětrím, zapálím si cigaretu, ač nekuřák, dodržím pravidla detektivního žánru, a mizeje za rohem, vstříc ruchu na Vítězném náměstí, nechávám za sebou oblak kouře... Ještě za zády slyším, jak se Hymen nahněvaně rozkašlal.

Soumrak padá, přitéká do této krajiny jak voda z nějakého temného moře. Město, bloky domů v ulicích se rozsvěcí... tisíce bytů a kanceláří. To je tam, za oknem.

Zalévám čaj v konvici horkou vodou. Dívám se, jak ve skleněné nádobě klesá ze sáčku rudohnědý oblak. Jak ten tříslový libovonný výluh se podobá světu tam venku.

Zapínám skener, jdu do chladného pokoje, do ložnice, kde netopím, otvírám prádelník a беру staré album... Musím ještě jednou projít ty obrazy, nyní i s informacemi, které mám.

Vkládám do přístroje prvotní fotku, tu, kterou to vlastně všechno začalo. Nastavil jsem vysoké rozlišení a teď čekám. Mašina bzučí a pípá, jakoby sténá. Na obrazovce pojednou vyskočil obraz, temně zelený a černý, zrnitý obraz loděnice na Libeňském ostrově, přístavní bazén, mohutné rameno parního jeřábu, kolejnice a kladkostroje pro spouštění lodí na vodu. Velké černé topoly, je zima – sněžilo, když přišli Němci, ty rozprážené silné větve se zvedají nad střechy skladišť a dílen. Na prostranství těsně u vody stojí obojživelný tank, jako by právě připlaval z temné, olejnaté přístavní vody. Z pásů crčí, kaluže zpod tanku tečou po svažitém terénu zpátky do vody. Kolem vozidla stojí komise, pár chlápků v kloboucích, dva nebo tři v kombinézách, jeden z nich podává cosi dovnitř otevřeným poklopem. O kus dál stojí v širokých rozestupech vojenská stráž... helmy, samopaly. Tak známé siluety z válečných filmů. Ale tohle je doopravdy...

Snažím se zvětšit a rozpoznat jednotlivé tváře. Celé postavy zaplňují obrazovku monitoru, ale obličej se rozpadá do skvrn stříbra na fotografickém papíru a nakonec je zde sněžení pixelů...

Fotografie byla pořízená z dálky asi 200 metrů, na normální objektiv... nemám šanci z těch skvrn vylovit tvář... najít tvář mého dědečka, který tam, pokud to bylo foceno zjara 1939, určitě někde byl.

Musel bych mít na to speciální software a určitě silnější mašinu. Prostě, snad jedna z těch postav má plavý knír a velké, světlé, do světa otevřené oči.

Ze snímků, které jsem našel postupně na internetu, kladu teď na obrazovku takové pásmo. Jeden snímek pochází ze stejné série vyfočené přes pažení nějakého šífu uvázaného v loděnici. Skupinka mužů v kabátech a kloboucích stojí u plánů, rozložených na pancíři tanku. Vojáci už nestojí okolo, ale pokuřují, též v hloučku, opodál v závětrí dílen. Kterýsi z mužů v kombinéze vykukuje z otevřeného poklopu... To je vše, konec příběhu o dvou políčkách filmu. Na ostatních fotkách jsou detaily tanku, nasnímané někde na dvoře uprostřed montážních hal – balzové přídatné plováky, vrtule lodních motorů, výfuky s klapkami proti vodě, malá otočná střílna... Na dalších je zdokumentován průjezd pražskými ulicemi z Vysočan do Štěchovic, tank má dokonce speciální poznávací značku. Ve Štěchovicích tank prudce stoupá z vody a jede po svahu... A nakonec konečně fotografie, kde plave v mohutném říčním proudu, zanechává za sebou rýhu plnou zčeřené pěny a z výfuků se mu valí světlý dým...

Z otevřených, varhánkovitých fochů alba vybírám prachstarou, maličkou fotografii na kartičce z tvrdého papíru. Vkládám do skeneru, po chvíli naříkání a hučení vypluje na monitor veliká zvětšenina – jakási babička z doby takřka před sto padesáti léty sedí na židli v zahrádce u mladého stromku, za zády dřevěné plaňky a polední výheň jakési prašné, v zažloutlém papírovém podkladu se ztrácející návsí...

Na dalším tuhém, rezavém snímku poznávám nosatou tvář svého pradědečka a vedle něj stojí jeho krásná žena s dlouhými černými vlasy a rovným havraním obočím, prababička byla jak indiánka, kamarádká, přímá tvář, tu jsem vždy u žen hledal a miloval. Při zvětšení je na obrazovce znát, jak jsou oba mladí. Dva zdravé, zdat-

né organismy ještě před rozmnožením. Ještě jsou celí, nerozdělení. Všechno je před nimi.

Uvědomuji si, že by stačilo, aby vyměnili tehdejší důkladné dvojřadé sako a mnohočetnou sukni až na zem, oblékli si dnešní šat — to, co nosí dnešní mladí lidé jejich věku, a úplně by zapadli, ztratili by se v davu, praděd s mohutnými dredy a prabába s tetováním na rameni a propíchanýma ušima, zmizeli by v hlučném rachotu a dunění, mezi tančícími postavami na nějaké letní technopárty... Sound systém.

Skok o generaci dál... Foto ze začátku třicátých let: Dcera dredaře a indiánky dospěla v pěknou, tichou dívku, a když se vdala, porodila svému muži postupně čtyři děti.

Sněží, je bílo, po nábřeží kráčí černá silueta v buřince — za nedělního odpoledne vyšli si manželé na procházku. Na černobílém, jak karta ostře, bez přechodu vykreslené fotografii stojí děd v buřince a za obě ruce drží své synky, dvojčata v kabátcích a velkých kuliších. Jako nějaká karetní postava, černá silueta otce a jeho dětí, jako nějaký vážný Chaplin na sněhu se svými na chvíli znehybněnými, jinak hemživými spomocníky...

Dnes jsou z těch tříletých chlapců: osmdesátiletý bělovlasý matematik a z jeho bratra, jenž před dvěma roky zemřel — tichá vzpomínka.

V té kožené velké harmonice, v té hluboké kase je jedna přihrádka plná fotografií ze všech možných evropských velkoměst, z letovisek a horských, zimních sanatorií...

Jsou to pohlednice zaslané mé babičce od jejího bratra. Byl ze sourozenců nejmladší, ale nejvíc si rozuměl s prvorozenou sestrou. Když dospěl, vyučen — podle svého otce na zahradníka, nechtěl se rýpat v hlíně a sázet stromky. Měl rád auta, tak se ještě dodatečně vyučil mechanikem a šoférem, měl talent na jazyky a... byl to fešák. Takže podle všech zákonů příčin a důsledků odešel do světa. Začal svoji kariéru jako řidič u bohaté vdovy po továrníkovi (snad dokonce ho ten továrník ještě nechal vyučit a pak přijal za šoféra, načež

zemřel)... snad to byla Francouzská, nějaká baronka s dospívající dcerou. Vozil a doprovázel je na ustavičných cestách po evropských lázních a riviérách a švýcarských plicních sanatoriích. Byla ta vdova, jako každá bohatá vdova byla ustavičně nemocná a musela se ustavičně léčit a střídat doktory... Tak to trvalo pár let, projedl tisíce kilometrů s těmi stárnoucími samícemi. Neví se, jestli začal oprašovat starou hned po nástupu, nicméně zřejmě se o své přihlášila i její stárnoucí dcera – pořád se nemohla vyvdát, a tak, můj otec to prohlašuje za pravděpodobné, nakonec obhospodařoval obě ty stárnoucí fúrie... Samozřejmě dřív nebo později to muselo vybunzírovat, ta stará zřejmě něco tušila, zkrátka nakonec musel odejít. A přiznával, odešel rád. To nešlo uhrát, tenhle binec. Zbyly po tom jen tyhle pohlednice z měst a metropolí...

Později se mu myslím podařilo jezdit na rakouském velvyslanectví. Nejasným způsobem s tím souvisel hrabě Harrach. Protože byl nakonec anšlus, připojení k Říši, musel si, pokud chtěl zůstat v diplomatických službách Rakouska, musel si vzít říšské občanství. Nakonec dostal povolávací rozkaz a šel s wehrmachtem na východní frontu... Tam bylo nějaký zranění, pobyt v týlu a nakonec přeložení do Řecka, na frontu, kde svítí slunce a rostou fíky a pomeranče. Babičce, která ovdověla, posílal celou válku peníze z žoldu, šaty a jídlo z vojenských přidělů. Vše zadržel a o nic se nepodělil jejich chamtivý bratr žijící v Čechách, na jehož adresu šla domů přilepšení pro všechny sourozence a jejich rodiny. Jednou přeci, když babička napsala, a na její adresu přišel balíček z Řecka – žluťoučký cigaretový tabák. Byla za to fůra brambor na podzim, před poslední válečnou zimou... Vykrmilo se i načerno prase. (Zajímavé je, že na podzim roku 1945, po osvobození, obeslal obecní úřad babičku, že neodevzdala krupon z toho neohlášeného prasete, a chtěl nějaký poplatek...)

Strýc byl naštěstí v tom Řecku zajat na konci války, šťastně padl do zajetí Američanů a ti, když viděli, že je dobrý řidič, zařadili ho jako šoféra do akce UNRRA, pomoc pro státy postižené válkou... Vrátil se tedy nakonec do Čech v americké uniformě, přijel v džípu a vše bylo all right!

Tak aby strýc doznal své cti světoběžníka, místo aby se usadil, vše vzalo obrat ještě divočejší a temnější... Jezdil dva roky pro francouzské velvyslanectví, po roce 1948 za ním přišli z StB, aby je v noci pustil do budovy a pohlídal, jestli nikdo nepůjde – oni si otevřou trezory, ofotí, co bude potřeba, a nainstalují odposlech. Odmítl. Tlačili na něj tvrdě, nakonec navštívili i jeho sestru, moji babičku, aby mu domluvila – znali celou jeho válečnou minulost, chtěli ho prostě naverbovat. Říkali: „Nám ještě nikdo neřekl – ne. Nikdy se nám to nestalo. Nikdo, kdo by nám řekl ne, nikdo takový neexistuje...“ Strýc viděl, že opět bude muset vzít svých pět švestek a vydat se do světa. Poprosil své zaměstnavatele, řekl jim o celé kauze, požádal je, aby ho provedli v diplomatickém vozidle za hranice, když už mu odmítl dát občanství nebo nějak jinak umožnili odchod ven. Francouzské velvyslanectví se na něj z vysoka velevysralo. Neudělali nic.

A tak jedné noci přešel s baťohem na ramenou hranice do Německa, odjel v rámci nějakého náboru do Argentiny, zřejmě oprášil to říšské občanství... Tam se živil všelijak, žádné zprávy od něj, až se nakonec koncem padesátých let objevil v západním Německu.

Pracoval, nechal se najmout jako smluvní zaměstnanec pro americkou vládu, nějaký úřad, který mimo jiné organizoval takzvané České vojsko (jednotky z rodilých mluvčích, pro případ války). Nakonec z té konfrontační doktríny sešlo, nicméně zůstal v řadách americké armády, chvíli hlídal budovy Rádia Svobodná Evropa a nakonec dostal důchod a žil někde u Rýna s nějakou Margaritou, což byla Portoričanka, taková jako bývalá markytánka, taky taková „válečná vdova“.

Československá rozvědka velmi stála o kontakt na tohoto světoběžníka. Pokoušela se dostat do jeho okolí. Několik mých příbuzných si šlo vyzvednout do Černínského paláce, na ministerstvo zahraničí, speciální „obyčejný pas“... Někdo donášel, jiný to odmítl. Byly i výzvy k emigraci a provokační akce při vycestování mých strýčků na zahraniční kongresy do ciziny.

Žil tam spokojeně, se svojí černovlasou ženou a s pozvolnou rakovinou jater, obklopen zeleným zlatem rýnských vinic. Uprostřed zanedbaných, opuštěných meruňkových sadů podél Rýna (po válce

bylo málo mužů, spousta neobdělané, ladem ležící půdy). Jak pomalu umíral, ministerstvo zahraničí došlo k závěru, že jeho sestra-důchodkyně může za ním jezdit na Západ. Bylo to tání v první polovině šedesátých let.

Babička vzala kostkovanou kabelu a odjela do Němec... tam svému bratrovi a jeho portorické ženě a černošským sousedům (byl to nějaký seržant, černý poddůstojník!) – tam šla babička do těch zarosených nekosených luk k Rýnu, natrhala do své kostkované kabely meruňky, pukající, sladce tekoucí plody, tisíce kilogramů jich tam leželo spadáných v trávě, napospas sršňům a vosám. Krásně se žilo blanokřídlým. Primáti prořídli, svými těly obohatili půdu, matičku zemi, předali vázaný dusík... Babička upekla koláče, vonící nádhery, a uvařila takové meruňkové knedlíky, že strýček nosáč, překvapená černobrvá Portoričanka i černošský seržant s rodinou – všichni slzeli nadšením, křičeli štěstím nad tím jídlem. Bylyť ty armádní americké manželky zvyklé vařit pouze z konzerv. A pečené koláče znaly jen od místního pekaře, zjizveného Fritze... Babička pak do té kabely nakoupila nebo z armádní prodejny levně pořídila veliké plátky z telecí kýty. Ty pak v Čechách upekla na zeleném a bílém tlučeném pepři. Na másle, jako přírodní řízky. A opět bylo slyšet dojatý radostný hlas nad tím nezemským, po válce nevídaným jídlem...

Zavírám tuhle přihrádku, zastrkávám fotografie nosatého krasavce opřeného o naleštěný bourák, děti jeho sestry sedí v řadě za volantem a jako řídí to veliké fáro. Černý, lesklý přelud minulosti, stojící na prašné polní cestě, před chatičkou, kde babička s dětmi prožila konec války. Všichni se radují, je mír! Mír – dýka a plášť. Mír – smích a pláč. Mír...

V myšlenkách opouštím tohle údolí v čase, jámu v každodennosti otevřenou nad životy, nad těmi fotografiemi z časů... Jednou jsem krácel po střechách bývalých leteckých opraven v Letňanech, dělal jsem tam něco jako stavebního dozora, zástupce... Mezi hangáry byly spojovací budovy a dílny, v jednom slunném malém dvorku se

pnulo mohutné, bohatě plodící kiwi... V jednom místě se haly a dílny křížily a v průsečíku stála podivná, pagodovitá, kruhová budova... Zakázal jsem si tehdy myslet na ta kusá svědectví o létajících talířích, vznášejících se na konci války nad kbelským letištěm... Zakázal jsem si myslet, možná ty budovy nejsou ani z války, ale třeba z padesátých let. Ale proč kruhová budova?... Chodil jsem po střechách hangárů jako po hřbetě Leviathana, díval se do dálky na šedavé siluety Českého středohoří, na zkamenělé vlny obzoru, na Bezděž, na nadro mladé dívky – na horu Říp.

Když mi končila lhůta kontraktu, šel jsem jednoho dne opět po hřebeni střech, po těch térem vonících výškách – a vida, že dělníci demontují starý stožár se signálním osvětlením, zastavil jsem je a opatrně odšrouboval velikou baňku z rubínového skla. Ten artefakt, opršelý tisíci dešti a znající všechny úkazy nebes... vzal jsem jej, opatrně zabalil a odnesl domů. Stojí na polámaném, červotočivém prádelníku, vedle něj je modré, safírové oko... zřítelnice serařinova, odmontoval jsem ji po povodni v Holešovicích, z ohnutého stožáru drážní signalizace... v záplavovém území, mezi vyvrácenými kmeny stromů a závěsemi bahna a písku. Druhý den, při čtení knihy Solaris, den po setkání s jednou magickou – ze Sibíře se navrátilší dívkou, která mi povídala o tunelu smrti, který postihne všechny blízké toho, kdo se vydal cestou, jež není pro člověka. Druhý den po tom setkání, po demontáži safírového oka, při větě: Tma, nic než tma... odešel můj companero, pejsek Tonda. Zhasnul mi v náručí, odešel ve spánku, uprostřed nějakého snu...

Ta chvíle je místem síly v časoprostoru. Mým místem, kde můžu nabrat sílu k zvládání života. Protože můj ctihodný přítel Tonda dal mi svým odchodem veliký dar. Viděl jsem a cítil, jak odchází z těla živá bytost, jak se postupně odpoutává a nakonec je všude ve světě, jenom ne v tom mrtvém těle...

Vstávám od počítače a jdu se podívat na svět za oknem. Hluboká tma, město spí. Vysoko v nebi tiká družice nebo letadlo. V okenním rámu, na skle, se zrcadlí vnitřek mé kuchyně. Silueta bez tváře hledí do noci a za zády mu modře a zeleně svítí diody počítače.

a modernů. Člověk ve svém zděném, zatepleném, tunovém „těle“. Co tažní ptáci, mají své „tělo“ rozestřeno přes kontinenty, za mořem, od pólu k pólu? Mezi hvězdami, povídá se, plují ve vzduchoprázdnu celé gigantické oceány zmrzlé vody. Občas se uvolní ze vzájemných drah balvan ledu a bahna a jako kometa se rozletí ke slunci... Říká se.

Na obrazovce monitoru zůstala malá, rozevřená knížka, nějaká sotskolská legitimace mého děda. Kliknutím zvětšuji obličej, dívám se do těch velikých světlých očí...

Hledím skrz tu tvář, kterou jsem nikdy nepotkal, nezažil. Její rysy se na mě dívají z tváří jeho dětí. Modré oči a světlé vlasy mám i já, tak jiný, s hluboko zapadlýma očima ve veliké zvířecké hlavě... Dívám se skrz jeho tvář sám sobě do očí.

V oceánu času se pohnulo tělo nějakého nepojmenovatelného života...

Vařím si noční kávu. Naslouchám tichému hromadění energie a napětí ve varné konvici. Zpívá... Vydechla páru. Cinkám lžičkou do ticha. Vzduchování u akvária tiše vrní. Bublíny vzduchu se hromadí pod listy vodních rostlin, když to už stonek nevydrží, ohne se a velká dušička pukne na hladině...

Takhle, takhle jsem dopadl, když jsem se zahrabal na pár týdnů do té dávné a smutné historie. Jak mám naložit s těmi informacemi, z nichž žádná není potvrzená a nezaujatá?... Staříčkový, vitální pan Brůžek, močící jak mstitel Zorro do cizích klíčových dírek, nechávající hovna na rohožkách před cizími dveřmi – ten mi zůstavil podivuhodnou zprávu o mém dědečkovi, o nějž usilovala Třetí říše, on byl ve spojení s Ing. Formisem, rádiovým odborníkem, měli společně spolupracovat na tajném projektu rádiového řízení raket. Na internetu jsem se dočetl, že Ing. Formis byl ve spojení s Georgem Strasserem, což byl jeden ze zakladatelů nacistického hnutí, jež se nakonec odštěpilo od Hitlera, odešlo do ilegality a nakonec za hranice, říkali si „Černá fronta“. Tenhle Strasser, jeho bratra nechal Hit-

ler zavraždit při „Noci dlouhých nožů“, podporoval finančně a organizoval odboj proti hitlerovcům, psal posléze v Americe posudky pro OSS na nacistické pohlaváry, především se vyznamenal psychosexuálními postřehy ze života Adolfa H.

Faktem je, že dědu vozili na odlehlá místa, kde ho přesvědčovali... říká se tomu: přebourat, zbourat agenta. Měli o něj zájem a nechtěli, aby se o tom vědělo. Takhle nepracovalo gestapo, takhle si hrát, tolik času... Nevím.

Ta vražda Ing. Formise ve Štěchovicích, to najaté komando, ty pozvánky na německé velvyslanectví a nabídky německého občanství... spolupráce s německými průmyslníky už hluboko od dvacátých let... A ten major StB, manžel odrodilé tety Důbravky, s tou svojí zprávou – že dědeček byl v nějaké odbojové organizaci...

Nakonec zůstal ten štůsek prošlých cestovních pasů z třicátých let v archivu Policejní spisovny. Čtyři nebo pět exemplářů – stránky mají bohatě orazítkované, stovky razítek, za protektorátu taky... Fialová a rudá žhne z těch zelenkavých stránek. Jak razítko na mase... Tohle není obyčejná frekvence cest. Děda musel takřka každý týden jezdit ven, mimo republiku. Přitom pracoval na tom vývoji plovoucího tanku pro ČKD... Jezdil. Hodně jezdit. Všechno to byly průmyslové oblasti v německém a českém příhraničí...

Babička vyprávěla, že ke konci vykouřil šedesát cigaret denně a taky si nechával v nějakém obchodě s kávou, v pražírně na Příkopě, umlít půl kila kávy, to měl na týden...

Žil naplno... Zemřel jako tichý, neznámý hrdina. Obyčejný, slušný člověk. Sůl země.

Je půl čtvrté. Za chvíli bude svítat. Rybařík, můj děda jako takový menší nenápadný ledňáček obcházel kolem břehů řek a tůní.

S bambusovým prutem číhal v rákosí. To byly jeho chvíle. Cigareto-
vý kouř stoupal z vrbiček, v šeru sedící nehybný lovec. Příjemce ti-
cha. A držitel tajemství tekoucích odlesků a vůní obnažených břehů,
když kořeny stromů, co vrostly do vody, jsou zrudlé studem...
Vůně obnažených břehů.

Náhle poznaná snadnost mi vlila krev do žil. Co dělá rybář? Jde do
krajiny, za šera či za jitra. Tak i lovec se krade houštím. Protože zvěř,
divoká zvěř má v těchto chvílích probuzené srdce. Proč pořád sedím
u knih anebo putuju po síti, po větvicích se informacích, v tunách
balastu občas najdeš živou perlu...

Potichu se oblékám, беру si baterku, do kapsy nůž. Zlehka zamy-
kám dveře, jdu spícím domem, někde je slyšet klapnutí dveří... to
asi noční spáček v náhlém probuzení jde se napít vody, nebo naopak
chcát nad ránem, se zalepenýma očima, taky to znám.

Mrazivé, ale suché, jakoby předjarní počasí. Za této teplé zimy
jsou taková falešná jara častá a spojují se do celých týdnů, kdy ně-
kteří ptáci kosáci nevydrží to čekání a zkusmo, někde na anténě ve
střechách, zatrylkují svou árii před svítáním.

Startuju auto, jde to ztuha, ale napoprvé přeci motor chytil.
Cítím vděčnost k tomu osmnáct let starému motoru. Už s ním tak-
řka nejezdím, jednou tak za měsíc, když vezu nákup. Jinak vlakem
a autobusem. Vlak, to je myslitelská rozhledna. Hlavně za noci, když
je málo lidí. Jedu z chaty motoráčkem, rozsvícenou krabičkou v se-
tmělých polích. Dívám se na světla měst v dálce a na obrovitou svět-
lou oblohu nad Prahou, dívám se na svět.

A teď, ve čtyři ráno, je klid a ticho i na silnicích. Občas kamion,
pár ospalých posledních taxíků a někde v dálce za řekou, pod Bulov-
kou, modře bliká majáček sanitky...

Jedu ven z města, tak vlastně nazdařbůh, někam do krajiny. Pro-
jíždím vesnice na okraji Prahy, občas naberu do auta těžký, štiplavý
pach uhelného dýmu. Hnědé uhlí – něco mezi rašelinou a černým
hlubinným antracitem... Polsko, v Polsku ještě voní města černým
uhlím, v Těšíně stačí přejít do polské části a hned zavoní ze starých
domů a komínů ten zvláštní pach kamenného uhlí...

Ruce samy zavedly volant, odrídily auto do míst, která dobře znám. Odbočuji k lužním lesům u Labe, k černavám. Asfalt na místních cestách je víc a víc záplatovaný a děravý. Pak už je jen zpevněná štěrková cesta uprostřed luk a polí. Temná hradba lesa se přibližuje. Na jedné lesní odbočce jedu krokem a za zatáčkou nechávám stát vůz.

Zhasnul jsem motor a jen tak sedím a hledím do tmy. Je mi jasné, že můj příjezd vyplašil všechny tvory na kilometr daleko. Lezu ven, z kufru si беру starý filcový kabát, kdysi jsem v něm chodil coby nekonformní učeň po městě. Veliká hlava v kulichu, myslivecký kabát a kožená, rovněž lovecká taška přes rameno... Teď ho mám v autě, když pod ně potřebuju vlézt, nebo tak jako zrovna teď... Halím se do kabátu a naslouchám, jak s praštěním plechů vychládá motor.

Jdu po lesní pěšině, oči si už zvykly na tmu. Zmrzlá zem šustí pod nohama, můžu jít tiše. Směřuju na kraj lesa, kde z malé vyvýšeniny, z takového břehu, je výhled do dálky na rákosovité bažiny, na rozlehlá noční prostranství.

Zvedám hlavu a skrz větve stromů hledím na zářící nebe plné hvězd. Mrazivá zimní noc zjasněla a stáhla všechnu vlhkost do krys-talů ledu. Orion, Jupiter, v dálce mezi kmeny je vidět turecký měsíc, srpek klesající za obzor, a vedle něj Jitřenku.

Píčák... potichu se směju. Chodím po lese a koukám na hvězdičky, co by řekli ti známí dejme tomu, co u mě hledali jakousi oporu pro jejich malé lži. Jenže já byl vždycky takový a nikdy ten, co si o mně kdekdo vymyslel. Odjakživa jsem psal na lidstvo jeden dlouhý obžalovací spis. A pouze proto, abych mohl sebrat usvědčující materiál, jsem se stavěl takovým jako oni, ne – jako oni ne, to by poznali, po čichu by poznali, po feromonech... byl jsem „divnej excentrik“. Ach, taková chýra. Kdyby se dověděli, jak miluju ticho a klid, obyčejný nenápadný život... tak by chcipli nudou, ti srabi!

Už jsem zde, poznávám to tady. Veliký dub, jeho koruna, ty černočerné větve zarůstají přímo do tmy mezi hvězdami...

Sedám si na pařez na kraji lesa. V bezvětrí je slyšet, jak šeptá rákosí nad zamrzlými bažinami, jak šelestí ty skřípiny, ty suché stvolý žijí nějakou svou dutou, křehkou podstatou...

Kdesi v dálce za řekou zakokrhal první kohout. Sedím uvolněně a nehybně. Dýchám, bože... jak se osvobozuje zajatá lidská mysl v takovémhle požehnaném tichu.

Po chvíli, co jsem usedl a znehybněl... ožil les okolo mne. Kdesi docela blízko, mám pocit, že černá zvěř se hnula dál ode mne, potichu se přesouvá do bezpečí... Drobný život v suché trávě, hraboši nebo myšky nespí a kupodivu čile přebíhají v suché, šustivé trávě.

Myslí mi proběhla náhlá, z hloubky vylezlá myšlenka: Z několika pramenů, spolehlivých zdrojů, částečně i publikovaných, je známo, že s materiály německých bezpečnostních složek pracovaly obě strany... nejen po válce, to už sklízely ovoce té černé žně... Obě strany měly své lidi na všech možných úrovních státního aparátu, to se týká především zpravodajských organizací.

V gestapu měli Sověti tolik svých lidí, že to cudně tají a budou tajit navždy. Tolik krve a špíny, aby se mohli vypracovat na vedoucí posty. Willi Leimer, po válce viděný v Moskvě na Rudém náměstí – německy promluvil na odbojáře, který ho poznal, pamatoval si jeho tvář z výslechů, z Pečkárný.

Leimer vedl oddělení proti komunismu a po likvidaci českého komunistického odboje a několika jeho ústředních výborů přešel na oddělení proti paradesantu. Parašutisté... Leimer se na konci války, na záměčku Jenerálka, osobně vzdal docentu Krajinovi a požádal o předání sovětským orgánům...

Co nebo kdo, když byl takový poválečný hlad na obou stranách po raketové technice? Může být někde, na některých dokumentech stopa po mém dědečkovi? Nejen tedy plovoucí tank, brumlající pancéřová lodička s otočnou věží a těžkým kulometem, podivný stroj – obojživelník plánovaný do tropických bažin a do Nizozemska, na jeho písčiny a vodní zálivy... Ale taky rakety? Je to možné? Tank byl v podstatě hotový, dva funkční prototypy, neustále vylepšované, stály v montážních halách odzkoušené... Tak proč tak usilovně stáli o dědečka? Jsou někde v Rusku stopy v archivech? Jedno ale vím hned, po linii „Gestapo–Moskva“ se nic nedovím. To by se muselo jinak, od lesa. Z druhé strany, jak se říká, zkusit, jestli něco někde ne-

uklouzlo na Západ, nějaká šeptanda, jenom najít vodítko... Nevím, to studium potenciálních pramenů, tolik balastu a dezinformací. To podstatné mají zvlášť Rusové utajené dodnes. Jen tak, ze sportu. Kvůli sebevědomí. U Ameriky takřka to samé, akorát tu a tam je vidět fotku asi dvou set německých vědců přivezených v rámci akce Paperclip po válce do USA. Archivy, nacionální pohnutky... mor! Ne, touhle cestou nepůjdu. Utopit se v prachu a žvástech.

Zvolna dýchám chladný vzduch. Les vstoupil do mých plic. Buňky postupně odplavují stresové látky. Dívám se do dálky, do světlé tmy v dálce nad Prahou. V té naší kotlině je všechno tak blízko. V Čechách...

Tak uběhla tichá hodina. Zvedl jsem se k odchodu, ještě chvíli se rozhlížel po světlém, bezlistém zimním lese. Kmeny stromů, jejich rozeklané větve se tměly proti nazelenalému nebi. Tma řídla, hvězdy slably a mráz se do mě zakousl, nevzal jsem si rukavice. Rozbřesk, jeho první bledé světlo pomalu bloudí v mrazivých mlhách nad obzorem...

Tu náhle, tak nečekaně prolétlo jakési velké tělo neslyšně mezi kmeny. Zahlédl jsem široká skvrnitá křídla. Sova... Zmizela stejně náhle, jako se objevila. Tohle je její čas. Před svítáním, v hebkém peří, tichá myší smrt.

Jdu zpátky po svých stopách v křupající jinovatce na zmrzlé trávě. Jdu a kdesi v dálce je slyšet skřehotavé soví zasmání... potom odkudsi, z jiné strany, zahuhlá kdosi v odpověď. Mají teď, smrtě, mají období lásky...

Kapitola 2

Život

Ahoj, Petře! Ten duben, to je dobrý čas. A vejlet v Brně s Tebou a Honzou... už teď mi je z toho nápadu dobře! Určitě to uděláme.

Právě dnes mi ambulantně vyřízli z obou očí (víček) po jednom ječném zrnku a obdržel jsem poukaz na brejle (na čtení)... Ještě mi schází hůl a takový ten dušný, stařecký hlas (pracuje se na tom, tuhle zimu mám pořád podrážděné průdušky). Asi brzo začnu stavět (na půdě nebo ve sklepě) létající talíř. Abych včas odletěl, než přijdou strážné a chmury stárí. Uvidíme... Třeba mě postihne nějaká forma demence a budu ržát štěstím, sedě na „gramofonu“ – když přede mnou přistane talíř s krupičnou kaší.

Omlouvám se za ty pesimistické žerty (zahlédl jsem se s nabízenými brejlemi v zrcadle u optika a teprve mi něco došlo, souvisí to se starým šupletem v jednom prádelníku, kde jsou snad dvě desítky různých brejlí po mých předcích, babičku a další nevyjímaje... Hned vedle jsou v krabičkách – jejich, nechápu, proč stále schovávané, umělé zuby a zlaté, posmrtně sejmuté zubní můstky).

Teď mi vlastně dochází, že ty máš brýle už léta a Honza je taky používá, vlastně většina mých známých a vrstevníků – tak co se vlastně cukám.

Nejvíce se letošní zimu kamarádím s tmavou, huňatou plísni – která se diskrétně rozrůstá u okna v koupelně (zeď zde promrzá a sráží se tam voda na omítce).

Bezdomovcem být v letošní zimě... to bych se asi pokusil být krtkem a snažil bych se zavrtat někde k teplovodnímu potrubí. Pokud by mě však simplexní schizofrenie nebo alkohol rozežraly na prvočinitele, na „prvoka“, doufal bych, že umrznu rychle a definitivně (jedna Čechovova povídka ohavně realisticky popisuje nedokonalé umrznutí).

Jak je z výše patrné, pohybuji se tuto zimu – jako ostatně, doufám, se pohybuješ i Ty, vzdálený příteli – ve svém soukromém Vesmíru. Obrovské vlhké planety putují po svých drahách okolo jiných modrých a rudých sluncí. Zde jsou setmělé lesnaté krajiny, za teplých letních nocí zde neslyšně přeletují sovy. V lukách chřestot cvrčků neustále signalizuje: tma... tma... tma. Nořím se do toho světa, zavírám oči – jak se samy zavírají při líbání. Nořím se dovnitř, jako když člověk lže huňatou, štavnatou kundu mladý holky.

Ahoj v dubnu! Companero

Dotukal jsem na klávesnici e-mail kamarádovi P. do Brna, vstal od počítače a dal vařit vodu na čaj. Prošel se kuchyní a protáhnul si záda. Za okny tuhá zima, únor. Křoviska a drátěné ploty jsou potažené námrazou. V dálce za řekou rychle projel rozsvícený noční vlak a zmizel v tunelu. Trojoká mašina vyjela z ústí černé díry pod kopcem a zamířila na most, modrozelená pomalá jiskra jí zahořela v trolejích. Temná voda pod železničním mostem odnášela odlesky rozsvícených oken, řada lampiček v jídelním voze se roztekla a zatočila ve vírech podél pilířů a rachot soupravy, železné skřípění, pohltila řasnatá zmrzlá mlha...

Konvice hučí, zalévám čaj a jdu se ohrát ke kamnům. Telefon zapípal. Přišla mi SMS od stejného nočního kramáře a výtečníka, napsal mi šílený psycholog Pavel G. Ptá se, jakou bych si přál být šachovou figurkou, jaká asi figura by mě nejlépe charakterizovala. (Pavel G., v mládí nadaný šachista, dokonce snad juniorský mistr republiky, vystudoval psychologii, těsně před ukončením doktorandského studia obvinil fakultu z přechovávání kádrů bývalého režimu, v podstatě je všechny odhalil jako šedivé neproduktivní osobnosti bez kreativity, jejichž jediná silná a charakteristická vlastnost je obrovská touha udržet se v akademickém „chráněném“ prostředí a zadarmo fasovat kancelářský papír a tužky... Proto si ho vážím, pro tuto reformátorskou snahu, a toleruji mu jeho neustálé dotazníky a testovací otázky a беру to jako takový lehký defekt (oba jeho rodiče byli aktivní psychologové). Opírám se zády o hřejivý masiv akumulacních kamen a na jeho otázku odpovídám: *Co se týče šachových figurek, nejraději mám šedou chobotnici (je pouze jedna pro obě strany, je trvale umístěna mimo šachovnici, je vyjádřením radosti ze hry, tzn. odpočinutí od Velké hry života. A nakonec je na chobotnici nejsympatičtější, že se odpovídá hlubinám nad a pod šachovnicí a její největší síla je v tom, že neexistuje.*

Využívám chvíle elektronického ticha, vím, že za chvíli přijde déšť nových textových zpráv, přímo to cítím... Prodleva mezi psaním do tmy se pozvolna naplnila zimním smutkem, a kdybych se nestyděl

sám před sebou, musel bych přiznat, že jsem až po krk prostoupený úzkostí. Ale je to tak dávný, předlouhý stav mé duše, že jsem si na to v podstatě zvykl, jako si člověk nakonec zvykne takřka na všechno. Jenom ty šedivé dlouhé únorové dny, kdy zima vydává ze svých útrob poslední popelavé vlny chladu. Mrazivý, prašný čas. Zkamenělá psí hovna na trávnících... pochcané, zmrzlé nároží u hospody. Ostrý suchý prach se točí uprostřed ulice... V těch chvílích, pokud nemám nějaký vnitřní zdroj, necítím energii spící pod krustou smutku. Tehdy je existence lidstva pouze abstraktní, nezajímavou hříčkou, nedočtenou stránkou v knize vesmíru...

Zabzučel telefon v tichém režimu, přišla zpráva od Pavla G.: *Rozhodl jsem se změnit identitu. Od dnešní půlnoci se jmenuji Mimočlověk, už jsem přelepil jmenovku na domovním zvonku. Napadá tě nějaký podobný název pro moji osobu? Když to bude lepší než M., tak půjdu a zvonek opět přelepím.*

Chvíli se dívám do tmy a přemýšlím, jestli nebudu brzo jezdit na návštěvy do blázince. Nakonec se mi palec sám rozjel po tlačítkách a na displej telefonu naskakují slova: *Para Homo? Za-, ne-, pryč-, jako- atd.- člověk. Člověkoid. Homoformní. Homoid. Člověkium. Člověkáda. Člověkoun (to už se směju, až slzím)... Člověčák Nižádný! (příšerný přírodopis).*

Odesílám text a cítím, jak mi to spravilo náladu. Marná sláva, když člověk zachytí podobné záchranné strategie u druhých, nepřipadá si tak sám.

Následuje salva pochvalných vět a nakonec testovací otázka: *Jaké úseky svého života byste, pokud by to šlo, vyměnili nebo darovali někomu jinému, a co z životů vašich přátel vám připadá, že bylo původně určeno vám, a nějakým omylem se to dostalo k jiným lidem?*

Přemítám, lehce už nasraný na ten poryv nocí vybuzené energie u toho inteligentního magora. Rychle vyťukávám: *To už míří na samé základy osobnosti. K tomu se nabízí útočné, schizofrenogenní, subverzivní otázky typu: Kdy jste si uvědomil, že umíte lhát, tak dobře lhát, že tomu sám věříte? Nepřipadáte si někdy jako – výmysl špatného lháře?*

Kdy vám došlo, že jste se zúčastnil spiknutí proti své vlastní osobě? Neprodal jste se někdy, a teď postáváte před vetešnictvím (zastavárnou) v marné snaze koupit použité zbytky svého mládí, opravdovosti, odhodlání a radosti? Alespoň laciná čínská náhražka kdyby byla. Ano?

Vypustil jsem textovou zprávu do elektrických kvant, do promodralých hladin v n-rozměru, a je mi samotnému blbě z těch jedovatých otázek... Snad jako by člověk vyvolával demony úzkosti a neklidu, aby už tady byli, jako by to čekání na ně bylo horší než jejich vlastní přítomnost.

Cítím potřebu to tak nenechat. Nechci zůstat ve stavu vyvolaném těmito větami, a tak rychle píšu: *Při hloubení únikové chodby (z vězení života) narazil na mohutné podzemní tunely, které kdysi dávno nějaká bytost vytvořila za stejným účelem. Vedou ven...*

Tohle je dobré, není to z mojí hlavy, ale je v tom něco, co má objektivní, takřka gravitační... časoprostorovou platnost. Je to jen pocit, ale neznám nic silnějšího, než jsou právě tyhle obrovité, rozsáhlé pocity a tušení bez rozměrů a přesných, logických formulací.

Teď je aktivita na mé polovině hřiště, P. G. se odmlčel a posílá do éteru jen neartikulované tiché pauzy... Asi je přehlacený zážitky spojenými se změnou své identity. Jen doufám, že nezačne měnit pohlaví. Protože dvoumetrová brýlatá mužatka se strojovou inteligencí a odpojeným okruhem pro emoce (je to pro něj nekonečná záhada – pocity...), to by bylo moc i pro mě, který má většinu přátel s psychickými defekty. (Nakonec část jeho pacientů – ještě z dob, kdy vykonával odbornou praxi – byli právě transsexuálové. Je zajímavé, že s řadou z nich byl schopen navázat dlouholetá, vzájemně ohleduplná intelektuální přátelství...)

Nakonec mě pohltit zášleh hluboké potřeby chránit samotné nitro mé osobnosti. Energetické motivační zdroje, emocionální – teple temnou, odvrácenou tkáň hadího mozku. Čichové a sexuální pohnutky... Musím si bránit své osobní nastavení.

Posílám do noci tato slova: *Říkali mu od dětství: Jsme – Člověk. A zvedali k němu krutou zvířecí tvář. Lstivýma očkama pátrali, zdali jim naletěl... hledali v jeho bezelstném obličejí charakteristické znám-*

ky, že tu jejich lež – jim „sežral“. Z nějakého, možná i jim neznámého důvodu potřebovali – aby jim věřil. Říkali: To je život. A vypadalo to, jako když smečka hyen se rve o mršinu. Vytáhli mordu z útrob mrtvolky a s ještě zkrvavenou tváří se pokusili o úsměv. To bylo to nejhorší.

Měl jsem práci v tyhle dny. Luisa, moje dávná známá, láska mých mládeneckých let, jelení samice – ladná laň, potřebovala rychlou intervenci. Potřebovala pomoci se stěhováním, končil bouřlivě jeden z jejích hlubokých vztahů...

Luisa je můj nejlepší kamarád. Kamarád s kundou... A tak jsem vzal svoje prachstaré autíčko, broučnatou škodověnku, a trávíme tyhle dny převážením pytlů s šatstvem, k tomu bedny knih, malířské stojany – jest ona výtvarnice, a další spoustu věcí, krejčovské panáky – celou rodinu figurín, počítače a monitory, huňaté – nekonečně dlouhé boa... Netušil jsem, co všechno schraňují a potřebují, nutně potřebují ženy...

Autíčko, беруška nacpaná až po střechu kroužila po Praze sem tam, mezi novým, pronajatým bytem a vysočanskou Trafačkou. Mají zde mladí výtvarníci zřejmě komunu, nebo tak něco. Zajímavé místo, zajímaví, sympatičtí lidé...

Stalo se však – cosi podivného v tyto dny. Bylo to nenápadné, ale významné, cíleně určené jen pro moje oči... Když teď sedím u kafe, celé tělo blaženě vydechuje otevřenými póry – jak jsem se po té stěhovácké dřině vysprchoval v horké a nakonec v ledové vodě – žaludek se mi počíná svírat narůstajícím napětím, jak mi docházejí souvislosti.

Jedině ten fakt, že mám díky své minulosti jisté struktury mozku oddělené, jinak propojené s emocionálními centry, s oblastí okolo amygdaly – tento stav citového křipla, který s různými hodnotami úzkosti a paranoidních obav zachází stejně jistě, jako matematik pracuje s tabulkami a logaritmickým pravítkem... tato „citová výchova“ mi nyní dovoluje, abych vychutnával horkou černou kávu,

srkal lahodné doušky a zamženými očima nevzrušeně pozoroval ve svém nitru narůstající balvan, špinavý krystal ledu, prachu a možná i krve...

Co se stalo... Při nakládání Luisiných věcí, ona s černými brýlemi na očích, vlasy si schovala do šátku – bála se potkat svého bývalého přítele, celá se třásla a jektala zuby... Musel jsem ji polohlasem uklidňovat, kobytku nešťastnou. Tehdy jsem zaregistroval, že automobil parkující hned za mnou, v řadě před Trafačkou, to BMW je obsazené dvěma muži, urostlými chasníky, kteří se nehybně dívali přímo na mě. Nastartovali motor a rozsvítili dálková světla, ale neodjížděli. Jen tam tak seděli, motor předl a xenonové dálkové reflektory zářily na moje ošoupané kalhoty a otevřené zadní dveře do škodovky. Nejdřív mi to nedocházelo, nevztahoval jsem tuhle osvětlovačskou činnost přímo na sebe... když jsme ale vynášeli z baráku třetí rundu pytlů a banánových krabic, když jsem složitě navigoval Luisu, jak má zasunout stolek s nohama vzhůru mezi mnou přidržované židle – a BMW pořád neodjíždělo a nehybní panáci mi šajnili na zadek auta, jako by to byla ta nejzajímavější věc na světě... Tak mi to konečně došlo. Docvaklo, až to bylo málem slyšet. Překlopil se hlavní jistič a já měl opět po dlouhé době zapojeny obvody pro „rozšířenou verzi reality“.

Nedal jsem na sobě nic znát, došli jsme s Luisou ještě pro pár drobností, nasedli do podnadité škodovky, pomalu vyjeli z parkovacího pruhu a zařadili se do proudu vozidel. Rozsvícený bavorák přepnul světla na „potkávací“ a odjel opačným směrem, zmizel někam směrem k Harfě.

Až teď, u nočního kafe, si dovoluju naplno seřadit souvislosti, vytrídit informační šum a pořádně si ze všech stran prohlédnout zjištěné, tvrdé skutečnosti.

Vzpomněl jsem si, jak před pár dny, při tomtéž stěhování L., zase u Trafačky, jiný chlapík, najedený řimbaba, seděl v autě za námi a civěl před sebe, nehybný bouchoř. Když jsem zabouchl všechny dveře a vyjeli jsme pomalu na silnici, nechal nás kousek odjet – aby pak

s akcelerací silného motoru nás dohnal na křižovatce u Balabenky. Stál jsem v pruhu na odbočení k Palmovce. Byla červená, a tak jsem si naklopil zpětné zrcátko a pořádně si toho závodníka za sebou prohlédl. Zajímavé, kolik toho ve vteřině, jakou spoustu detailů si člověk v okamžiku uloží do paměti. Chlápek okamžitě zaregistroval, že si ho prohlížím, ušklíbl se, tak nějak stydlivě – opravdu, jako by se za něco styděl. Klopil oči a šklíbil se do země. Pak byla na semaforu zelená a řada aut se rozjela, kodrcali jsme přes tramvajové koleje. Pomalu jsme se ve štrúdlu šinuli pod železničními mosty, když jsem zaslechl vytí pneumatik a v zrcátku zahlédl, jak bouchoř s burácením dvoulitrového motoru smykem ujíždí zpátky do Vysočan, prosmýkl se mezi cinkajícími tramvajemi a zmizel z mého zorného pole...

Tohle všechno mi něco připomíná, někde jsem se s tím opakovaně setkal, něco jsem četl v knihách. Ano. Tomu se přeci říká – „otevřená sledovačka“... Demonstrativní, nezakryté sledování osob podezřelých ze špionáže, nejčastěji se to týká diplomatů. Jsou chráněni imunitou, nelze je zatknout a vyslýchat. Tak je jim znepríjemňován život. Obyčejného živáčka lze chytnout za ucho, zatřepat s ním, někde v skrytu mu zlomit pár žeber a ještě ho přitom převerbovat... Tak jsem to četl ve vzpomínkách účastníků různých akcí v době studené války. To jsou běžné postupy, praktikované na obou stranách. Dokonce se prý během let ustavila ve „zpravodajském světě“ jistá nepsaná pravidla hry. Nezabíjejí se kádroví důstojníci protivníka, jen se jim dá najevo „Víme o tobě, chovej se slušně!“ nebo „Sbal si svezek pár švestek a zmiz!“ Potom, při neuposlechnutí vzkazu, následuje čekání na důkazy protistátní činnosti, nebo – výroba těchto „důkazů“, následuje zatčení, soud a deportace. Ale tomu se posledních pár desetiletí snaží vyhnout – protože druhá strana okamžitě reaguje a recipročně zatýká a vypovídá ze země cizí státní příslušníky, kdykoliv je možno „vyrobit“ celou kupu „osob porušujících svým konáním zákony a konajících proti zájmům země“. Negativním důsledkem, pokud to není záměr, je publicita, ztráta renomé a porušené a znervóznělé sítě informátorů na obou stranách...

Bože, kam jsem se to připlétl. Je to náhoda, je ta informace „Víme o tobě!“ určená mně? Není to nějak spojeno s těmi výtvarníky, jsou tam přeci mezi nimi skupiny akčních umělců, kteří provokují establishment – uběhlo dvacet let a ve státním aparátu se zabydlela další generace kurev... Je to tahle příčina? Hraje v tom nějakou roli krásná, blízká bytost Luisa? Nebo to je souhra nějakých, jenom zdánlivě spojených náhod? Komu stojím za tyhle vzkazy?

Cítím, jak ve mně roste hněv. Tohle si žádná filčka, žádněj parazit, syn parazitů, uvnitř státního systému zalezlá lůza, to si na mně zkoušet nebude. Mají smůlu. Začal jsem se zajímat, co je pod kamenem. Jaká havěť, jaký přírodopis uvidím.

Záměrně jsem ignoroval konkrétní kauzy a skandály posledních let, protože jsem instinktivně cítil, že je to malá špinavá hra – důsledek nezvratných tektonických pohybů uvnitř struktury planetární civilizace.

Pomalou připlouvají další obrazy, vzpomínky z posledních týdnů.

Ano... Bylo to na podzim, nebo spíš koncem léta? Byly už ranní mrazíky, ale listí na stromech, rudé a zlatavě hnědé, to krásné krvavé listí pomalu padalo na hladinu Labe.

Bylo to čtení za Oscara Rybu, dávného kamaráda a mrtvého spisovatele. Několik mladých lidí, dvě dívky z nějakého místního sdružení napadlo uspořádat večer věnovaný tomuto tichému hlasu, tomu – co zbylo.

Brandýs, Stará Boleslav. Hospoda plná mladých, veselých lidí. Všichni, nebo rozhodně většina, mají ve tvářích znaky probouzející se zkušenosti se světem, jejich naprosto jasně přítomný intelekt jim nedovoluje uniknout do bludných světů zjednodušených iluzí... Hned se zde cítím příjemně, mezi svými. Pár hulákajících plachých dobráků pouze dokresluje tuhle přátelskou atmosféru. U stolků vidím dokonce několik přátel ze starých časů, společných pamětníků toho námořníka na suché zemi, našeho Oscara R. Jedna psychiatricka, jeho dávná láska a kamarádká, blízká duše, jeden fousatý chlapík, který se s Oscarem věčně hádal o flašku kořalky – pak dělal

u odposlechů na vnitru, policejní rada, už je ve výslužbě – dneska spravuje velká datová úložiště.

Večer běží svým tempem, společně s Honzou Haklem čteme Oscarovy texty, já do toho občas vložím nějakou vzpomínku, docela se to setkává s dobrou odezvou publika, souhlasně reagují na slova: „Určitě jste měli mezi sebou, v širším přátelském okruhu jste taky znali nějakého takového živějšího chlapíka, někoho, kdo hnal věci až na samu mez, nebo za ni. Dobrodruha s poctivou tváří a čistou duší, alkoholika bezedného, povětroně a nikdy nezestárnuvšího, věčného kluka. Ten člověk byl součástí vašeho mládí, a teď ve třiceti – jste dospělí, někteří máte sami už děti... a ten divoký druh vašich her a mládeneckých hrdinských kousků... ten Vinnetou už s vámi není. Nežije, nebo odešel někam do světa. Prostě nepřekročil s vámi bludný kořen, nevstoupil do dospělosti, a stal se tak součástí legendy o vašem mládí, nádherné, rok od roku se rozvíjející pohádkové pověsti – kterou si vyprávíte na občasných vzpomínkových setkáních... A jeho nepřítomnost – je tak intenzivní, že se takřka vyrovná jeho tehdejší přítomnosti... a on tak vstupuje mezi vás z vyprávěných vzpomínek a historek. Hrdina věčné, nikdy nezeztárlé mladosti...“

Po čtení literárních ukázek byla diskuse a pozvolna se rozproudila volná zábava. Mladík, nájemce této hospody a patron literárního večera – věnoval nám lahev Four Roses. Půllitry piva putovaly vzduchem, nad hlavami lidí. Hostinský, na předloktí vytetovanou rudou růží, zahrál pár svých písní a doprovodil se na kytaru.

U našeho stolu chumel lidí navazoval a větvil nekonečnou řeč. Pár lidí chtělo podepsat Rybovy nebo Haklovy nebo moje knihy a tiskli nám ruce na pozdrav. Tu pojednou kdosi se předklonil z davu, přiblížil těsně nade mne svou tvář a opakovaně, jiným, zlým tónem pronesl: „Dob-rý déén! Dob-rý déén!“ Bylo to tak divné, podal mi mezitím vlažnou, vlhkou ruku, automaticky jsem s ní potřásl a podíval se do temné, jaksi kouřmé tváře. Hleděly na mne přivřené, skrze kouř z cigarety v koutku úst hmouřící se tmavé oči. Zlý, významný pohled. Zlý, významný hlas. Doputovalo ke mně odkudsi cigáro trávy,

němým gestem jsem dal najevo, že nechci. Hleděl jsem za tou divnou postavou jakoby za jižním, tmavým, nezapadajícím sem osudem.

Tehdy jsem to dal stranou, nevěnoval se tomu, natolik přátelský byl ten večer. Putovali jsme setmělým, nočním lesem obrovitých topolů, nazelenalou tmou prozařovala oblaka páry nad mokřadly, oblaka svítící od halogenových reflektorů, směrem od nějakých rozlehlých areálů, od vzdálených sportovišť. Obcházel jsem zdymadla a navigace podél říčních ramen, dvě dívky nás vedly tou nocí, smály se něčemu věčně a cosi si bez ustání povídaly... V baráčku plném psů a koček, kde bydlely ty dvě hodné divé Báry, přichystaly nám nějaké obrovské jídlo z brambor a masa. Bylo toho jak pro nějaké medvědy, pro zvířata z pralesa. Honza posléze s jednou z nich, znali se už nějaký pátek, zalezl do jedné z ložnic.

Já, utahaný jak pařez, nevím jak – najednou jsem se probudil uprostřed noci za nějakou zástěnou. Chtělo se mi chcát, tak jsem pomalu bloudil spícím domem, s obludnou – jakoby mně nepatřící erekcí, škobrtal po širokých kamenných schodech do přízemí a zde konečně našel v jedné velké místnosti, snad prádelně, záchod a umývadlo. Vymočil jsem se s obrovskou úlevou a opláchl si obličej. Chvilí jsem hleděl na stojící péro, nebývá to poslední léta tak často. Nakonec jsem ptáka opláchl taky.

Hrome, vždyť tady někde musí spát ta dívka, nebo kam by se jinak ztratila? Taková štíhlá indiánka, líbila se mi už od minule, co mi ji představil Igor. Nějak spolu už nechodí, něco jsem zaslechl... Tady za těmi dveřmi? Péro mě vede samo po domě, naslouchám za dveřmi, přejiždím ptákem po rozpraskaném dřevě, ťukám zlehka na mozažnou kliku, myslím na její drobnou, přátelskou a vážnou tvář, má na čele takovou vrásku... čekám signály... nikde nic. Obávám se zkoušet kliky od dveří, co bych řekl, koho tam najdu? Nikoho, krom těch dvou dívek-aktivistek, nikoho zde neznám, a nějaký Kopčem, rozesmátý, jakoby horník kutící v obrovské, klenuté sklepní síni, která je pod domem, tento umanutý, lehce podivínský vousáč s nedopnutými kalhotami a s lehce uslintanými ústy, dobrácký hýkavec s nasazenou svítilnou – s čelovkou, byl nám během noční večere představen... Vlastně, byl zde nějaký zájem od ní? Jsem takový

autistický idiot, že nakonec nevím, co jsou mé představy a co je skutečnost... Teprve teď, když to píšu, mi dochází – že jsem měl zatukat nebo otevřít potichu ty dveře v přízemí (tam mi bušily žíly na ptáku nejsilněji, úplně se cukal). Určitě tam byla... Podívala by se na mě zpod toho vážného, starostlivého obočí – nic bych neriskoval, zkusil bych tichý dotaz nebo zkusmé přilehnutí... tím žádnou ženskou neurazíš, i když tě nakrásně odmítne, jenom tak zlehka.

Nakonec jsem, doprovázen dvěma nebo pěti kočkami, došel do pusté podkrovní místnosti bez nábytku, a hledě na pusté náměstíčko za zašlým oknem, maje před očima tu snědou, tajemnou, útlou dívku... jsem si ho automaticky vyhonil. Kočičívb ggggggg vc (právě mi přeběhl přes klávesnici kocour). Pouliční lampa bzučela modrobílou tmou za oknem. Pusté náměstíčko za kostelem. Blízko katovna. Usnul jsem okamžitě.

Takže, teď, po pár měsících, jsem přiřadil toho významně zdravícího snědého mladíka se zlým výrazem ve tváři (vzpomínám si, že nikoho z tamní společnosti zřejmě neznaje, vytáhl si kouřící nedopalek z koutku úst a rychle, nenápadně, s nikým se neloučící a nehovořící, rychle odešel). Tak, přísazuji tuto historku – tehdy bez obsahu, nyní, po zkušenostech z Třačky, dávám do řady podivných úkazů z poslední doby.

Vlastně! Ještě jedna příhoda se mi celkem nedávno stala.

Bylo to loni v létě v jednom hudebním klubu na Vinohradské třídě. Luisa mě pozvala na vystoupení anglické elektronické kapely, jejich zvláštní minimalistický projev, jejich hudbu jsem jedné noci – to ještě bydlela Luisa v Pařížské ulici (tehdy v noci jsme leželi vedle sebe, svoje zvadlé péro jsem položil na violu jejích boků, na tu vlnu, přitulili jsme se k sobě, její hýždě mě hrály u koulí... jak dvě poloviny ořechu jsme byli zaklesnutí v blažené nečinnosti) – a z rozsvíceného kompu, z beden, tlumeně a hluboce, jako nějaké obří – v hlučinách ukryté srdce, hrála ta anglická kapela.

Bylo tam narváno, byl jsem tam možná nejstarší účastník. Před koncertem jsme seděli v baru, tedy – já jsem seděl na jedině volné židli

a Luisa si sedla na mne, zlehka, po dívčím. Balila v těch svých dlouhých sochařských prstech, balila velké brko... Tu, znenáhla ve vrbě hrklo, v rákosí luplo, a vedle nás stál malý brýlatý plešingr, takový Zlý Hurvínek. Nejprve dělal nadšeně překvapeného, že mě tady nečekal a že je rád, že mě vidí... je prý můj veliký čtenář, nadšený obdivovatel mého stylu... cvrlikal. Prohlížel jsem si ho klidně, Luisu jak velkou orlici na svých „nohu přes nohu“ přehozených nohou. Nevzrušeně a soustředěně balila cigáro a její dlouhé vlasy mi dělaly „náhradní háro“. V podstatě jsem se jí tak trochu – držel za sukně. Jindy, sám, okamžitě se loučím – při takových poryvech čtenářova vděku, s úklonami a s rukoudáním se loučím a s bušícím srdcem rychle odcházím, nejsem stavěný na tuto komunikaci osamělců.

Z dálky na toho čtenáře pak myslím a jeho slova mě hřejí v srdci. Ale tváří v tvář! Úplně cítím, jak mě to spaluje.

Hurvajz teď (já byl schovaný v Luisiných vlasech a jen jedním okem jsem hleděl do světa na toho rychlého, oholeného panáčka) právě rychle recitoval tituly mých knih a já to pojednou uviděl – ten hajzlík nečetl ani řádku, je mu to cizí... ty názvy si našprtal.

Pojednou klidný, už jsem ho měl. Nevzrušeným hlasem jsem řekl jedinou větu našeho rozhovoru: „A... jaké je vaše zaměstnání?“ Takovou policejní aroganci ode mne nečekal a rychle začal drmolit... že je „obyčejnej úředník“. Pokýval jsem hlavou a mlčel. Ano, úředník... nikdy jsem se nesetkal u lidí, že by řekli – jsem úředník, a nespecifikovali úřad, podnik, firmu nebo typ zaměstnání... Každý ten inkoust je ve své podstatě pyšný na svoji králíkárnou, a tak se chlubí – tou institucí.

Jediná sorta státních zaměstnanců se nechlubí svou firmou. Kromě vrcholových funkcí... a nějaký ministerský náměstek těžko bude přede mnou stát v pozoru a recitovat tituly mých knih, jeden typ zaměstnanců neříká svou firmu, hehehe, jenom jedna ta sorta. Zním dva takové „obyčejné úředníky“, oni to neví, možná něco tuší, že vím, ale jejich životní příběh a současné okolnosti nepřipouští – pravděpodobnost je exoticky malá – nepřipouští jiný výklad. A ten výklad je potvrzen z jiných, nezávislých zdrojů. Takže, to bychom měli... Usmívám se na něj neurčitě a vychutnávám si tiše tu pravdě-

podobnostní logickou operaci, kterou provedl můj mozek, vše bylo intuitivní, automatické.

Hurvínek se nedá jen tak odbýt. Pořád přešlapuje, brejlí po mně a po Luise a... že by si s námi rád dal brko. Luisa se na něj podívala, i když seděla na mém klíně, byla pořád o hlavu větší než Hurvajz. Krátce se na něj zahleděla a pak, dál balíc cigáro, řekla altovým, hrdelním hlasem: „Hele... nech nás.“

Blátotlačka volky nevolky mustroval se k odchodu. Nechtělo se mu, ale už se nikdo na něj nedíval a nebavil se. A tak, rychle zachraňuje tu divnou svoji situaci, vytasil se s navštívenkou na tvrdém, kouřovém papíře, jméno: Mgr. Hellar, a pod tím telefonní číslo. Žádá adresu. Zahleděl se na mě zpoza brejlí a významně se rozloučil: „Kdybyste někdy něco potřeboval, tak se samozřejmě na mne obraťte a zavolejte. Kdykoli, určitě se dohodneme...“ Ujistil jsem ho, že pokud opravdu budu něco, tak okamžitě jemu za... a on pak mně... určitě, možná, pokud to bude nutné, ano, to je opravdu zajímavá nabídka, budu o tom přemýšlet... Pozvracel jsem ho pavučinou řídkých, nic neznamenantajících slov, úplným šlemajzlem frází, tohle my psychopati umíme dokonale – parodii reality. Rozsypeme se v zástup zdvořile kvičících *chargé d'affaires*, hemživý zástup mravenců ve fraku, mávajících cylindry. Vyguglíme se před dotčenou osobou jako kastráti z oper období *bel canto*, v tisíci „kalhotkových rolích“, ryčící diskantem poklony, „buffonci“ v krajkovém fiží, k zbláznění hysteričtí lokajové v bílých parukách vířících rýžový pudr a odpor- ně sladké, těžké podpažní parfémy, pižmo... Jako mandril rýholící nastavujeme podřízenou, vyšpulenou, ohavně fialovou řiť... Vylomíme tomu druhému čelist samou sešklebenou zdvořilostí, šklebíce se jak kosatka dravá vlezeme do něj, zakuklíme se v něm jak larva – slepé imago obří tropické cikády, a kurtoazními úklonami, ne nepodobnými kopulačním záškubům, mu rozšleháme vnitřnosti na odpornou pěnu. Nakonec, jako v hovnech vyválená ropucha, se s kvákavými, rozpačitými omluvami ztratíme za obzorem...

Tančíme s Luisou v srdečním rytmu, přidala se k nám Luisina známá, zpěvačka. Bulharka původem, domnívám se. Tančí teď spolu, ty

dvě samice, jen se tak pohupuju a dívám se, jak se vlní ty dívčí boky. Okolo stárnoucí třicátníci, osamělí chlápci, vzývají kapelu „hrozením“. Prohlížím si hudební těleso, ty dva nehybné muže v čínských mandarínských maskách, stojící u svých stříbrných notebooků. Většina obecenstva je stržena rytmem a někteří jedinci se drží reproben-den a vrískajíce, neuvěřitelně rychle pohazují a vibrují hlavou... Další, jako já, jen tak se kymácejí v tmách a je jim dobře...

— — —

Takhle si tedy věci stojí. Někdo se zřejmě, nevím proč, o mne zajímá. Nejdřív nabídka, pak varování, pak série dalších výstrah u Trafacky.

Navíc tuhle večer v divadle Bárka, na pořadu spřátelených kolegů a známých, seděli jsme po představení v divadelním baru. Nějak šla řeč o náccích, vlně pravicových hnutí objevujících se v Evropě poslední dobou. Podotkl jsem, že tyhle vlny se objevují pokaždé, když je potřeba nějak odvést pozornost lidí od jiných témat. Latentní fašismus a extrémní patriotismus je dřímající bestialita v každém z nás. Ale tyhle mediální akce nesou stopu uměle navozené informační psychózy. Za příklad jsem dal počátek devadesátých let, kdy – podle ověřených zpráv – byly policejní a zpravodajské složky státu zahlceny imaginárním honem na „levicový extremismus“, nikde neexistující hrozbu, leda že by šlo za hrozbu považovat schůze a mítinky rudých duchodců. Nepatrně zvyšuje hlas pronesl jsem, že těch starých komunistů si vážím pro jejich oddanost přesvědčení, ale ty své vrstevníky – ty dříve svazáky a nyní členy ODS, ty bych hnal svinským krokem někam do leprosária, někam na opuštěný ostrov, ať si tam rejdí v růžových hummerech a navzájem si kradou z drštěk zlaté zuby. Že by to byl docela dobrý sociální experiment, dát jim tam vše k obživě, k práci, stroje, informační banku vědomostí, a odletět z toho ostrova ztraceného v Tichém oceánu a vrátit se za dvacet let. Co bychom tam asi našli?

Někteří se smáli, jiní se ošívali, a tak již notně podnapilý povídal jsem o akcích, které mi vyprávěl jeden starý mánička – agent. Bylo to též na začátku devadesátých let a on pracoval v začínající zpravo-

dajské organizaci. Měl za úkol infiltrovat do hnutí skinheads, byl proto ostríhán na ježka, hodně na jemno... Problém vězel v tom, že celé to slavné hnutí bylo prosycené agenturními sítěmi z minulého režimu, takže stačilo je pouze převzít a jelo se dál... Nakonec, aby měl nějaké výsledky, musel sám založit svoji pobočku, odnož hnutí mezi mladými pitomci, co zrovna přišli do těch kritických pubertálních let. Taková to byla mateřinka, školička... A tak kultivoval to své stádečko, občas šli povykovat před izraelskou ambasádu, občas – to je zajímavé, pomohli BND, nebo vlastně komu, prostě... Němcům se nedostávalo pravicových extremistů na začátku těch devadesátých let. Bývalý režim dobře měl podchyceno, dobře držel smradu za kůžičku. A tak v rámci dobrých sousedských vztahů bylo zapůjčeno několik autobusů „našich“ holých lebek při nějakých pouličních akcích v Německu. V bývalé Spolkové republice Německo neměli tehdy, na začátku nové éry, dost fašistů do pouličních bitek...

Dopil jsem pivo a ještě řekl, že by mě zajímalo, jak fakturuje BIS náklady na Dělnickou stranu, ty jejich uniformy nakoupené v Pracovních oděvech. Je to tak na hrubo splácané – logo, odznaky, uniformy – že je to až k pláči. Laciná produkce pro béčkový film...

Hovor plynul dál, jiné téma přišlo na pořad, a tu jsem koutkem oka zahlédl, jak jedna administrativní síla z divadla, taková výpomocná holčina, studentka, jak cosi pilně píše malinkými hnidami dovnitř cigaretové krabičky... Hledí jinam a ruka jí sama ťuká a lítá na tom malém kousku kartonového papíru. Zaklapla svou pokladničku a hledíc pořád jinam, napila se sodovky na kuráž a rychle, jako by byla pořád uprostřed hovoru, se přidala k nějaké salvě smíchu, i když bylo jasné, že neví vůbec, o čem šla právě řeč. Ten večer odešla dřív než jindy. To mi stačí... Víc vědět není potřeba. Co a proč, komu to nesla, co v skrytu napsala... Přiznávám, byla to z mé strany provokace. Zkusmo se občas mezi známými „nechám slyšet“, pronáším zasvěceně se tvářící soudy, někdy to trochu „obarvím“, přidám nějaký charakteristický detail, a pak čekám, odkud, z jaké skuliny začne téct obarvená voda... Hledám, kde je to okolo mne „děravé“.

Když se mi takhle pěkně seřadily příznaky a já zaznamenal zájem o svou nedůležitou osobu, vyvolalo to u mne prudkou zvědavost.

Nejdříve jsem oslovil šíleného psychologa Pavla G. Opatrně jsem ho při jedné z jeho návštěv šel doprovodit na noční tramvaj. To byla pouze záminka, vím, že chodí pěšky po Praze, kráčivec v tmách, putuje nocí dlouhé kilometry. Cestou okolo Výstaviště jsem se od něho odpoutal a noční tramvají se vrátil domů... Během té cesty ztichly mi, liduprázdnými ulicemi jsem ho zasvětil do „lehké“ verze mé záležitosti a požádal ho o předání žádosti jeho známému, kterého zná z ping-pongu, matematikovi, o němž je známé – mezi úzkým kruhem jeho přátel – že je IT odborníkem v jedné centrální instituci, která má ze zákona právo, a dokonce povinnost vstupovat do všech databází a registrů, a všechny složky státních i soukromých institucí jsou – podle zákona a jeho „vyhrazených“ a „dokonce „tajných“ prováděcích předpisů – povinny součinností a spoluprací.

Znám ho od vidění, toho ihned rudnoucího, nohatého kudrnáče. Je to tichá nátura, a musím být v komunikaci s ním odkázán na zprostředkující působení šíleného psychologa Pavla G., který má ovšem mezi těmi podivíny dobrý „rating“ díky odborným postupům, které používá v rámci svých bludných, nicméně zajímavých reformátorských fantazií.

Matematik obdržel papír se jmény, s daty narození a rodnými čísly, s adresami a životopisnými i profesními daty... Bude hledat shodu. Jakoukoli shodu mezi jmény, daty a čísly, jakýkoli pohyb. (Jedno z těch jmen je mé.)

Čtrnáct dní ticho, tři týdny. Pak se jednou zastavil P. G. a brýle se mu vítězně leskly. Chvilí jsme nezávazně plkali a pak jsem šel kus cesty směrem k němu domů. Pod viaduktem, chápu, že ta hra na konspiraci je pro něj to pravé, miluje jakékoliv hry... tam, v hlubokém šeru předal mi složený arch papíru. V ulici Na Šachtě, tam u schodů, jsme se mávnutím ruky rozloučili.

Nedočkávě jsem pospíchal do jedné noční herny, která jedovatě modře žhnula na Letenském náměstí. Sedl jsem si do kouta, pod

rozsvícenou reklamu na cigarety, hudba slepě duněla... dal jsem si pivo a opřel se do čtení. Rozeznal jsem Pavlův ostře narýsovaný, strojařský rukopis, potom mírně rozevláté, do zatáčky se sklápějící poznámky toho kučeravce s matematickým mozkiem.

Náš správce sítě, milý I. T., napsal malý prográmeček, který se chová jako čistící legální součást operačního systému. Putuje registry a celou sítí, prohledává serverová úložiště a registruje jakýkoli pohyb, dotazování, jakýkoli dotyk směrem na mnou určená data a jména.

Výsledek? Ano, osoba mého jména je obklopena jistým počtem dotazů, v jistou dobu mizím do krycího jména, pak se vracím, dostávám posléze jiné krycí jméno. Jaké, to zpráva neříká, chápu...

Další osoby mnou dotazované procházejí běžnými databázemi státní, sociální a důchodové správy.

Ale zde u jedné osoby je velký datový tok, mnoho dotazů a kontaktů do datové složky souborů. A ten zájem začíná... tehdy, ten večer, když Béďa zajistil přes jednoho bývalého policistu vstup do policejní databáze v autě jednoho pracovníka uniformované policie. Jako bych kopl do vosího hnízda. Naštěstí žádný signál nevede přímo k mému jménu. Ale je otázkou času, kdy zachytí mé dotazy v bankovním systému. A pokud někdo po tom půjde a skřípne zainteresované lidi, tak tudy povede přímá cesta ke mně. Možná se to už stalo, ale ten pohyb okolo dotyčné blokované osoby a mého jména není navazující. Není tam posloupnost. Naštěstí...

Obsahy jednotlivých složek nelze přečíst — je poznamenáno zatáčející rukou. Vše je zašifrováno. Lze pouze vycházet ze shody a kvantitativních metod.

Jdu na záchod, trhám kousky papíru a dvakrát splachuju. Pak chvíli hledím z temného koridoru blikajících hracích automatů, dívám se ven na noční provoz na Letenské pláni. Osamělá auta v dlouhých intervalech vyjíždějí z tunelu a s hučením pokračují do noci, po dlažebních kostkách, směrem na Korunovační, anebo doleva, podle Sparty, dál nahoru na Petřiny, Břevnov... Noc se leskne v tramvajových kolejkách. Platím jedno pivo a jdu podél pošty, dolů na Strossmayerák. V akvaristice modře svítí noční světélko u akvária.

Skrz výlohu řeznictví je slyšet, jak mohutně sepnul teplotní spínač a kompresor u veliké lednice se bručivě rozběhl.

Jsou tři ráno a já mám v hlavě pár jmen schovaných za krycími jmény, ale prozradila je aktivita okolo nich, související s určitými dny, kdy jsem někde byl a cosi říkal... Krycí jména nic neříkající o svém nositeli. A výsledek, poklad tohoto hledání? Důvod, proč kdosi o mne začal se zajímat? „Jařmo“ – to je zas mnou určené krycí jméno, syn – dneska už takřka stařec, ale přeci syn toho kolegy mého děda v ČKD. U něj byla prokázána, celkem dlouho po válce, spolupráce s gestapem... Byl nejdříve vyšetřován a posléze zverbován a s „čistým štítem“ se vrátil na pracoviště jako informátor a tajný spolupracovník.

A jeho syn „Jařmo“ – jak jsem mu přisoudil, je, ejhle!, aktivní v nějaké činnosti, která je označena krycím názvem, jakož i on – má svoje pracovní jméno. Pro mne však zůstane „Jařmem“, pokud nenastane čas k nějaké další akci. Zatím si nedělám k ničemu z posledních měsíců poznámky, všechny dílčí výpisy a kopie dokumentů ničím hned druhý den.

Ještě mi schází využít další zdroj, který pracuje „uvnitř“. Navštěvuji svého kamaráda Carmen, supervizora v odvolací posudkové komisi na ministerstvu zdravotnictví. Jdeme si na chvíli sednout do malé nálevny na Výtoň. Cestou se mu svěřuji se svým problémem, zase sděluji jen učesanou verzi své záležitosti. „Napiš mi to, u kafe mi to napiš, já si takovýhle věci nejsem schopen pamatovat,“ pronáší autoritativně Carmen a já mu rozumím – citlivý gay, buzna jako řemen, má hlavu plnou tomatových šťáv ze svého splašeného endokrinního systému, straší mu tam rozevláté, kničící projekce sebe sama (zápasník sumo oblečený jako nesmělá holčička v záclonách) a pronásledují ho zástupy pevných, klukovských čuráků...

Sedíme u kafe, Carmen do sebe háže dva velké fernetky. Přidušeným hlasem mi šeptá – že když má v práci dlouhou chvíli, nebo je naopak unaven od těch neustálých vyšetřování klientů, tak jde do sprchy, mají tam v umývárně dokonce sprchový kout. Jde do toho

kouta, zavře za sebou dveře z mléčného, neprůhledného (zdůraznil, opálového) skla a strčí si celou sprchovou růžici, celý ten kabel, tu hadici – zasune do prdele. Pomalu, pozvolna, povlovně a nejprve nenásilně, načež ho posedne amok a on si tu svoji „prcinu“ vystříká fest!

Jednou, zrovna byl v nejlepším, zaslechl na chodbě volat své jméno, vypadalo to na hlas vedoucího odboru! Chtěl vyběhnout z kópelky, a zapomněl, že mu z konečníku trčí gumová hadice. Když vyskočil ze sprchy, upadl na zem, jak mu ta růžice nechtěla prolézt zpátky z té úlekem stažené prdele. Bolelo ho to ještě týden. Když sral, tak jedině hluboko v noci a skučel u toho jak šakal... V duchu se směju a navenek ho lituji, nakonec se ale neudržím a hurónsky, skrz slzy se chechtaje – mám před očima tu scénu: jak obtloustlý Chaplin utíká z umývárny a zpod bílého lékařského pláště vlaje jak šedivý ocas – utržená hadice od sprchy. Nakonec se chechtáme oba...

Píšu na nějakou reklamní navštívenku pár jmen a několik čísel. To stačí. Předávám.

Jeden jeho letitý přítel, s nímž před nedávnem navázal opětovný, ale už platonický vztah, pracuje shodou náhod jako nějaký účetní, sedí někde v týlových složkách zpravodajské organizace a rukama mu procházejí platby, výplaty, daně a faktury. Část z těch plateb jsou stálé odměny informátorům a smluvním zaměstnancům, víc nevím, ale i tohle mi stačí. Zase krycí jména, ale snad někde bude nějaká, předem netušená shoda.

Tentokrát to šlo rychle... Uběhlo pár dní a citlivé, samcoložné ego zazvonilo na poplach. Zavolal mi z budky, Carmen vyplašená. Jdeme na Karlák, do parku. Chodíme dokola po cestičkách. Vítr cuchá a odklápí Carmenovi jeho mastné dlouhé vlasy, jeho prořídlou přehazovačku. Říká mi vzrušeným hlasem, že jen se jeho známý zahleděl do dokumentace u jména, jemuž jsem přisoudil jméno „Jařmo“, hned zahlédl v duchodovém rejstříku, že náhle dochází ke zvýšení odvodu na penzi a posléze (to vše za dávných časů, někdy v sedm-

desátých letech) vzniká účet u vnitřní finanční správy ministerstva vnitra na krycí jméno (ale stejné rodné číslo) — a to nejzajímavější: „Jařmo“ nejen že žije, ale dokonce je pořád nějakým způsobem aktivní, protože mu stále přicházejí menší, ale pravidelné platby na jeho krycí účet, z něj se posléze legalizují pod hlavičkou nějaké firmy na odměny za „konzultační činnost“. Prostě je to pořád aktivní postava, a to tak vyděsilo toho účetního, který si původně myslel, že půjde o nějaké „vykopávky“, o nějakou archeologii do účetních svazků. Dává od toho ruce pryč, je to „živé!“

Ve víc jsem ani nemohl doufat. Vzkazuju díky a předávám Carmenovi jednu starší, poměrně vzácnou knihu, je — ten účetní, veliký sběratel obskurních starožitností. Tohle mu s lehkým srdcem věnuji.

Nové základy experimentální psychologie od Břetislava Kafky, opravené a rozšířené vydání z roku 1948. Koupil jsem to před dvaceti lety v Gdaňsku, ještě za inflační zloté. Přišlo mě to v přepočtu asi na čtyřicet korun.

A „Jařmo“ dostává od dnešního dne jméno „Línání“, když je to taková hajtra stará, k neutahání. Co proboha může mít takřka osmdesátiletý syn jednoho gestapáckého udavače, jakou může mít cenu pro dnešní garnituru? A jak, jestli vůbec, s tím souvisím já?

— — —

Bože! Musím jít dál do času. Dovnitř a hlouběji do své bytosti. Paměť mi vyplavila ze svých uzavřených archivů jednu, vlastně několik navzájem zřetězených vzpomínek.

Bylo to před šesti sedmi lety. Vlahého květnového večera šli jsme, co noha nohu mine... procházeli jsme se s Luisou po Petříně. Dýchající tma jejích polibků, ta záplava jejích hustých vlasů na mé tváři, dovolovaly mi jen chvílemi myslet a dívat se na svět okolo sebe. V hlubině zorného pole se rozprostírala světlá Praha, zčernalé siluety kostelů a továrních komínů na obzoru se pomalu rozmývaly, rozpouštěly v temné modři jarního soumraku.

Tam někde ve Strahovských zahradách, pod klášterem, díval jsem se – jak čůrá do trávy. Nevydržel jsem to a omočil špičky prstů v tom teplém prameni. Vešli jsme do sadu kvetoucích jabloní, tenounkým hlasem mě prosila do ucha: „Prosím tě, sešlehej mě, vždyť je jaro, ještě mě nikdo nevyšlehal... Nasekej mi, prosím...“ Naslouchal jsem, někde v dálce a vysoko nad námi doznívaly kroky večerních chodců. Omluvil jsem se – jedné kvetoucí větvičce, jednomu pružnému prutu, byl těžký, plný vzbuzenou mízou a ozdobený bílými, vonnými květy. Uřízl jsem tu mladou větev, vykasanou sukni jsem přikázal, ať si drží, a ohnul jsem tu mladici přes koleno. Ve tmě zasvítily ženské hýždě, zlaté, medově zlaté bochníky. Sešvihal jsem ji tenkrát, až plakala, až nechtěla již. V tichu, v bělavé motýlí tmě uvnitř kvetoucího sadu, v chladivých závanec noci držel jsem vzlykající šťastné děvče. Slíbal jsem jí slané slzy z tváří, její řasy mě šimraly na rtech, šeptal jsem jí: „Víš, to se musí... vždycky musíš dát víc, než se od tebe chce, jinak by to nebylo... o trochu víc, aby se to stalo.“

Vrátili jsme se na pěšinu a v již husté tmě šli od jedné lampy k druhé, stoupali si do světelného deště a ona mi přikrývala oči a napojovala má ústa na své dívčí plíce.

Vlahý příval blízkosti působil na nás, že jsme jako by srůstali. Vyndala mi přirození z kalhot a držíc ho jako revolver, chodili jsme spolu tmou a já nemohl již vydržet její klouzající pevný stisk... to opakované, pod vrchol přivedené pnutí někde uvnitř, v míšním kanálu... Moje nervové centrum, i všechny lokální okruhy, celá bytost... vystřelila sama sebe v bílých, dlouhých dávkách někam do mživé, tisícioké tmy... do tváře města... do nezměrného zářícího oka, zirájícího mezi černými stromy. Stáli jsme tam strnulí, ona naslouchala mým záškubům, doznívajícím v těle. Do nosu – přímo do mozku mi zavanula chladná vůně ložského tlejícího listí a mladé, mokré letošní trávy – to ozvala se Země, z kořenů, z podhoubí, z pramenů skrytých hluboko v kamení. Pak vše přikryla vůně jejích vlasů...

Zaslechli jsme kroky a tlumený hovor a smích. Od Nebozízku přicházela skupina zřejmě cizinců. Luisa se přivinula ke mně a skryla

mé zdřevnatělé pohlaví, jak zbraň jej zasunula do svých šatů, do nějakých kožešinek, do nekonečných záhybů žinylkového šálu. Můj pták si užíval tu přívětivou hladkost, klouzal v těch tmách, hmatal a hledal prohráté skuliny jako slepý had. Nahlížel do malých kapsiček, těžké třásně rozhrnoval, cloumal kabelkou, knoflíky ho ťukaly po jeho lysé hlavě. Ryl jí v šatech jak černý kňour. Potichu mě šep-tem klidnila, ucpávala mi ústa jazykem. Její rty polykaly mé zvířec-ké sténání.

Když se rozhostilo opět to hučící ticho, když stanuli jsme sami v tmách nad Prahou. Dolehl na mě boží příval. Říkám tomu tak, protože jsem předtím ani potom nic takového nezažil. Devátá vlna, tisí-ciletá voda, posun vrstev v základu mé bytosti... nevím, co to bylo, ale projevilo se to... Ty opakované výstřiky, to její laskání, tak vzác-né po letech samoty... když jsem byl tak zanořený ptákem do jejích šatů, cítil jsem její klidné, přátelské prsty na koulích... hadí síla pro-jela mou míchou a vybuchla v mozku jako elektrický strom, jako blesk za bouře, rozvětvený, oslepující strom z ráje... Tepny mi napl-nily tělo krví, cítil jsem – jak se mi zalévají oči, dřevnatí rty a železi-tá býčí krev se mi zpěnila, cítím ji v nozdrách. Popadnul jsem Luisu, tu nádhernou Lilith (všechny ženy ji buď okamžitě nenávidí, anebo se do ní zamilují), tu anakondu z hlubokých snů nejstaršího andě-la... opřel ji o lampu a obnažil, vyhmatal – z šálů vymotal a odhalil její dlouhý krk, popadnul ho a přisál se k němu svými ústy.

Její ruka mi putovala někde pod košilí, po bříše... cítil jsem, že se sám měním ve velkého čuráka, k prasknutí naplněný touhou, něčím už za erotikou, mým egem a tímto světem. Se zavytím jsem se jí za-kousl do sladkého hrdla, bože, jakou slast cítí asi lev, když zakousne se do hrdla mladé antilopy? Jenom s největším přemáháním jsem odolával zatnout tesáky hluboko do žil a masa a rvát... ach rvát ži-vou tkáň, sladkou krev všude v očích a v ústech...

Znehybněl jsem ji, vymáčkl z ní dech, že ani nemohla promluvit. Jednou rukou jsem jí zaklonil hlavu, světlo lampy vykreslilo ze tmy její osudovou tvář. S ústy přisátými na její krční tepnu, na rty mi ťukal tep Luisina srdce, chvějící se šlachy pod kůží. Celou její exis-tenci, její smíchy a pláče, vůně a její myšlenky, pohnutí a nápady, její

minulost a budoucnost, ulici a město, kde žila, všechnu tu neuvěřitelnou vzácnost, atom po atomu, tu bytost jsem celým sám sebou – miloval.

Z huby, z konečků prstů mi šlehalý plameny vůle. Táhnul jsem to „z paty“, šlo to až odněkud z dob, kdy mi bylo deset let. V seismických kruzích ztichla příroda a jantarové oko města zíralo černou, bezednou zornicí.

Na chvíli, na pár desítek vteřin jsem zemřel a vytvořil malý, soukromý vesmír.

Zde jsem se ve vzpomínkách zastavil. Tady někde začíná podivná situace, zvláštní příhoda... Když jsme s Luisou zklidnili svá srdce a přítomnost se k nám vrátila jak moře do svých břehů. Kráčeli jsme uvolnění a ztišení opět uvnitř času a klesali po vrstevnicích, vraceli se dolů do města... cestou mezi stromy, dlouhými schody mezi zahradami. Podél nekončících zdí nějakých diagnostických ústavů došli jsme k nemocnici pod Petřínem. V bludišti Malé Strany mířili jsme pořád dolů k řece. Bylo již k půlnoci – když jsme Umlřčí uličkou a potom Vlašskou ulicí došli na Tržiště. V dlouhém průhledu bylo vidět celé prostranství před ambasádou Spojených států. Asi na dvou místech postávaly obvyklé hlídky policie. Zapomněl jsem dodat, že bylo chladno – pozdě v noci, půjčil jsem si – podivná souhra náhod, od Luisy palestinský šátek, kostkatou bavlněnou šálu, lajntuch, a omotal jsem si s ním hlavu. Pomalu jsme procházeli okolo policejních hlídek, držíce se v objetí, milenci. Tu se Luisa shýbla pro něco tmavého, ležícího na chodníku. Byla to pánská lesklá šála, taková ta věc k obleku a k černým naleštěným botám. Byla temně vínová a ještě něco... ani jsem neostřil zrak, nezajímalo mě to. Luisa ženskou praktickou rukou vyzkoušela nejdřív na sobě, pak na mně, zdali se nám to nehodí. Rozhodně jsem to odmítl... Pokračovali jsme v chůzi a u nejbližšího stožáru, u nějaké dopravní značky, Luisa tu šálu pomalu a obřadně přivázala k té ocelové rouře. Nějak jsem instinktivně cítil, že není dobré vázat něco, cokoli, co může být chápáno jako znamení, umísťovat naproti vjezdu do ambasády. Od toho okamžiku jsem v zátylku cítil bedlivý dohled, elektronické oči.

Došli jsme v klidu na nároží, byl tam zaparkovaný policejní transportér, blokoval vjezd k velvyslanectví. Přes Karmelitskou jsme ještě přešli v klidu. A na rohu Malostranského náměstí se to stalo! Vešli jsme do podloubí, zabrání do tiché rozmluvy, zaklesnutí do sebe. A tu pojednou, jako by se vynořili z dlažby, z chodníku, stanuli vedle nás dva rozesmátí vysocí mládenci. Ramenáči se klenuli nad námi a jejich veselost byla takřka uvěřitelná, jenom jí bylo nějak příliš. Hráli rozverné opilé chasníky, ptali se mě – proč mám ten palestinský šátek? A copak děláme tuhle v noci tak sami, to se vůbec nebojíme? Smáli se na nás přátelsky, vojácké, ostríhané zátylky... S úsměvem od ucha k uchu jim bezelstně odpovídám, že mi je zima na hlavu – nemám už moc vlasů (můj smích), oni se též přidávají do úlevného chechtotu, a že jsme se byli projít se slečnou na Petříně, no však to znáte, jarní noc... Mládenci se polohlasně o něčem domlouvají.

Vtom cítím, jak se mi někde v bundě rozdrnčel můj tehdejší první mobil. Jak balíček sušenek, černá těžká tatranka Motorola. Vytáhnul jsem z kapsy zelený rozsvícený displej a přijal hovor... Byli to moji rodiče! Celé týdny si nezavoláme a najednou, o půlnoci, mi volají a ptají se, jak žiji, jak se mám a kde teď zrovna jsem a proč jim někdy nezavolám, že mamka má o mě strach, co jím atd. Rozmlouvám s mým hodným otcem a cítím, že to zasáhla ruka prozřetelnosti. Ramenáčům cosi zacvrliká v uchu, jeden z nich tlumeně hovoří někam ke své náprsní kapse – a vzápětí mizí za rohem... Dohodnu brzkou návštěvu u rodičů a loučím se... Okolo nás je ztichlé podloubí, nikde ani noha. Jdeme pomalu na Karlův most, jdeme spát do Luisina bytu v Pařížské ulici.

Usínám okamžitě a vzbudím se nad ránem, pootevřeným oknem proniká dovnitř probouzející se ruch města. Jdu se napít a dívám se na věž Židovské radnice. V nějaké síni tam svítí světlo celou noc, už léta. Potichu se vracím a hledím s něhou na to spící dívčí tělo. Jako by opravdu v těch pokrývkách ležela lesní panna, jelení laň, bytost z rozhraní. Utkaná z touhy a samoty samců na počátku světa. Temné vlasy rozhozené na polštáři. Lehký dech.

Nyní, po letech, kdy hluboké přátelství pojí mne s Luisou, mohu se odvážit otevřít ta místa v paměti, která jsem si zakázal tehdy odemknout.

Celé to navíc ještě souvisí nějakým způsobem – zatím pro mne neznámým – s Bédou. Další sloup mé osobní historie, jeden z nejstarších přátel.

Mohlo to být někdy, když začaly ty deště, před povodní l. P. 2002. Běda mě požádal, jednoho večera jsme pili víc, než bylo zdrávo, požádal mě o číslo na Luisu. Studovala tehdy vysokou školu a potřebovala si vydělat něco peněz. Řekl jsem tenkrát Bédovi, jestli neví o nějaké práci, měl ještě několik malých firem, postupně je likvidoval a otvíral jiné živnosti a s. r. o. Chvilí bylo ticho, pak šel hovor, ale já věděl, že Běda přemýšlí, pod tou řečí mu neustále pracoval mozek a zvířecké instinkty. Potom, na konci večera, požádal mne o to telefonní číslo. Přelétl mu tváří temný stín a já okamžitě věděl, že jsem mu neměl nic říkat, dávat čísla... ale bylo už pozdě. Cítil jsem instinktivně, že práci Luisa dostane, ale nebude to... nebude to zadarmo.

Ale, koneckonců, co je tady na tomto světě zadarmo? Jedině láska.

Běda. Víím, že má napojení na temnou stranu. Je to přímo cítit v posunech vzduchu, v jakémisi vysokofrekvenčním chvění molekul, jako když vzduchem prolétne sekyra...

Budu se mu muset chvíli věnovat, starému příteli, zavzpomínám... Nechám instinkt, ať se rozběhne jak smečka vlků, rozběhne po staré, sotva již znatelné stopě... Budu si muset pozvat na pomoc temné síly. Dělam to opravdu nerad, ale Luisa a Běda jsou blízko mého srdce, jinde a v jiné hloubce, ale život prožitý s každým z nich... na tom stojím, celá moje současnost je výsledkem minulosti.

A tady už pomalu končí slova a začínají hlubinné pocity, jako obrovské bytosti vyplouvající z temnoty moře. Ty pocity – těžké, průsvitné přízraky – jsou tak mohutné, že je slovy neobsáhneš. Ale jejich citlivé, jak kapka rtuti chvějící se orgány vnímají každý sebe-menší pohyb uvnitř srdcí bytostí, každý závan chtění a zrady...

Luisa po několika letech řekla: „Vídáš se s tím člověkem?“ Ihned jsem věděl, koho má na mysli. „Občas, zřídka... už si nemáme moc co říct. Každěj žijem v jiný realitě.“

Chvíli, jako by naslouchala něčemu v sobě, vyhrkla: „To je dobře. Je to špatnej člověk.“ Podíval jsem se jí do očí. „Jak to myslíš...“ „Prostě je to zlej člověk...“

Přesně jsem si vzpomněl na ten temnej stín tenkrát v Bédově tváři. Na nic jsem se dál neptal. Odložil jsem to vedle, do prostoru pro radioaktivní věci. Je to silnostěnná nádoba uvnitř mého nitra. Zaklopím do ní vše, co nelze vytáhnout na světlo, aby ten smrtící jas nepoškodil přítomnou „realitu“. Aby ta skutečnost nemusela vstoupit do vyšší verze, kdy množství do té doby skrytých informací způsobí u někoho osobní růst a u dalšího zánik (pro osobní nepřipravenost, potlačením těch informací, dochází k tvoření náhradních tělesných a myšlenkových útvarů – šílenství, rakovina).

Nyní, takřka po deseti letech, cítím, že mám mandát. Nebude to pouhá zvědavost. Cítím sílu pro přijetí vyšší pravdy... A nebudu „meč spravedlnosti“.

Stojím na rozlehlé terase Národního muzea. Modravý podvečer, smogem zrnitý – hučením města prostoupený vzduch – přináší v náhlých závanech vlhou lehkost jara.

Molekuly všech možných plynů se v záři reflektorů projíždějících aut rozsvěcí všemi barvami spektra. Opony a praporce přicházejícího nočního povětří přináší jinou, železitou vůni podnebesí. Chladivé doteky odcházející zimy, sněhové pláně na hřebenech hor, dýchají do Polabské nížiny. Někde za mohutnou budovou Muzea, někde za rohem, zkouší kosák první sloky... snaží se uvnitř černých křovin zapálit bledý ohníček března.

Dívám se dolů na Václavské náměstí. Svatý Václav – jezdec, jeho tmavá silueta jak útes v zešeřelém chladném moři – se nehybně tyčí nad zónou kurev.

Rozsvítily se lampy. Do dálky se protáhla celá Praha, ulice na obzoru se vykreslily ve svých liniích. Hluboký chřtán náměstí se naplnil mživým svitem.

Stojím na terase, město jak živá kniha – ponechaná sama sobě a povětrí – se před mýma očima přeskupuje, vlní a chvílemi obnažuje jakousi zadní, technickou část reality...

Dobře vím, že za mými zády, někde uvnitř muzejních zdí, v semtělém, na noc opuštěném sále – se v jedné vitrině lesknou vyceněné zuby vycpané opičce, její skleněná očka ožívají v pohyblivých odlescích, jež putují po stropě – podle automobilů projíždějících v ulici... Tak i obrovitá sloní lebka, jako artefakt nalezený někde v zapomenutém koutě vesmíru... vypadá jak pozůstatek po předvěkých nadlidských tvorech, kteří zde žili, a předtím než odešli do jiných dimenzí, vložili šém, napsaný program v nějakých biochemických algoritmech. Dědictví...

„Rudý oheň baroka se rozhořel na obrazech...“ Ta věta, přečtená z exilového vydání Kalistových esejí, do paměti zapsaná před více jak pětadvaceti lety.

Stojím u Národního muzea a hledím do prostoru... a do času. Hledím na hemžící se, přeskupující se přítomnost. Na proudy chodců na chodnících... možná ty večerní chvíle jsou pro některé z nich, co celý den sedí v práci, jako nadechnutí. Možná si někdo tuhle chvíli zapamatuje na celý život. Jen tak jít, spolu s ženou, pod jarními stromy, pod lesknoucími se nalitými pupenci, a dívat se... na život. Jak si sám od sebe proudí a teče po náměstí, pod lampami a rozsvícenými výklady obchodů.

Zakoušet realitu skrze doteky a vjemy na svých tělesných perifériích. Cítit proud života, tekoucí jeho buněčnými membránami... být součástí toho řečiště. A pod tepem srdce slyšet jiný – pomalý hukot hlubiny.

Dotýkám se prsty kamenné předprsň, cítím hrubou strukturu zčernalého pískovce. Houstnoucí modré šero přechází do černoty. V chřípí, v lebečních dutinách, na jazyku, na jeho kořeni – hluboko

v hrdle – cítím omamnou, děsivou a láskyplnou, olověnou a zlatou tíhu gravitace, tu sílu pohlaví. Vůni jara.

Rudý oheň se rozhořel na obrazech...

Stejně modrošedé nebe, stejné – ba silnější, o deset tělesných let silnější bylo tehdy, na začátku tisíciletí, cítit přicházející jaro.

Naplněný touhou a samotou, nevydržel jsem tehdy v malé dřevěné chatě, kam jsem odjel psát. Nakonec jsem stejně nepsal, jenom četl, a nakonec nešlo ani číst. Existence se drala ze zapouzdřených, zazimovaných oblastí někde v nitru. Pětatřicetileté tělo se probouzelo, chtělo samici... Za večera jsem spolu se svým pejskem Tondou vybíhal do lesů, krvavě rudý soumrak hořel mezi kmeny borovic.

V tichých, rezavým jehličím pokrytých modřínových hájích naslouchal jsem tepu své krve a čekal, až pes se vrátí z houštin, kam utekla vyplašená srna. Ušatý dobráček poštěkával někde v dálce, pak bylo ticho. V těch pauzách mezi nádechem a výdechem, v té jámě ticha – kdy hvězdy vycházely, líhly se z modročerné tmy nebes, třpytily se v korunách stromů – jsem vzýval kundu.

Když zapraštěla větévka kdesi v křoví, dusot psích tlapek se blížil tmou a sálavý psí dech mi zalehl ucho radostným shledáním – pohladil jsem tu rozesmátou ušatou hlavu a zvedl se k návratu...

V rozsvícené chatě jsem hleděl na stoupající páru z hrnku čaje a najednou jsem věděl – musím do Prahy, do města. Tady v samotě, kdy pes si najde svůj běžící cíl, nedostihne ho, ale má pohyblivou radost. A k feně u sousedů se též několikrát pod plotem podhrabal. Skočil si – Jura, ale překazil to soused, žárlivě střežil. Přivedl jsem ho tehdy domů a musel jsem ho dát na pár týdnů k rodičům, až přešlo u čuby hárání... Pak se mu vrátil rozum a rozvaha. Bože, jak jsme všichni stejní, nádoby touhy, obalené rozumem a osobními vlastnostmi.

Musím do města, tam jediné, zanořený do toho pralesa, kde jsem zvyklý žít, kde jsem vyrostl... jediné tam dojdou klidu. Můžu najít samičku.

Zavřel jsem okenice a vypnul v rozvaděči proud. Velký klíč od dveří dvakrát cvakl v zámku a velká hvězda bíle zářila nad hřebem střechy.

Pomalu jsem projel vesnicí, za mostem, za řekou přidal plyn a na okreskách se volně rozjel, všechno spalo, kraj byl zanořený do ticha. Stoupal jsem k dálnici. Pár osamělých aut, pár kamionů se řítilo tmou. Zařadil jsem se do pruhu a nechal ty dvoulitrové spěchající limuzíny zmizet za obzorem. Jejich rudá koncová světla rychle pohltila tma a řídká mlha v nížinách u Labe.

Když jsme vystoupali na pražskou náhorní plošinu, roztáhl se obzor až k pohraničním horám. Světla měst a továren rozsvěcela v dálce opony zamženého nočního vzduchu a já viděl Bezděz – ty dva sopečné ostré kužele, Říp a za ním tu horu u Litoměřic – snad se jmenuje Radobýl. Průhled do dálky chvílemi mizel mezi lesíky podél silnice.

Motor tiše předl ve vlhkém vzduchu. Rychlou jízdou se udělalo teplo v kabině. Pootevřel jsem okno a Tonda se okamžitě vztyčil na zadním sedadle a opřel se packami o přední opěradlo. Bylo slyšet slastné frkání a tiché, přidušené pohekávání. Podíval jsem se na něj, vlály mu uši v proudícím vzduchu a on, oči slastně přivřené, sál vlhkým čumákem vůně a pachy z krajiny, přímo hladil a četl špičatým chvějícím se nosem. A smál se, on se tiše smál...

Odpadl ode mne pohlavní smutek, s lehkostí v srdci jsem cítil, jak se blížím k městu, kde dojdu nasycení touhy. Někde, něco, některou.

Na palubní desce zeleně žhnou ukazatele teploty motoru a otáček. Jedu stovkou, tiše a sám. Ostatní prohučí kolem a kamiony nechávám pozadu.

Vracím se z nočních lesů, tam hoří mé srdce rudým plamenem. Jedu do města, do akvária světél a lidí, tramvají a ulic. Snad někde pod vůní aviváže najdu a vyryju rypákem – po lanýžích vonící píču.

Noční vzduch deroucí se do auta otevřeným okénkem zavoněl asfaltem a městem ohrátný naplnil kabinu. Světlo pouličních lamp mě nutí přivřít do tmy rozšířené oči. Blížím se k městu rozsvícenému milionem světél jak nějaká hlubinná chobotnice, jak oliheň rosolovitě rozteklá po dně údolí mezi kopci. Pomalu kroužím po estakádách a zařezávám se s broučnatým autíčkem do továrních,

pustých čtvrtí. Průplavy a koryty ulic tečou lesklé koleje tramvají a osamělé půlnoční křižovatky signalizují do tmy svýma červenýma a zelenýma očima.

Se vzpomínkou na ten psí smích, na ten výhled do noční krajiny, na ten vzduch deroucí se v rychlosti, s ohledem k těm vlajícím psím uším, pomalu říkám chraptivým, několik dní nepoužívaným hlasem: „V Čechách... žijeme... V Čechách.“

Zimou a nehybností prokřehlý, kámen hladící nevidoucí rukou – probral jsem se ze vzpomínky, do níž mě uvrhlo blížící se jaro. Stejná vůně prachu, železa a zpěněné krve v chřípí. Modré šero, které se tmí a houstne, kalné dno přicházející noci, která loupe charakter a obnažuje pohlavní úmysly. U mladíků se samotářskou povahou způsobuje vlčí hlad po citech, tkáních a dívčím volání. Buněčná blízkost má takřka teologický charakter. Dochází k transsublimacím, a naopak ke vtělování. Osamělci rostou z mozku mohutné sekvoje a baobaby úmyslů, z úst jim trčí vzpříčené jazyky jak v krvi omočené meče.

A mohutný andělský hněv pohlaví burácí pod mraky jak starý proudový bombardér, v pampeliškové louce odnáší chmýří vichr do daleka... jak čmelák zuřící štěstím ve fialových květech bodláků... jak raketa s atomovou hlavicí, řvoucí a trhající vzduch nad pouští Bajkonur, s praskotem vychládá roztavený písek... jak rtuťovitý las-kající jazýček osamělých kamarádek, který v embryonálním sblížení navzájem hladí, a přeci drhne svými chuťovými pohárky o holou tkáň, o nervové výčnělky opuštěného, zapomenutého, tenounce zpívajícího... kničícího poštěvážku.

Stojím na terase Národního muzea. Mravenec, jeden z mnoha mravenců černajících se na chodnících. Pod každou lampou, v žlutém – rozsvíceném vzduchu je vidět pohyb v ulicích. Každou hodinou dav řídne, až za úplné tmy, jež se přelévá nad náměstím, břidlicově zbarvená, olejnatá jak hladina nějakého nezměrného přístavu... za noci budou se potulovat po tom rozlehlém prostranství skupinky opilců a prázdně veselé, cizími jazyky halekající tlupy turistů budou obléhat stánky s občerstvením.

Přes den tu vidám postávat davy Rusů. Hemží se okolo pomníku, fotografují se stejně tak jako orientálci. Někteří mají azbukou napsané cedule a nabízejí procházku po Praze s odborným výkladem. Ti zde jsou zřejmě o nějaký ten týden déle. Už mi nic nevadí, lidstvo se definitivně smísilo v jednolitou planetární masu... Proplétám se těmi skupinkami jak ostrovy cizích řečí, desítky telefonů s fotoaparátem mne mimoděk zanesou do svých digitálních pamětí, protože není možné nevstoupit někomu do záběru. Všichni se navzájem fotí... Někteří vážní kašpaři s profesionálními objektivy dlouze instruují manželku, jak má stát, jak se má dívat... ano, v podstatě si to všichni užívají, ona je v ohnisku jeho pozornosti a on má pořádný, velký nástroj.

Celý život jsem někam jezdil, do školy, do učňáku, do zaměstnání... Pamatuji se na ta rána v metru, zde v centru města to kulminovalo: stres, nervozita, studený pot na tvářích mladých ambiciózních mladých mužů s kravatou a slečen v kostýmcích. Oblaka adrenalinu, testosteronu a Old Spice rozežírала, zoxidovala železná madla uvnitř vagonů. Rytmičtý třas nohou, vibrace neklidu a úzkosti naplňovaly celý prostor a promořily mysl všech, kterým ještě nebylo padesát. Tenhle stav agresivního strachu z existence končil, bylo to cítit tak okolo desáté hodiny dopoledne – všichni už byli zasunutí v kancelářích jak tužky v penálu a vyvíjeli činnost, potili se, pili kafe a navzájem se pomlouvali – kdykoli připraveni hrát u monitorů „vážnou práci“. Tady, na Václaváku, stát v osm hodin na chodníku, uvidíš lidstvo v jeho erbovní, základní situaci – od doby kamenné se nic nezměnilo – ranní ospalá erekce definitivně mizí pod obavami, čeho se dnes dotýčný dočká od šéfa... včera mu podivně dlouho trvalo, než dotýčnému odpověděl na pozdrav. Nejedna vagina se sevře v předtuše nedokončené pře s postarší vedoucí (ta má vagínu už léta „vyšroubovanou doma na piáně“). Celá ta slepičí válka se odehrává pomocí „teninkých“ zbraní, které muž vůbec nemá šanci zachytit. Jsou z arzenálu samičího klování – tvářit se ostentativně „šťastně“... na nějakou repliku ňoumovitého, eunuchoidního kolegy zareagovat jako na vrcholně atraktivní, zkušenou formu namlouvání a sexem nabitého flirtu... na to kuňkání prerostlého kojence

odpoví vítězným samičím smíchem a dlouhým pohledem přivřených očí (to vše určeno jako herecká etuda pro oči ostatních samic na pracovišti). Vše je zakončeno klapáním podpatků a opravdu mohutným vrtěním v bocích, doprovázenými pohledem přes rameno na vyjeveného „Jardu“. Kolegyně nenávistně drtí v pařátech tužky a cosi mumlají „do vousů“. Zmatený, proplešlý „mamák“ zaparkuje v podnikové kuchyňce a čumě na varnou konvici a hrnky s žertovnými nápisy neví, „či je“, a bádá nad tím – co se mu to vlastně stalo a co to pro jeho budoucnost může znamenat (Co na to máma, nebude muset přestavět chlapecký pokojík? Kam uloží svoji celoživotní sbírku angličáků?).

Ano, někteří tomu říkají „život“.

Nyní je ale tma. Milosrdná – nabízí ulice k putování, udržuje iluzi o možném setkání dvou osamělých, doposud se neznajících bytostí. Nebo možnost zapomnění, bytost putující uhlově černou nocí, vstupující do světelných krabic a kuželů, jež padají a srší z rozsvícených výkladů na chodník. Jak akvariijní ryba může noční chodec plout v ulicích pod lampami a nechat svůj smutek jak ztracené šupiny na nárožích ulic, na fasádách domů, na římsách. Může se někde v ústí temné úzké uličky ve Starém Městě... může se prudce pohnout a zmizet v šeru sám sobě i ostatním a po nějakém čase vyplout na rozsvícené Staroměstské náměstí, už jiný, minulost ztratil, zůstala kdesi za ním. Ta krásná iluze končí až za jitra.

Tma a chlad mě přinutily sestoupit z terasy před Muzeem. Jak náhle oživlý chrlič, jako plechový kohout točící se na hřebeni střech... jsem ztuhlý a toporně přebíhám rušnou autostrádu.

Jdu podél Domu módy, vůbec nevím, jestli se pořád tak jmenuje. Na pravo přes náměstí je Dům potravin, ale ten už svůj název i obsah ztratil. Vše je v pohybu a proměnách. Před ústím ulice Ve Smečkách se rojí smečky černochoů oblečených do reklamních dressů jednotlivých sportbarů a nevěstinců. Lákají povykující skupinky anglických výrostků, různé ty zmatené, svému osudu zanechané fotbalové fanoušky. Odněkud z prdele a nějakému tomu svému prdelnímu klu-

bu oddaně a nadšeně — podle všech pravidel klanového chování — projevují svou přízeň a sounáležitost. Někteří mají klubové barvy namalované ve tvářích. Je to průmysl.

Černoši mají ve tvářích vážnost chudých lidí. Koulí po všem očima, vše je zajímá, vyvrátili na to — dostali se na ten podivuhodný, studený a bohatý kontinent Evropa. Hýkající mladíci z dělnických čtvrtí severní Anglie, celý život zatím na sociálních dávkách... vypadají jako nějaká slepá větev vývoje lidstva, něco se kdysi dávno nepovedlo. Mrazivá pravda o nelidském lidstvu čiší z těch davů.

Snad možná proto je tak úlevné a osvobodivé zemřít, že je mezi námi lidmi — tak těžké žít. Jako bychom byli ďáblové v pekle.

Pod vrstvou turistů je na Václavském náměstí pomalý, ale pozorný pohyb kapsářů, děvek a dealerů. Některá ta stárnoucí rachejtle to občas přežene s alkoholem a hlomozí pak jazykem v nějaké nekoněčné při s paťatým pasákem, který spíš připomíná malého přirostlého samečka k veliké hlubinné rybě, takového ektoparazita napojeného na její krevní oběh.

Také amfetaminoví pěšáci, na rozdíl od heroinových, lenivě rozevlátých, zpomalených lenochodů, tito pervitinoví pouliční prodejci, sami v těžké závislosti... jsou tak intoxikovaní, že vypadají jak loutky, kterými škuje šílený divadelník. Šijí sebou, každý pohyb je stokrát přehnaný a urychlený, jako by hráli ve zrychleném němém filmu. Grimasy, pohyby očí, sebemenší drobnost je „šíleně“ zajímavá a nekonečně významná. Jsou schopni (k zešílení pro náhodného pozorovatele) stokrát a donekonečna rozvazovat si vysoké martensky, kličku po kličce, vytáhnout dvoumetrové tkaničky a nesmírně zaujatě, sedíce někde za sloupem v podchodu metra, díрку po dírci, vystrkující u toho jazyk a poulíce oči, jako by byli pyrotechnici a zneškodňovali nebezpečnou trhavinu — zavazují si boty, aby po pár metrech chůze, přehnaně uvolněné, tak uvolněné, že by jim ruce a nohy odlétly do nebes — kdyby mohly... po pár metrech „předtančení“ ztuhnou a s podezíravým pohledem zírají na své boty, aby pak ihned usedli na chodník a jali se opět pomalu a slastně rozvazovat kličku po kličce, uzlík po uzlíku...

Pod touto krouživou, vířivou hladinou zločinného podnikání a chemické aktivity, až úplně dole se pohybují, pokud vůbec, malátně postávají a popocházejí, očumují kolem odpadkových košů... opilí bezdomovci. Když kolem přejde hejno turistů (většinou vedené průvodkyní, která má reproduktor na břicho a s tímhle nádražním echem vede stádo na ní závislých, z autobusů uondaných důchodců, ti už ani nefotí a nefilmují další náměstí, další kostely a zámky... chtějí jít na hotel, chce se jim srát a chcát, nažrat se a spát).

To cizokrajné, foťáky a kamerami ověšené společenství cizinců je doprovázeno skupinkami po dvou po třech bedlivě zpozornělých místních nebo balkánských „cizincích“. Občas se z hejna gerontů vyloupne nenápadný mládeneček a hned cosi předává komusi opodál. Turisté si mezitím fotí nějakou zpíčenou, smrtelně nudnou fasádu. Ukradená kamera mezitím ještě několikrát vystřídá „kameramana“, až ji kdosi naprosto neznámý poměrně rychlou chůzí odnáší k tlustému strejčkovi, který postává před rozsvícenou hernou a vypadá, že na tomhle světě ho už nemůže nic překvapit. Turistická výprava, už půl kilometru daleko, za několika nárožími, teprve zjišťuje, že jeden její člen došel újmy. Ale to už je jen takové slabé bekání v mumraji velkoměsta. Stádo se dává opět na pochod a predátoři kráčejí „co noha nohu mine“ za ním.

Národ bezdomovců je zaujat svým útrobním životem (ne nadarmo je nervový přenašeč mediátor serotonin přítomen ve velkém množství v tlustém střevě, ovlivňuje peristaltiku a vstřebávání tekutin a určuje, kdy se bezdomovec uvede do pohybu a osloví kolemjdoucího „že mu ujel vlak do Ostravy“). Jeden vyčouhlý deprivant, oblečený do „značkových hadrů“, smažka, měl legendu „že potřebuje osumdesát korun na rychlík Hermes“. Za tu pěknou lež dostal ode mne dvacku... když se za dva dny, při mém návratu do Prahy, pokusil o totéž, poznal mě uprostřed věty a proklínaje neurčitá nebesa nebo nějakého nejasného viníka, zmizel kymácivě (kulhal o francouzské berli) v davu.

Procházím úzkou pasáží, kolem veřejných domů Ve Smečkách jsem prošel rychle a zlehka, nenápadný vchod okolo skleněných výkladů